

శ్రీ హయగ్రీవ మంత్ర సాధన

జప హోమ విధానం - స్తోత్రాలు - స్తుతులు

సంకలనం : డా. జయంతి చక్రవర్తి

సాధకులకు విన్నపం

ఉపాసకులు గమనించవలసిన ప్రధాన విషయం ఏమిటంటే? ఏ మంత్ర సాధన అయినా గ్రంథాలు చూసి చేస్తే ఫలించదు. మహామంత్రాలని సిద్ధిపొందిన గురువుల నుంచి ఉపదేశాన్ని పొంది, ఆ గురువు ఆదేశానుసారం వారి సూచనల ప్రకారం సాధన చేస్తేనే దేవతానుగ్రహం మంత్రసిద్ధి కలుగుతుంది. అలాకాక స్వతంత్రించి గ్రంథాల్లోని మంత్రాలను ఉపాసిస్తే అవి వికటించి మేలుజరగక పోగా కీడు జరిగే అవకాశమే ఎక్కువ. అయితే లోకంలో కొంతమంది పండితులు దేవత భక్తుణ్ణి ఆదరిస్తుంది కానీ ఎప్పుడూ శిక్షించదు. కనుక భయపడాల్సిన పనిలేదని ఉద్బోధిస్తున్నారు. వీరి మాట శాంతదేవతల విషయంలో కొంత వరకూ నిజమైనప్పటికీ ఉగ్రదేవతా సాధనల్లో అది దక్షిణాచారమైనా వామాచారమైనా సరియైన పద్ధతిలో గురువు ఉపదేశం లేకుండా మార్గదర్శనం లేకుండా మంత్రసాధన చేస్తే ఇబ్బందులు వచ్చే అవకాశం చాలా వరకూ ఉంది. కనుక సాధకులు ఈ విషయాన్ని తప్పకుండా గమనించాలి. స్తోత్రాలు, కవచాలు, హృదయం వంటివి ఉపదేశం లేకపోయినా ఏకులంవారైనా స్త్రీలైనా పురుషులైనా నిర్భయంగా పారాయణ చేసుకోవచ్చు.

సాధకులు ఈ గ్రంథంలో తెలిపిన విధంగా మంత్రజపం చేసిన తరువాత, అలాగే స్తోత్రాల్ని పారాయణ చేసిన తరువాత తప్పనిసరిగా ఈ క్రింది శ్లోకాల్ని పఠించాలి.

అపరాధ సహస్రాణి క్రియంతేఽహర్నిశంమయా ।
దాసోఽయమితి మాం మత్వా క్షమస్వ పరమేశ్వర(రి) ॥
యదక్షరం పదభ్రష్టం మాత్రాహీనంతు యద్భవేత్ ।
తత్సర్వం క్షమ్యతాందేవ(వి) పరమేశ్వర(రి) నమోఽస్తుతే ॥

గమనిక : ఈ గ్రంథంలో పేర్కొన్న దేవతామంత్రం 1 లక్ష జపానికి పురశ్చరణ ఏ విధంగా చేయాలో సవివరంగా తెలియచేసాము. ఇదే పద్ధతిలో ఇందులో ఇచ్చిన ఇతర మంత్రాలను కూడా ఆ మంత్రానికి చెప్పిన జపసంఖ్యను అనుసరించి సాధకులు తమ పురశ్చరణని కొనసాగించాలి.

ఈ గ్రంథంలో హోమవిధానాన్ని తంత్ర గ్రంథానుసారంగా ఇచ్చాము.
వైష్ణవ సంప్రదాయం వారు తమ ఆగమపద్ధతిలో హోమం చేసుకోవచ్చు.

శ్రీ హయగ్రీవ
షోడశోపచార పూజావిధానం
పురుషసూక్త సహిత పురాణపద్ధతి

షోడశోపచారములు అంటే 16 ఉపచారములు. అవి : 1.ధ్యానం, 2.ఆవాహనం, 3.ఆసనం, 4.పాద్యం, 5.అర్ఘ్యం, 6.ఆచమనీయం, 7.స్నానం, 8.వస్త్రం, 9.యజ్ఞోపవీతం, 10.గంధం, 11.పుష్పం, 12.ధూపం, 13.దీపం, 14.నైవేద్యం, 15.తాంబూలం, 16.నీరాజనం. ఇవి ప్రధానవమైన ఉపచారాలు. వీటితోపాటు మరికొన్ని ఉపచారాలు కూడా నిత్యషోడశోపచార పూజావిధానంలో చేరి ఉంటాయి.

ఇక్కడ పురుషసూక్త పద్ధతిలో పురాణోక్త శ్లోకాలను కూడా చేర్చి షోడశోపచార పూజావిధానాన్ని అందిస్తున్నాము. పురుషసూక్తము అనునది వేదోక్తమైనది కాబట్టి గురుముఖతః నేర్చుకున్నవారు మాత్రమే పఠించాలి. పురుషసూక్తం క్రింద ఇవ్వబడిన శ్లోకాలను అన్ని వర్ణాలవారు పఠించవచ్చు. ఈ విషయాన్ని గమనించి తమ నిత్యపూజను భక్తిశ్రద్ధలతో ఆచరించి శ్రీ స్వామివారి అనుగ్రహాన్ని పొందగలరు.

పూజా సామగ్రి :– పూజకు “రాగిగ్లాసులో నీరు, రాగి ఉద్ధరిణె, రాగిపళ్ళెము, తీర్థపాత్ర, పుష్పములు, గంధము, ఘంట, అక్షతలు, యథాశక్తిగా పంచామృతము, గోక్షీరము, నైవేద్యమునకు పటికబెల్లం, కిసిమిస్ లేక ద్రాక్షగాని, అరటిపండ్లు గాని, వండిన పదార్థములతో మహానైవేద్యము. దీపము, ధూపము, హారతి, కర్పూరము వగైరా ముందుగా సిద్ధం చేసుకోవాలి.

తూర్పు ముఖముగా గాని, ఉత్తరముఖముగా గాని తాను కూర్చొని దైవారాధన చేయాలి. మనకు ఎదురు ముఖముగా ఆరాధ్యమూర్తి విగ్రహంగాని, చిత్రపటంగాని ఉండాలి.

ప్రతి నిత్యము వీలుండేవారు శిరస్స్నానము చేసి పూజ ప్రారంభించాలి. అలా వీలులేని వారు కంఠ స్నానమైనా చేసి పూజ చేయాలి. వారివారి సంప్రదాయం ప్రకారం తిరునామమో, గోపీచందనమో, విభూతియో తిలకధారణ చేసికొని పీటమీద కూర్చుని గణపతి పూజ ప్రారంభించాలి.

శ్రీ విఘ్నేశ్వర పూజ

(వైష్ణవ సంప్రదాయం వారు విఘ్నేశ్వర పూజ బదులు శ్రీ విష్వక్సేన పూజని ఆచరించవచ్చు)

ఆసనం

శ్లో॥ పృథ్విత్వయా ధృతాలోకా దేవిత్వం విష్ణునాధృతా ।
త్వం చ ధారయ మాం దేవీ పవిత్రం కురు చాసనమ్ ॥

పై శ్లోకాన్ని పఠించి దేవుడి ముందు ఏర్పరచుకొన్న ఆసనము మీద కూర్చోవాలి.

గణపతి ప్రార్థన - గురుప్రార్థన

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ ।
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే స్సర్వవిఘ్నోపశాన్తయే ॥

శ్లో॥ గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణుః । గురుర్దేవో మహేశ్వరః ॥
గురుసాక్షాత్ పరబ్రహ్మా । తస్మై శ్రీ గురవే నమః ॥

ఆచమనమ్

(రాగి గ్లాసులోని నీటిని ఉద్ధరిణెతో ఎడమచేతితో తీసుకొని కుడి అరచేతిలో పోసుకొని) **కేశవాయ స్వాహా, నారాయణాయ స్వాహా, మాధవాయ స్వాహా** (అని మూడుసార్లు పుచ్చుకోవాలి) **గోవిందాయ నమః, మధుసూదనాయ నమః, త్రివిక్రమాయ నమః, వామనాయ నమః, శ్రీధరాయ నమః, హృషీకేశాయ నమః, పద్మనాభాయ నమః, దామోదరాయ నమః, సంకర్షణాయ నమః, వాసుదేవాయ నమః, ప్రద్యుమ్నాయ నమః, అనిరుద్ధాయ నమః, పురుషోత్తమాయ నమః, అధోక్షజాయ నమః, నారసింహాయ నమః, అచ్యుతాయ నమః, జనార్ధనాయ నమః, ఉపేంద్రాయ నమః, హరయే నమః, శ్రీ కృష్ణాయ నమః**

తాత్పర్యం :

1. **కేశవాయస్వాహా -** కేశవుని కొరకు సమర్పిస్తున్నాను.
   అని ఉదకము లోపలికి స్వీకరించాలి. తిరిగి పైవిధముగా ఉదకము తీసికొని
2. **నారాయణాయ స్వాహా -** నారాయణుని కొరకు సమర్పిస్తున్నాను.
   అని ఉదకమును లోపలికి తీసుకోవాలి. తిరిగి పైవిధముగా ఉదకమును తీసుకొని

3. **మాధవాయ స్వాహా** – మాధవునిని కొరకు సమర్పిస్తున్నాను.
అని ఉదకమును లోపలికి స్వీకరించాలి.

4. **గోవిందాయ నమః** – (గోవిందునకు నమస్కారము)

5. **విష్ణవే నమః** – (విష్ణువునకు నమస్కారము)

6. **మధుసూదనాయ నమః** – (మధుసూదనునకు నమస్కారము)

7. **త్రివిక్రమాయ నమః** – (త్రివిక్రమునకు నమస్కారము)

8. **వామనాయ నమః** – (వామనునకు నమస్కారము)

9. **శ్రీధరాయ నమః** – (శ్రీధరునకు నమస్కారము)

10. **హృషీకేశాయ నమః** – (హృషీకేశునకు నమస్కారము)

11. **పద్మనాభాయ నమః** – (పద్మనాభునకు నమస్కారము)

12. **దామోదరాయ నమః** – (దామోదరునకు నమస్కారము)

13. **సంకర్షణాయ నమః** – (సంకర్షణునకు నమస్కారము)

14. **వాసుదేవాయ నమః** – (వాసుదేవునకు నమస్కారము)

15. **ప్రద్యుమ్నాయ నమః** – (ప్రద్యుమ్ననకు నమస్కారము)

16. **అనిరుద్ధాయ నమః** – (అనిరుద్ధునకు నమస్కారము)

17. **పురుషోత్తమాయ నమః** – (పురుషోత్తమునకు నమస్కారము)

18. **అధోక్షజాయ నమః** – (అధోక్షజునకు నమస్కారము)

19. **నారసింహాయ నమః** – (నారసింహునకు నమస్కారము)

20. **అచ్యుతాయ నమః** – (అచ్యుతునకు నమస్కారము)

21. **జనార్ధనాయ నమః** – (జనార్ధనునకు నమస్కారము)

22. **ఉపేంద్రాయ నమః** – (ఉపేంద్రునకు నమస్కారము)

23. **హరయే నమః** – (హరికి నమస్కారము)

24. **శ్రీకృష్ణాయ నమః** – (శ్రీకృష్ణునకు నమస్కారము)

ఈ విధంగా ఆచమనము చేయాలి. తరువాత...

ప్రాణానాయమ్య :-

ఓం భూః। ఓం భువః। ఓ(గ్)ం సువః।

ఓం మహః। ఓం జనః। ఓం తపః। ఓ(గ్)ం సత్యం।

ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ।

ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓమాపో జ్యోతీరసో ఽ మృతం

బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥ అని (గాలి గట్టిగా పీల్చి వేళ్ళ చివరలతో ముక్కు చివరలను మూసి తిరిగి గాలిని విడవాలి. ఈ విధంగా మూడుసార్లు చేయాలి.)

ఘంటానాదమ్

శ్లో॥ ఆగమార్థం తు దేవానాం గమనార్థం తు రక్షసామ్ ।
కురు ఘంటారావం తత్ర దేవతాఽ ఽ హ్వాన లాంఛనమ్ ॥

పూజచేసే స్థలానికి దేవతలు రావటానికి ఆహ్వాన పూర్వకంగా ఘంటానాదం చేయాలి.

భూతోచ్చాటనమ్

శ్లో॥ అపసర్పంతు యే భూతా యే భూతా భూమి సంస్థితాః ।
యే భూతా విఘ్నకర్తార స్తే గచ్ఛంతు శివాజ్ఞయా ॥

శ్లో॥ ఉత్తిష్ఠంతు భూపిశాచాః య ఏతే భూమిభారకాః।
ఏతేషా మవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే॥

(పూజచేసే స్థలంలో వుండే అసురశక్తులు తొలగిపోవటానికి, అక్కడ వున్న భూతములను వెడలగొట్టుచున్నట్లుగా భావిస్తూ పై శ్లోకాన్ని పఠించాలి)

దీపారాధనమ్

శ్లో॥ భో దీప! బ్రహ్మరూపేణ సర్వేషాం హృది సంస్థితః।
అతస్త్వాం స్థాపయామ్యద్య మదజ్ఞాన మపాకురు॥

(దీపం కుందిలో ఆవునెయ్యి గాని, నువ్వులనూనె గాని వేసి మూడు ఒత్తులతో దీపాన్ని దైవసన్నిధిలో ముందుగా వెలిగించి, నమస్కరించాలి.

సంకల్పం

మమ ఉపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా **శ్రీ మహాగణపతి** దేవతా ప్రీత్యర్థం (శుభే శోభనే ముహూర్తే) శ్రీమాన్ .....గోత్రః.....శర్మాభిధేయోఽ హం శ్రీమతః...... గోత్రస్య..... శర్మాభిధేయస్య-మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ ఉపాత్త దురితక్షయద్వారా, అస్మాకం సకుటుంబానాం శ్రుతిస్మృతి పురాణోక్త ఫలప్రాప్త్యర్థం, క్షేమ స్థైర్య ధైర్య వీర్య విజయ అభయ ఆయురారోగ్య ఐశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థకామమోక్ష చతుర్విధ ఫలపురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం, మనోవాంఛా ఫలసిద్ధ్యర్థ్యం, సమస్తాభ్యుదయార్థం చ **శ్రీ మహాగణపతి** దేవతా ముద్దిశ్య **శ్రీ మహాగణపతి**, దేవతా ప్రీత్యర్థం। సంభవద్భిర్ ద్రవైః సంభవద్భిదుపచారైః సంభవితా నియమేన భక్తిపూర్వక యావచ్ఛక్తి ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం కరిష్యే॥ అని అక్షతలను నీటిని చేతిలో తీసుకొని పళ్లెంలో వదలాలి. తరువాత కలశ పూజ చేయాలి.

కలశారాధన

తతః కలశారాధనం కరిష్యే॥ కలశం గంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య ॥

(అని కలశమును పుష్పాక్షతలతో పూజించి దిగువనగల శ్లోక, మంత్రములతో అభిమంత్రించాలి.)

శ్లో॥ **కలశస్య ముఖే విష్ణుః కంఠే రుద్రః సమాశ్రితనమః ।**
మూలే తత్ర స్థితో బ్రహ్మా మధ్యే మాతృగణాః స్మృతాః ॥
కుక్షౌతు సాగరా స్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా ।
ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేదః సామవేదోహ్యథర్వణః ॥
అంగైశ్చ సహితాస్సర్వే కలశాంబు సమాశ్రితాః ।
అత్ర గాయత్రీ సావిత్రీ శాంతిః పుష్టికరీ తథా ॥
ఆయాంతు దేవపూజార్థం దురితక్షయ కారికాః ।
కలశే దశకళాత్మనే వహ్ని మండలమావాహయామి ॥
మధ్యే ద్వాదశకళాత్మనే సూర్య మండలమావాహయామి ।
ఆధారే షోడశకళాత్మనే చంద్రమండలమావాహయామి ॥

శ్లో॥ **గంగే! చ యమునే! కృష్ణే! గోదావరి! సరస్వతి!**

నర్మదే! సింధుకావేర్యా! జలేఽ స్మిన్ సన్నిధిం కురు॥

ప్రణవేన దశవారాన్ అభిమంత్ర్య। గాయత్రీం త్రివారం జపేత్ – అనగా ప్రణవము (ఓంకారము)తో పదిసార్లు అభిమంత్రించి గాయత్రిని మూడుసార్లు జపించాలి.)

ఓమ్, ఓమ్, ఓమ్, ఓమ్, ఓమ్, ఓమ్, ఓమ్, ఓమ్, ఓమ్, ఓమ్ (10)

ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ।

ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥ (ఏవం త్రిః) ఇలా మూడుసార్లు పఠించాలి.

కలశోదకేన పూజాద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష । దేవం, ఆత్మానం చ సంప్రోక్ష్య॥

ఈ విధంగా పై మంత్రాలని పఠించి కళశంలోని నీటిని పువ్వుతో దేవుని మీద, తన మీద, పూజా ద్రవ్యాలన్నింటిమీద కొద్దిగా చల్లుకోవాలి.

॥ఇతి కలశపూజా॥

శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజ

శ్రీ గురుభ్యో నమః ॥ హరిః ఓమ్–అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ సుముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా మానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు॥

శ్లో॥ **యశ్శివో నామరూపాభ్యాం యా దేవీ సర్వమంగళా ।**
తయోఃసంస్మరణాత్ పుంసాం సర్వతో జయ మంగళమ్ ॥ 1

శ్లో॥ **శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ ।**
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥ 2

శ్లో॥ **తదేవలగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ ।**
విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగం స్మరామి ॥ 3

శ్లో॥ **యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః ।**
తత్ర శ్రీ ర్విజయో భూతిర్ ధ్రువానీతిర్మతిర్మమ ॥ 4

శ్లో॥ **స్మృతే సకలకళ్యాణ భాజనం యత్ర జాయతే ।**
పురుషస్తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్ ॥ 5

శ్లో॥ సర్వదా సర్వకార్యేషు నాస్తి తేశామమంగళమ్ ।
యేషాం హృదిస్థో భగవాన్ మంగళాయతనం హరిః ॥ 6

శ్లో॥ లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః ।
యేషాం ఇందీవరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః ॥ 7

శ్లో॥ ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదామ్ ।
లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్ ॥ 8

శ్లో॥ సర్వమంగళ మాంగళ్యే శివే సర్వార్థ సాధికే ।
శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవీ నారాయణి నమోఽస్తు తే ॥ 9

శ్లో॥ అభీప్సితార్థ సిద్ధ్యర్థం పూజితో యస్సురైరపి ।
సర్వవిఘ్న హరస్తస్మై శ్రీగణాధిపతయే నమః ॥ 10

శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః । ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః । వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః । శచీపురందరాభ్యాం నమః । అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాం నమః । శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః । శ్రీరాధాకృష్ణాభ్యాం నమః । సమస్త సద్గురుదేవతాయై నమః । సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో (బ్రాహ్మణేభ్యో)నమః । అవిఘ్నమస్తు ॥ ఆచమ్య ॥ అని ఆచమనం చేయాలి. తరువాత...

శ్రీ మహాగణపతి చిత్రపటం ముందు ఒక తమలపాకుపై పసుపుతో ముద్దచేసి దానికి కుంకుమ బొట్టుపెట్టి విఘ్నేశ్వరుడుగా భావించి (ఇక్కడ వినాయకుడి చిత్రపటానైన్నా పూజించవచ్చు) ఈ క్రింద తెలిపిన విధంగా అక్షతలతో, పూలతో పూజించాలి.

శ్రీ గణాధిపతయే నమః ధ్యాయామి ధ్యానమ్ సమర్పయామి
శ్రీ గణాధిపతయే నమః ఆవాహయామి ఆవాహనం సమర్పయామి
శ్రీ గణాధిపతయే నమః రత్నసింహాసనం సమర్పయామి
శ్రీ గణాధిపతయే నమః పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి
శ్రీ గణాధిపతయే నమః హస్తయోః అర్ఘ్యం సమర్పయామి
శ్రీ గణాధిపతయే నమః ఆచమనం సమర్పయామి
శ్రీ గణాధిపతయే నమః పంచామృత స్నానం సమర్పయామి

శ్రీ గణాధిపతయే నమః శుద్ధోదక స్నానం సమర్పయామి
శ్రీ గణాధిపతయే నమః నూతన వస్త్రం సమర్పయామి
శ్రీ గణాధిపతయే నమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి
శ్రీ గణాధిపతయే నమః గంధం సమర్పయామి
శ్రీ గణాధిపతయే నమః పుష్పైః పూజయామి

నామపూజా

(గణపతికి ఉన్న క్రింది 16 పేర్లను స్మరించాలి)

ఓం సుముఖాయ నమః, ఓం ఏకదంతాయ నమః, ఓం కపిలాయ నమః
ఓం గజకర్ణకాయ నమః, ఓం లంబోదరాయ నమః, ఓం వికటాయ నమః
ఓం విఘ్నరాజాయ నమః, ఓం గణాధిపాయ నమః, ఓం ధూమకేతవే నమః
ఓం గణాధ్యక్షాయ నమః, ఓం ఫాలచంద్రాయ నమః, ఓం గజాననాయ నమః
ఓం వక్రతుండాయ నమః, ఓం శూర్పకర్ణాయ నమః, ఓం హేరంబాయ నమః
ఓం స్కందపూర్వజాయ నమః

ఓం సర్వసిద్ధి ప్రదాయకాయ నమః ఓం మహాగణపతయే నమః
షోడశనామభిః పూజయామి.

పైవిధంగా చెబుతూ ఈ క్రింది ఉపచారాలు సమర్పించాలి.

శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః ధూపం సమర్పయామి (అగరబత్తి వెలిగించాలి)
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః దీపం సమర్పయామి (దీపం చూపించాలి)
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః నైవేద్యం సమర్పయామి (అరటిపండ్లు నివేదించాలి)
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః తాంబూలం సమర్పయామి (తాంబూలం సమర్పించాలి)
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః నీరాజనం సమర్పయామి (కర్పూర నీరాజనం)
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః మంత్రపుష్పం సమర్పయామి.
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః ఆత్మ ప్రదక్షిణ నమస్కారం సమర్పయామి.
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః ప్రార్థన నమస్కారం సమర్పయామి.

పై విధంగా చెబుతూ అక్షతలతో గణపతి పూజ చేయాలి.

శ్రీ విష్వక్సేన లఘుపూజా విధానం

ఆచమనం - సంకల్పం

ఆచమ్య... మమ ఉపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా **శ్రీ విష్వక్సేన** దేవతా ప్రీత్యర్థం (శుభే శోభనే ముహూర్తే) శ్రీమాన్ .....గోత్రః.....శర్మాభిధేయోఽ హం శ్రీమతః.... గోత్రస్య..... శర్మాభిధేయస్య-మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ ఉపాత్త దురితక్షయద్వారా, అస్మాకం సకుటుంబానాం శ్రుతిస్మృతి పురాణోక్త ఫలప్రాప్త్యర్థం, క్షేమ స్థైర్య ధైర్య వీర్య విజయ అభయ ఆయురారోగ్య ఐశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థకామమోక్ష చతుర్విధ ఫలపురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం, మనోవాంఛా ఫలసిద్ధ్యర్థ్యం, సమస్తాభ్యుదయార్థం చ **శ్రీ విష్వక్సేన** దేవతా ముద్దిశ్య **శ్రీ విష్వక్సేన** దేవతా ప్రీత్యర్థం। సంభవద్భిర్ ద్రవ్యైః సంభవద్భిరుపచారైః సంభవితా నియమేన భక్తిపూర్వక యావచ్ఛక్తి ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం కరిష్యే॥ అని అక్షతలను నీటిని చేతిలో తీసుకొని పళ్లెంలో వదలాలి. తరువాత కలశ పూజ చేయాలి.

విష్వక్సేన ప్రార్థన - గురుప్రార్థన

శ్లో॥ విష్వక్సేనం సకల విబుధ ప్రౌఢసైన్యాధినాథం
ముద్రాచక్రే కరతలయుగే శంఖదండౌ దధానం
మేఘశ్యామం సుమణి మకుటం పీత వస్త్రం శుభాంగం
ధ్యాయేద్దేవం దళిత దనుజం సూత్రవత్యా సమేతమ్ ॥

శ్లో॥ గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణుః। గురుర్దేవో మహేశ్వరః ॥
గురుసాక్షాత్ పరబ్రహ్మా। తస్మై శ్రీ గురవే నమః ॥

శ్రీ విష్వక్సేన పూజ

శ్రీ గురుభ్యో నమః ॥ హరిః ఓమ్-అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽ స్తు॥ సుముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా మానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు॥

శ్లో॥ విష్వక్సేన మశేషనిర్జర మహాసేనాధినాథం చతు ।
ర్బాహుం శంఖ సుదర్శనే చ దధతం శక్తిం చ దండం కరైః ॥

1

శ్లో॥ శ్యామంరత్నకిరీట కుండల ధరం పీతాంబరాలంకృతం
వందే సూత్రవతీ జయా సహచరం వైవస్వదాశాముఖమ్ ॥ 2

శ్లో॥ తదేవలగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ ।
విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేఽ౦ఘ్రియుగం స్మరామి ॥ 3

శ్లో॥ యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః ।
తత్ర శ్రీ ర్విజయో భూతిర్ ధ్రువానీతిర్మతిర్మమ ॥ 4

శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః । ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః । వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః । శచీపురందరాభ్యాం నమః । అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాం నమః । శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః । శ్రీరాధాకృష్ణాభ్యాం నమః । సమస్త సద్గురు దేవతాభ్యై నమః । సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో (బ్రాహ్మణేభ్యో)నమః । అవిఘ్నమస్తు॥ ఆచమ్య ॥ అని ఆచమనం చేయాలి. తరువాత...

ఈ క్రింద తెలిపిన విధంగా అక్షతలతో, పూలతో
శ్రీ విష్వక్సేన పూజ ఆచరించాలి.

శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః ధ్యాయామి ధ్యానమ్ సమర్పయామి
శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః ఆవాహయామి ఆవాహనం సమర్పయామి
శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః రత్నసింహాసనం సమర్పయామి
శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి
శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః హస్తయోః అర్ఘ్యం సమర్పయామి
శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః ఆచమనం సమర్పయామి
శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః పంచామృత స్నానం సమర్పయామి
శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః శుద్ధోదక స్నానం సమర్పయామి
శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః నూతన వస్త్రం సమర్పయామి
శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి
శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః గంధం సమర్పయామి

శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః పుష్పైః పూజయామి

విష్వక్సేన షోడశనామ పూజ

ఓం విష్వక్సేనాయ నమః, ఓం సకలవిబుధ ప్రౌఢ సైన్యాధి నాథాయ నమః, ఓం జ్ఞానముద్రాధరాయ నమః, ఓం శంఖచక్రాయ నమః, ఓం దండపాణయే నమః, ఓం మేఘశ్యామాయ నమః, ఓం సుమణిమకుటాయ నమః, ఓం పీతవస్త్రాయ నమః, ఓం శుభాంగాయ నమః, ఓం దేవాదిదేవాయ నమః, ఓం విజితదనుజాయ నమః, ఓం సూత్రవతీ సమేతాయ నమః, ఓం సర్వవిఘ్న హరాయ నమః, ఓం సర్వార్థ ప్రదాయినే నమః, ఓం వేత్రహస్తాయ నమః, ఓం పుండరీకాక్షాయ నమః, నానావిధ పరిమళ పుష్పాణి సమర్పయామి.

పై విధంగా అక్షతలతో విష్వక్సేన పూజ చేయాలి.

ఓం శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః షోడశనామ పూజాం సమర్పయామి.

ఈ క్రింది విధంగా చెబుతూ స్వామివారికి ఉపచారాలు సమర్పించాలి.

శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః ధూపం సమర్పయామి (అగరబత్తి వెలిగించాలి)

శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః దీపం సమర్పయామి (దీపం చూపించాలి)

శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః నైవేద్యం సమర్పయామి (అరటిపండ్లు నివేదించాలి)

శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః తాంబూలం సమర్పయామి (తాంబూలం సమర్పించాలి)

శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః నీరాజనం సమర్పయామి (కర్పూర నీరాజనం)

శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః మంత్రపుష్పం సమర్పయామి.

శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః ఆత్మ ప్రదక్షిణ నమస్కారం సమర్పయామి.

శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః ప్రార్థన నమస్కారం సమర్పయామి.

శ్లో॥ విష్వక్సేన నమస్తేస్తు లోకరక్షణ తత్పర ।
నమస్సూత్రవతీనాథ వేత్రహస్తాయతే నమః ॥

శ్లో॥ సురాసుర శిరోరత్న మరీచి ఖచితాంఘ్రయే ।
విఘ్నాంధకార సూర్యాయ విష్వక్సేనాయతే నమః ॥

శ్లో॥ పవిత్రం సర్వలోకానాం సర్వాభీష్ట సాధకం ।
నమామి దేవం తం శ్యామం విష్వక్సేనం మహావిభుం ॥

అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీ విష్వక్సేనః సుప్రీతః సుప్రసన్నః వరదో భవతు ఉత్తరే శుభకర్మణ్య విఘ్నమస్తు. శ్రీ విష్వక్సేన ప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి. విష్వక్సేనం యథాస్థాన ముద్వాసయామి.

శ్రీ హయగ్రీవ షోడశోపచార పూజా ప్రారంభం

సంకల్పం

మమోపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీ హయగ్రీవ పరమాత్మాన ముద్దిశ్య। శ్రీ హయగ్రీవ ప్రీత్యర్థం పురుషసూక్త సహిత ధ్యాన ఆవాహనాది షోడశోపచార పూర్వక శ్రీ హయగ్రీవ పూజాం కరిష్యే॥

ధ్యానం

శ్లో॥ జ్ఞానానందమయం దేవం నిర్మల స్ఫటికాకృతిం ।
ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవం ఉపాస్మహే ॥

శ్లో॥ శరచ్ఛశాంకప్రభమశ్వవక్త్రం ముక్తామయై రాభరణై రుపేతం ।
రథాంగ శంఖాంచిత బాహుయుగ్మం జానుద్వయ న్యస్తకరం భజామి ॥

శ్లో॥ హయగ్రీవ చతుర్బాహుం పారదాంభోధరద్యుతిం ।
శంఖారిపాణి మశ్వాస్యం జానున్యస్తకరం భజే ॥

శ్లో॥ వందే తురంగ వదనం శశిబింబసంస్థం చన్ద్రావదాత మమృతాత్మకరై స్సమంతాత్।
అందాంతరం బహిరపి ప్రతిభాసయంతం శంఖాక్ష పుస్తకసుబోధయుతం భజేఽహమ్॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః ధ్యాయామి *(శ్రీ హయగ్రీవుడిని భక్తిగా ధ్యానించాలి)*

ఆవాహనం

సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్ :-

మంత్రం : *ఓం సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్।*
స భూమిం విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్ ॥

శ్లో॥ స్వాత్మసంస్థమజం శుద్ధం త్వామద్య పరమేశ్వర ।
అరణ్యామివ హవ్యాశం మూర్తావాహయామ్యహమ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః ఆవాహయామి
(శ్రీ హయగ్రీవుడిని భక్తిగా ఆవాహనం చేయాలి.)

ఆసనం

పురుష ఏవేదమిత్యాసనమ్ :-

మంత్రం : *ఓం పురుష ఏవేదగ్ం సర్వమ్ । యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్ ।*

ఉతామృతత్వ స్యేశానః । యదన్నేనాతిరోహతి ॥

శ్లో॥ సర్వాంతర్యామిణే దేవ! సర్వబీజమయం శుభమ్ ।

స్వాత్మస్థాయ పరం శుద్ధమాసనం కల్పయామ్యహమ్ ॥

శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః ఆసనం సమర్పయామి

(శ్రీ హయగ్రీవుడి విగ్రహం / చిత్రపటం ముందు అక్షతలు ఉంచండి.)

పాద్యం

ఏతావాన స్యేతి పాద్యమ్ :-

మంత్రం : *ఓం ఏతావానస్య మహిమా । అతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరుషః ।*

పాదోఽ స్య విశ్వా భూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి ॥

శ్లో॥ యద్భక్తిలేశ సంపర్కాత్ పరమానందసంభవః ।

తస్మై తే చరణాబ్జాయ పాద్యం శుద్ధాయ కల్పయే ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి.

(నీటిని ఉద్ధరణితో తీసుకొని స్వామివారి పాదాలకు చూపించి అరివేణంలో పోయండి)

అర్ఘ్యం

త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యమ్ :-

మంత్రం : *ఓం త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదో ఽ స్యేహాభవాత్పునః*

తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనే అభి ॥

శ్లో॥ తాపత్రయహరం దివ్యం పరమానందలక్షణమ్ ।

తాపత్రయ వినిర్ముక్తం తవార్ఘ్యం కల్పయామ్యహమ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః హస్తయోః అర్ఘ్యం సమర్పయామి.

(కొద్దిగా నీటిని ఉద్ధరణితో తీసుకొని స్వామివారి చేతులకు చూపించి అరివేణంలో పోయండి)

ఆచమనీయం

తస్మాద్విరాడిత్యాచమనమ్ :-

మంత్రం : *ఓం తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధిపూరుషః ।*

స జాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమి మథో పురః ॥

శ్లో॥ నానానదీ సమానీతం సువర్ణ కలశస్థితమ్ ।

గృహాణాచమనార్థాయ విమలం జలమచ్యుత ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః హస్తయోః ఆచమనీయం సమర్పయామి.

(కొద్దిగా నీటిని ఉద్ధరణితో తీసుకొని స్వామివారి చేతులకు చూపించి అరివేణంలో పోయండి)

పంచామృత స్నానం

యత్పురుషేణేతి స్నానమ్ :-

మంత్రం : *ఓం యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞమతన్వత ।*

వసంతో అస్యాసీదాజ్యమ్ । గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః ॥

శ్లో॥ పరమానన్దబోధాబ్ధి నిమగ్న నిజమూర్తయే ।

సాంగోపాంగమిదం స్నానం కల్పయామ్యద్య తే పునః ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః పంచామృత స్నానం సమర్పయామి.

1. **॥ పయః స్నానమ్ ॥ (పాలతో అభిషేకము చేయించాలి.)**

శ్లో॥ కామధేనోః సముద్భూతం దేవర్షి పితృతృప్తిదమ్ ।

పయోదదామి దేవేశ! స్నానార్థం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః - స్నానార్థే పయఃస్నానం సమర్పయామి॥

పయఃస్నానానంతరం ఆపోహిష్ఠేతి శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి॥

2. **॥దధిస్నానమ్॥ (పెరుగుతో స్నానము చేయించాలి.)**

శ్లో॥ చంద్రమండల సంకాశం సర్వదేవ ప్రియం దధి ।

స్నానార్థం తే మయాదత్తం ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః - దధిస్నానం సమర్పయామి ॥

దధిస్నానానంతరం శుద్ధోదక స్నానం సమర్పయామి॥

3. ॥ఆజ్యస్నానమ్॥ (నేతితో అభిషేకించాలి)

శ్లో॥ **ఆజ్యం సురాణామాహార ఆజ్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ ।**
ఆజ్యం పవిత్రం పరమం స్నానార్థం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః - ఆజ్యస్నానం సమర్పయామి ॥

4. ॥మధుస్నానమ్ ॥ (తేనెతో అభిషేకం చేయాలి.)

శ్లో॥ **సర్వౌషధి సముత్పన్నం పీయూష సదృశం మధు ।**
స్నానార్థం తే ప్రయచ్ఛామి గృహాణ పురుషోత్తమ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః - మధుస్నానం సమర్పయామి ॥
ఆజ్య, మధుస్నానాంతరం శుద్ధోదక స్నానం సమర్పయామి ॥

5. ॥ శర్కరా స్నానమ్ ॥ (చక్కెరతో అభిషేకించాలి.)

శ్లో॥ **ఇక్షుదండ సముద్భూత దివ్యశర్కరయా హరిమ్ ।**
స్నాపయామి సదా భక్త్యా ప్రీతో భవ రమేశ్వర ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః - శర్కరా స్నానం సమర్పయామి ॥
శర్కరా స్నానానంతరం శుద్ధోదక స్నానం సమర్పయామి ॥

॥ఫలోదక స్నానమ్॥ (కొబ్బరినీళ్ళతో అభిషేకించాలి)

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః - నారికేళ ఫలోదకస్నానం సమర్పయామి ॥
నారికేళ ఫలోదక స్నానానంతరం శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి ॥

॥శుద్ధోదక స్నానమ్ ॥ (మంచినీటితో అభిషేకించాలి)

శ్లో॥ **శుద్ధం యత్ సలిలం దివ్యం గంగాజలసమం స్మృతమ్ ।**
సమర్పితం మయాభక్త్యా శుద్ధస్నానాయ గృహ్యతామ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః - మహాభిషేక స్నానం సమర్పయామి
స్నానాంతే ఆచమనీయం సమర్పయామి ॥

(పై తెలిపిన విధంగా పంచామృతాలతో స్వామివారికి స్నానము చేయిస్తున్నట్టుగా భావించి ఆ పంచామృతాలను తీర్థపాత్రలో వేయండి.)

శుద్ధోదక స్నానం

శ్లో॥ గంగా గోదావరీ కృష్ణా యమునాభ్యః సమాహృతమ్ ।
సలిలం విమలం శుద్ధం స్నానార్థం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః శుద్ధోదక స్నానం సమర్పయామి.

(ఇచ్చట నారాయణసూక్తం, పురుషసూక్తం చదవవచ్చును)

వస్త్రం

సప్తాస్యాసన్నితి వస్త్రమ్ :-

మంత్రం : *ఓం సప్తాస్యాసన్పరిధయః । త్రిస్సప్తసమిధః కృతాః*
దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః । అబధ్నన్పురుషం పశుమ్ ॥

శ్లో॥ మాయాచిత్రపటాచ్ఛన్న నిజగుహ్యోరుతేజసే ।
నిరావరణ విజ్ఞాన వస్త్రం తే కల్పయామ్యహమ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి

(స్వామివారికి నూతన వస్త్రాలనుగాని, అక్షతలనుగాని సమర్పించాలి.)

యజ్ఞోపవీతం

తం యజ్ఞమితి యజ్ఞోపవీతమ్ :-

మంత్రం : *ఓం తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్న్ । పురుషం జాత మగ్రతః*
తేన దేవా అయజంత । సాధ్యా ఋషయశ్చ యే ॥

శ్లో॥ యస్య జ్ఞానవర్ణేనేదం సంప్రోతమఖిలం జగత్ ।
బ్రహ్మజ్ఞానాయ తస్మై తే యజ్ఞసూత్రం ప్రకల్పయే ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి

(స్వామివారికి యజ్ఞోపవీతాన్ని గాని, అక్షతలనుగాని సమర్పించాలి.)

గంధం

తస్మాద్యజ్ఞాదితి గంధమ్ :-

మంత్రం : *ఓం తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే ।*
ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత ॥

శ్లో॥ పరమానన్ద సౌరభ్య పరిపూర్ణ దిగంతరమ్ ।
గృహాణ పరమం గన్ధం కృపయా పురుషోత్తమ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః చందనం సమర్పయామి

(స్వామివారికి శ్రీగంధాన్ని సమర్పించాలి.)

అక్షతలు

శ్లో॥ అక్షతాన్ ధవళాన్ దివ్యాన్ ముక్తాఫల సమప్రభాన్ ।
వాసుదేవ గృహాణ త్వం నమస్తే భక్తవత్సల ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః అక్షతాన్ సమర్పయామి

(స్వామివారికి అక్షతలను సమర్పించాలి.)

ఆభరణం

తస్మాద్యజ్ఞాదితి ఆభరణమ్ :-

మంత్రం : *ఓం తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । సంభృతం పృషదాజ్యమ్ ।*
పశూగ్‌స్తాగ్‌శ్చక్రే వాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్‌గ్రామ్యాశ్చ యే ॥

శ్లో॥ కిరీటకుండలాదీని కాంచీవలయయుగ్మకమ్ ।
కౌస్తుభం వనమాలాం చ భూషణాని గృహాణ భో ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః ఆభరణాని సమర్పయామి

(స్వామివారికి ఆభరణాలనుగాని, అక్షతలనుగాని సమర్పించాలి.)

పుష్పం

తస్మాదశ్వా ఇతి పుష్పమ్ :-

మంత్రం : *ఓం తస్మాదశ్వా అజాయంత । యే కే చోభయాదతః ।*
గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్ । తస్మాజ్జాతా అజావయః ॥

శ్లో॥ తురీయవనసంభూతం నానాగుణమనోహరమ్ ।
ఆనందసౌరభం పుష్పం గృహ్యతామిదముత్తమమ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః పుష్పాణి సమర్పయామి

(అష్టోత్తర శతనామావళితో పుష్పార్చన చేయాలి)

శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః

పుష్పైః పూజయామి

(ఇక్కడ శ్రీ హయగ్రీవ అంగపూజా, అష్టోత్తర శతనామపూజలను పూలు లేదా అక్షతలతో చేయాలి)

అంగపూజ

ఓం విద్యామూర్తయే నమః - పాదౌ పూజయామి

ఓం హంసాత్మకాయ నమః - గుల్ఫౌ పూజయామి

ఓం కళానాథాయ నమః - జానునీ పూజయామి

ఓం కరుణాకరాయ నమః - ఊరూ పూజయామి

ఓం పుండరీకాక్షాయ నమః - కటిం పూజయామి

ఓం ఉరుక్రమాయ నమః - నాభిం పూజయామి

ఓం హేమాంగాయ నమః - ఉదరం పూజయామి

ఓం సర్వాత్మాయ నమః - వక్షః పూజయామి

ఓం జగదాధారాయ నమః - హస్తాన్ పూజయామి

ఓం శ్రీనికేతనాయ నమః - కంఠం పూజయామి

ఓం శ్రితవత్సలాయ నమః - ముఖం పూజయామి

ఓం మనోహరాయ నమః - కపోలౌ పూజయామి

ఓం వాగీశాయ నమః - కర్ణౌ పూజయామి

ఓం సనాతనాయ నమః - శిరః పూజయామి

ఓం సర్వజ్ఞాయై నమః - అలకాన్ పూజయామి

ఓం వేదభర్తాయై నమః - సర్వాణ్యంగాని పూజయామి

శ్రీ హయగ్రీవ అష్టోత్తర శతనామావళి

ఓం హయగ్రీవాయ నమః
ఓం మహావిష్ణవే నమః
ఓం కేశవాయ నమః
ఓం మధుసూధనాయ నమః
ఓం గోవిందాయ నమః
ఓం పుండరీకాక్షాయ నమః
ఓం విష్ణవే నమః
ఓం విశ్వంభరాయ నమః
ఓం హరయే నమః
ఓం ఆదిత్యాయ నమః 10
ఓం సర్వవాగీశాయ నమః
ఓం సర్వాధారాయ నమః
ఓం సనాతనాయ నమః
ఓం నిరాధారాయ నమః
ఓం నిరాకాశాయ నమః
ఓం నిరీశాయ నమః
ఓం నిరుపద్రవాయ నమః
ఓం నిరంజనాయ నమః
ఓం నిష్కలంకాయ నమః
ఓం నిత్యతృప్తాయ నమః 20
ఓం నిరాశ్రయాయ నమః
ఓం చిదానందమయాయ నమః
ఓం సాక్షిణే నమః
ఓం శరణ్యాయ నమః
ఓం శుభదాయకాయ నమః
ఓం శ్రీమతే నమః
ఓం లోకత్రయాధీశాయ నమః
ఓం శివాయ నమః
ఓం సారస్వతాయ నమః
ఓం ప్రభవే నమః 30
ఓం వేదోద్ధర్త్రేయ నమః
ఓం వేదనిధయే నమః
ఓం వేద వేద్యాయ నమః
ఓం పురాతనాయ నమః
ఓం పూర్ణాయ నమః
ఓం పూరయిత్రే నమః
ఓం పుణ్యాయ నమః
ఓం పుణ్యకీర్తయే నమః
ఓం పరాత్పరాయ నమః
ఓం పరమాత్మనే నమః 40
ఓం పరంజ్యోతిషే నమః
ఓం పరేశాయ నమః
ఓం పారగాయ నమః
ఓం పరాయ నమః
ఓం సర్వవేదాత్మకాయ నమః
ఓం విదుషే నమః
ఓం వేదవేదాంగపారగాయ నమః
ఓం సకలోపనిషద్వేధ్యాయ నమః
ఓం నిష్కలాయ నమః
ఓం సర్వశాస్త్రవిదే నమః 50
ఓం అక్షమాలా జ్ఞానసముద్రాయుక్త హస్తాయ నమః
ఓం వరప్రదాయ నమః
ఓం పురాణ పురుషాయ నమః
ఓం శ్రేష్ఠాయ నమః
ఓం శరణ్యాయ నమః

ఓం పరమేశ్వరాయ నమః
ఓం శాంతాయ నమః
ఓం దాంతాయ నమః
ఓం జితక్రోధాయ నమః
ఓం జితామిత్రాయ నమః 60
ఓం జగన్మయాయ నమః
ఓం జన్మమృత్యుహరాయ నమః
ఓం జీవాయ నమః
ఓం జయదాయ నమః
ఓం జాడ్యనాశనాయ నమః
ఓం జపప్రియాయ నమః
ఓం జపస్తుత్యాయ నమః
ఓం జాపకప్రియకృతే నమః
ఓం ప్రభవే నమః
ఓం విమలాయ నమః 70
ఓం విశ్వరూపాయ నమః
ఓం విశ్వగోప్త్రే నమః
ఓం విధిస్తుతాయ నమః
ఓం విధయే నమః
ఓం విష్ణవే నమః
ఓం శివస్తుత్యాయ నమః
ఓం శాన్తిదాయ నమః
ఓం దాన్తిపారగాయ నమః
ఓం శ్రేయః ప్రదాయ నమః
ఓం శ్రుతి మయాయ నమః 80
ఓం శ్రేయసాంపతయే నమః
ఓం ఈశ్వరాయ నమః
ఓం అచ్యుతాయ నమః
ఓం అనంతరూపాయ నమః
ఓం ప్రాణదాయ నమః
ఓం పృథివీపతయే నమః
ఓం అవ్యక్తాయ నమః
ఓం వ్యక్తరూపాయ నమః
ఓం విశ్వసాక్షిణే నమః
ఓం తమోహరాయ నమః 90
ఓం అజ్ఞానశకాయ నమః
ఓం జ్ఞానినే నమః
ఓం పూర్ణచంద్రనిభాననాయ నమః
ఓం జ్ఞానదాయ నమః
ఓం వాక్పతయే నమః
ఓం యోగినే నమః
ఓం యోగీశాయ నమః
ఓం సర్వకామదాయ నమః
ఓం మహాయోగినే నమః
ఓం మహామౌనయే నమః 100
ఓం మునీశాయ నమః
ఓం శ్రేయసాంపతయే నమః
ఓం హంసాయ నమః
ఓం పరమహంసాయ నమః
ఓం శుద్ధస్ఫటిక సంకాశాయ నమః
ఓం జటామండల సంయుతాయ నమః
ఓం ఆదిమధ్యాన్తరహితాయ నమః
ఓం సర్వవాగీశ్వరేశ్వరాయ నమః 108

(నానావిధ పరిమళ పుష్పాణి సమర్పయామి)

ధూపం

యత్పురుషమితి ధూపమ్ :-

మంత్రం : *ఓం యత్పురుషం వ్యదధుః కతిధా వ్యకల్పయన్ ।*

ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ । కావూరూ పాదావుచ్యేతే ॥

శ్లో॥ వనస్పతిరసోపేతో గంధాఢ్యో గంధ ఉత్తమః ।

ఆఘ్రేయః సర్వదేవానాం ధూపోఽయం పరిగృహ్యతామ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః ధూపమాఘ్రాపయామి

(స్వామివారికి అగరబత్తిని వెలిగించి తిప్పాలి)

దీపం

బ్రాహ్మణోఽస్యేతి దీపమ్ :-

మంత్రం : *ఓం బ్రాహ్మణోస్య ముఖమాసీత్ । బాహూ రాజన్యః కృతః ।*

ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత ॥

శ్లో॥ సాజ్యం త్రివర్తి సంయుక్తం వహ్నినాయోజితం మయా ।

గృహాణ మంగళం దీపం త్రైలోక్య తిమిరాపహ ॥

శ్లో॥ భక్త్యాదీపం ప్రయచ్ఛామి దేవాయ పరమాత్మనే ।

త్రాహిమాం నరకాద్ఘోరాత్ దివ్యజ్యోతి ర్నమోస్తుతే ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమఃసాక్షాత్ దీపం సమర్పయామి.

(స్వామివారికి దీపాన్ని చూపించాలి.)

ధూప దీపానంతరం శుద్ధ ఆచమనీయం సమర్పయామి.

నైవేద్యం

చంద్రమామనసేతి నైవేద్యమ్ :-

మంత్రం : *ఓం చంద్రమా మనసో జాతః । చక్షో స్సూర్యో అజాయత ।*

ముఖాదింద్ర శ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణాద్వాయు రజాయత ॥

శ్లో॥ అన్నం చతుర్విధం స్వాదు రసైః షడ్భిః సమన్వితమ్ ।

భక్ష్యభోజ్యసమాయుక్తం నైవేద్యం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥

శ్లో॥ విశుద్ధ విజ్ఞాన ఘనస్వరూపం విజ్ఞానవిశ్రాణనబద్ధదీక్షం ।
దయానిధిం దేహభృతాం శరణ్యం దేవం హయగ్రీవ మహం ప్రపద్యే ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః నైవేద్యం సమర్పయామి

ఓం భూర్భువస్సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గోదేవస్య ధీమహి ।
ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ । సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి । అమృతమస్తు
అమృతోపస్తరణమసి । ఓం ప్రాణాయస్వాహా! ఓం అపానాయస్వాహా ।
ఓం వ్యానాయస్వాహా । ఓం ఉదానాయస్వాహా । ఓం సమానాయస్వాహా॥

మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి.
అమృతాపిధానమసి, ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి.
హస్తౌప్రక్షాళయామి, పాదౌప్రక్షాళయామి, ముఖే ఆచమనీయం సమర్పయామి.

(పై మంత్రమును లేదా శ్లోకాన్ని పఠిస్తూ నివేదన చేయాలి.)

తాంబూలం

నాభ్యా ఆసీదితి తాంబూలమ్

మంత్రం : *ఓం నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షమ్ । శీర్ష్ణోద్యౌ స్సమవర్తత ।*
పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ ।

శ్లో॥ పూగీఫల సమాయుక్తం నాగవల్లీ దళైర్యుతమ్ ।
కర్పూరచూర్ణ సంయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః తాంబూలం సమర్పయామి

(స్వామివారికి తాంబూలాన్ని సమర్పించాలి.)

నీరాజనం

వేదాహమేత మితి నీరాజనమ్ :-

మంత్రం : *ఓం వేదాహ మేతం పురుషం మహాంతమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే ।*
సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వాఽఽ భివదన్ యదాస్తే ॥

శ్లో॥ చంద్రాదిత్యౌ చ ధరణీ విద్యుదగ్నిస్తథైవ చ ।
త్వమేవ సర్వజ్యోతీంషి ఆర్తిక్యం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః ఆనందకర్పూర మంగళ నీరాజనం సందర్శయామి

(స్వామివారికి కర్పూరం వెలిగించి సమర్పించాలి)

మంత్రపుష్పం

ధాతా పురస్తాదితి మంత్రపుష్పమ్ :-

మంత్రం : *ఓం ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశ శ్చతస్రః ।*
తమేవం విద్వా నమృత ఇహ భవతి। నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే

మంత్రం : ఓం వాగీశ్వరాయ విద్మహే । హయగ్రీవాయ ధీమహి ।
తన్నో హంసః ప్రచోదయాత్ ॥

శ్లో॥ శ్రుతిభిః స్మృతిభిర్దివ్యైః లౌకికైర్వచనైర పి ।
మంత్రితం కుసుమోపేతం మంత్రపుష్పం సమర్పయే ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమ ః మంత్రపుష్పాణి సమర్పయామి.
(అక్షతలు, పూలు తీసుకొని స్వామివారి పాదాలచెంత సమర్పించాలి.)

ప్రదక్షిణ నమస్కారం

యజ్ఞేన యజ్ఞమితి నమస్కారాణి :-

మంత్రం : *ఓం యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాః తాని ధర్మాణి ప్రథమా న్యాసన్ ।*
తే హ నాకం మహిమానస్సచన్తే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః ॥

శ్లో॥ యానికానిచ పాపాని జన్మాంతర కృతాని చ ।
తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ పదే పదే ॥

శ్లో॥ అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ ।
తస్మాత్ కారుణ్యభావేన రక్షరక్ష జనార్దన ॥

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి.

పునః పూజాంకరిష్యే

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః ఛత్రం ఆచ్ఛాదయామి.
ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః చామరం వీజయామి.
ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః నృత్యం దర్శయామి.
ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః గీతం శ్రావయామి.
ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః అశ్వాన్ ఆరోహయామి

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః గజాన్ ఆరోహయామి

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః ఆందోళికాం ఆరోహయామి.

ఓం శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః సమస్త రాజోపచార, దేవోపచార, భక్త్యోపచార, శక్త్యోపచార పూజా సమర్పయామి. సర్వాభావే అక్షతాన్ సమర్పయామి.

క్షమాప్రార్థన

శ్లో॥ అపరాధ సహస్రాణి క్రియంతేహర్నిశం మయా ।
దాసోహమితి మాం బుద్ధ్వా క్షమస్వ పురుషోత్తమ ॥

(స్వామివారి ముందు అక్షతలను సమర్పించాలి.)

అర్పణం

శ్లో॥ ఇదం ఫలం మయా దేవ స్థాపితం పురతస్తవ ।
తేన మే సఫలావాప్తిర్భవేజ్జన్మని జన్మని ॥

శ్లో॥ ఫలేన ఫలితం సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।
తస్మాత్ఫలప్రదానేన సఫలాశ్చ మనోరథాః ॥

అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాయాచ భగవాన్ సర్వాత్మకః
శ్రీహయగ్రీవః సుప్రీతో సుప్రసన్నో వరదో భవతు ॥

(అక్షతలు, నీళ్లు తీసుకొని స్వామివారికి చూపించి పళ్లెంలో వేయాలి.)

పై శ్లోకాలను పఠించిన తరువాత స్వామి వారి పాదముల నుండి అక్షతలు పూలు తీసుకుని తలపై నుంచుకుంటూ "శ్రీహయగ్రీవ ప్రసాదం శిరసాగృహాణమి" అని చెప్పుకొనవలెను.

ఉద్వాసనమ్

శ్లో॥ **గచ్ఛ గచ్ఛ సురశ్రేష్ఠ స్వస్థానం పురుషోత్తమ ।**
భక్తాభీష్ట సమృద్ధ్యర్థం పునరాగమనాయ చ ॥

॥ **శ్రీ హయగ్రీవ** దేవతానం యథాస్థాన ముద్వాసయామి ॥

॥ఇతి పురుషసూక్తవిధాన దేవతార్చనమ్ సంపూర్ణమ్ ॥

సర్వేజనాః సుఖినోభవన్తు

మంత్రసిద్ధికి గురుదీక్ష ఆవశ్యకత

గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణుః గురుర్దేవో మహేశ్వరః - గురుస్సాక్షాత్ పరంబ్రహ్మా తస్మైశ్రీ గురవే నమః

మంత్రసిద్ధి కావాలంటే సాధకునికి గురువు తప్పనిసరిగా అవసరం. శిష్యుడు తగిన గురువు కోసం అన్వేషించి, ఎంచుకోవాలి. గురువు సాధకుణ్ణి తన శిష్యునిగా స్వీకరించాకే దీక్షితుడిగా చేసి, మంత్రదీక్షని ప్రసాదిస్తాడు. గురువు మహిమ, సర్వోన్నతమైనది. శాస్త్రాల్లో మహర్షులు గురువుని భగవంతునితో సమానమనకుండా, భగవంతుని కంటే గొప్ప అని చెప్పారు. అటువంటి మహానుభావులైన గురువుల చరిత్ర విశిష్టమైంది. వారు నిజంగా తమ శిష్యులకు భగవంతుడికన్నా ప్రథమ పూజ్యులు. విశ్వామిత్ర, సాందీపులను శ్రీరాముడు, శ్రీకృష్ణుడు తమ గురువులుగా స్వీకరించి, వారి గొప్పతనాన్ని రుజువు చేశారు.

గురుదీక్షా స్వీకారం : దీక్ష స్వీకరించడానికి అనేక పద్ధతులున్నాయి. ఒక వ్యక్తిపేరు, తండ్రిపేరు, గోత్రం, నివాసస్థలం, రూపం లాంటివి... వేరొక వ్యక్తిపేరు, తండ్రిపేరు మొదలైనవాటితో ఎప్పటికీ కలవవు. సిద్ధగురువు తన సూక్ష్మశరీరం ద్వారా మీరు ఇంట్లో ఉన్నా మీకు దీక్ష ఇవ్వగలడు. ఒకవేళ మీకు గురువు నుంచి ప్రత్యక్షంగా దీక్ష తీసుకోవాలనే కోరిక ప్రబలంగా ఉండి ఉద్యోగ, కుటుంబ, ఆరోగ్య, వ్యక్తిగత సమస్యలు, ప్రతికూల పరిస్థితుల వల్ల గురువు దగ్గరకు వెళ్లలేనివారు పరోక్షంగా కూడా గురువు నుంచి దీక్ష తీసుకోవచ్చు.

దీక్ష స్వీకరించినవారు పాటించాల్సిన నియమాలు

1. గురుకృపతో లభించిన మంత్రాన్ని గుప్తంగా ఉంచాలి.
2. గురుమంత్రాన్ని సభలో, కుటుంబ సభ్యుల మధ్య, పదిమందిలో ఉన్నప్పుడు ప్రకటించకూడదు. 3. గురువు నిర్దేశించిన పూజావిధిని ఎక్కడా వ్యక్తం చేయకూడదు.
4. ధర్మబద్ధంగా గురువుపై, మంత్రంపై పూర్ణ విశ్వాసం, శ్రద్ధ, భక్తితో వాటిని రక్షించుకోవాలి. 5. ప్రాణులపట్ల దయ కలిగి ఉండాలి.
6. అసత్యం, పాపం, నింద, ద్వేషం, క్రోధం, ఈర్ష్య వంటి దుర్గుణాలను వదులుకోవాలి.

ఈ నియమాలు పాటిస్తూ గురువు ఆజ్ఞ ప్రకారం జీవితం గడిపే శిష్యులు, తమ సాధనల్లో సఫలీకృతులై తాము ఉపాసించే దేవతానుగ్రహం పొందుతారు.

గురుమంత్ర దీక్ష

దేవతా మంత్రసాధన చేసేవారు సద్గురువు ద్వారా తాము ఉపాసించే మంత్రాన్ని ఉపదేశం పొంది ఆ తరువాత మాత్రమే సాధన చెయ్యాలి. అలాగే తనకు మంత్రాన్ని ప్రబోధించిన గురుమంత్రాన్ని కూడా జపిస్తే దేవతానుగ్రహం త్వరగా లభిస్తుంది. ఎందుకంటే గురువే దైవం కనుక. ఒకవేళ సద్గురువు ప్రత్యక్షంగా లభించే అవకాశం లేనప్పుడు సకల మంత్రశాస్త్ర ప్రభోదకుడైన పరమేశ్వరుడినే గురువుగా భావించి గురుమంత్ర సాధన చేయవచ్చు.

తాము ఉపాసించదలిచిన గురుమంత్రాన్ని ఒక కాగితంపై వ్రాసి దానిని శివాలయంలో శివుడి సన్నిధిలో ఉంచి, ఆయన ద్వారా, ఆ మంత్రాన్ని తాను ఉపదేశం పొందుతున్నట్టుగా భావించి తిరిగి ఆ కాగితాన్ని తీసుకుని తమ మంత్ర సాధన కొనసాగించవచ్చు. సాధకులకు గురువు లభించనప్పుడు సిద్ధగురువు అనుగ్రహం కోసం ఈ క్రింద తెలిపిన మంత్రాన్ని ఉపాసించవచ్చు.

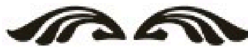
సిద్ధగురు మంత్రం

ఓం హ్రీం సిద్ధగురో ప్రసీద హ్రీం ఓం

ఈ సిద్ధగురు మంత్రం జపించటం ద్వారా అంతరిక్షంలో సంచరించే ఎవరో ఒక సిద్ధగురువు సాధకుడిని అనుగ్రహిస్తాడు.

గురుమంత్రాన్ని గాని, సిద్ధగురు మంత్రాన్ని గాని సాధకులు తాము సాధనచేసే దేవతామంత్ర జపానికి ముందు ఒకమాల, జపానంతరం ఒకమాల జపించటం ద్వారా గురువు అనుగ్రహం దేవతానుగ్రహం సంపూర్ణంగా సాధకుడికి లభిస్తాయి.

గురుమంత్రాన్ని దేవతామంత్రం వలె పురశ్చరణ చేయవచ్చు.

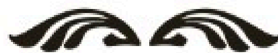
గురువు లభించనప్పుడు మంత్రదీక్షా స్వీకారం

మంత్ర సాధకులు సాధ్యమైనంత వరకూ గురువు ద్వారా మంత్రాన్ని ఉపదేశం పొంది జపిస్తేనే మంచిది. ముఖ్యంగా రాజస తామస దేవతా ఉపాసనల విషయంలో గురువు మార్గదర్శకత్వం చాలా అవసరం. అయితే సాత్విక దేవతా మంత్రాలు ఉపాసించాలనుకునే వారికి గురువు అందుబాటులో లేకపోయినా, దీక్ష స్వీకరించే అవకాశం లేకపోయినా వారు కూడా మంత్రదీక్ష స్వయంగా తీసుకునే మార్గం మంత్రశాస్త్రంలో ప్రమాణ గ్రంథమైన యామళ తంత్రంలో ఇలా చెప్పబడింది.

గురోరభావే మంత్రాణాం గ్రహణ క్రమముచ్యతే ।
కృష్ణపక్షే త్రయోదశ్యాం దక్షిణామూర్తి సన్నిధే ॥
లభిత్వా రాజితే పాత్రే తాళపత్రేఽథవాపునః ।
మంత్రం తత్స్తండిలే స్థాప్య పూజయిత్వా మహేశ్వరమ్ ॥
పాయసాది నివేద్యం చ కృత్వా తంప్రణి పత్యచ ।
శతాకృతః పఠేన్మంత్రం దక్షిణామూర్తి సన్నిధౌ ॥
సర్వేషాంచైవ మంత్రాణామేవం గ్రహణ మిష్యతే ॥

ఆగమ రహస్యం - చతుర్థపటలం (శ్లో 42-44)

గురువు లభించనప్పుడు మంత్రాన్ని ఉపాసించాలనుకునే సాధకుడు కృష్ణపక్ష త్రయోదశి తిథినాడు దక్షిణామూర్తి సన్నిధికి (ప్రతి శివాలయంలో దక్షిణదిక్కున దక్షిణామూర్తి విగ్రహం వుంటుంది) ఒకవేళ దక్షిణామూర్తి ఆలయం అందుబాటులో లేకపోతే ఏదైనా శివాలయానికి వెళ్ళి వెండి లేదా రాగి రేకుమీద లేదా తాళపత్రం, అదీ దొరకకపోతే తెల్లకాగితం మీద ఉపాసించాలనుకున్న మంత్రాన్ని, లభించి దాన్ని స్వామి సన్నిధిలో ఉంచి యధాశక్తి పూజ చేయాలి. తరువాత పాయసాన్ని నివేదించి స్వామి సన్నిధిలో ఉంచిన మంత్రం లిఖించిన పత్రాన్ని తీసుకోవాలి. ఇప్పుడు గురుదక్షిణామూర్తి నుంచి మంత్ర స్వీకారం జరిగినట్టుగా భావించి స్వామి సన్నిధిలోనే ఆ మంత్రాన్ని 100 సార్లు జపించాలి. ఈ విధంగా మంత్రదీక్షని స్వీకరించవచ్చు. ఈవిధంగా దీక్ష కూడా తీసుకున్నవారు తాము మంత్రం పురశ్చరణ చేసే ముందు విధిగా గురుదక్షిణామూర్తిని గురుస్థానంలో ధ్యానించాలి.

సకలమంత్ర సిద్ధికి భూతలిపి జపం

సాధారణంగా మనం జపంచేసే మంత్రాలు, అవి తాంత్రికమైనవైనా, వైదికమైనవైనా దేవలిపి అనగా దేవభాషయైన సంస్కృతంలో వుంటాయి. అయితే తంత్రశాస్త్రంలో చెప్పబడిన యంత్రాలను లిఖించే సమయంలో భూతలిపిని వినియోగిస్తారు. ఈ భూతలిపిలో వుండే అక్షరాలు సంస్కృతభాషలోని అక్షరాలే అయినప్పటికీ అక్షరానికి తరువాత బిందువుతో ప్రత్యేకంగా కనిపిస్తాయి. ఈ భూతలిపి అక్షరాల సాధన(జపం) వల్ల కుండలిని జాగృతమవుతుంది. ఈ భూతలిపి అన్ని విద్యలకి తల్లిలాంటిది. ఇది శరీరంలోని షట్చక్రాలను జాగృతం చేస్తుంది. అనంతమైన మంత్రశాస్త్రం ఈ భూతలిపి ఆధీనంలోనే వుంటుంది.

42 అక్షరాల భూతలిపి

అం	ఇం	ఉం	ఋం	ఌం	ఏం	ఐం	ఓం	ఔం
హం	యం	రం	వం	లం	ఙం	కం	ఖం	గం
ఘం	ఞం	చం	ఛం	ఝం	జం	ణం	టం	ఠం
ఢం	డం	నం	తం	థం	ధం	దం	మం	పం
ఫం	భం	బం	శం	షం	సం			

(శారదాతిలక తంత్రమ్)

భూతలిపి జపవిధానం:- పై తెలిపిన భూతలిపి అక్షరాల్ని మొత్తం ప్రతిరోజు ఒక 100సార్లు జపించాలి. కనీసం 11 సార్లయినా చేయాలి.

భూతలిపి జపఫలితం:- ఈ భూతలిపిని ప్రతిరోజు జపించడం వల్ల సాధకుడు ఉపాసించే అన్నిరకాల మంత్రాలు ఫలిస్తాయి. సాధకులు తాము ఉపాసించే మంత్రజపానికి ముందు జపం తరువాత 3 మాలలు కనీసం 1మాల ఈ భూతలిపి మంత్రాన్ని జపిస్తే మంత్రసిద్ధి తప్పక కలుగుతుంది. ఒక గ్లాసులోకి నీళ్ళను తీసుకొని ఈ భూతలిపి మంత్రాన్ని చదివి ఆ నీటిని ఊది రోగికి ఆ నీళ్ళను ఇస్తే వ్యాధి నయమవుతుంది. ఈ మంత్రం ఒక కాగితం మీద రాసి ఆ కాగితాన్ని బిందె నీళ్ళలోవేసి ఆ నీటిని తాగించినా రోగనివారణ జరుగుతుంది.

శ్లో॥ గుహ్యాత్ గుహ్యతరం నిత్యం శ్రీభూతలిపి దేవతాం
యః సేవతే శుభైః పుత్రైః ధనధాన్యైశ్చ పూర్యతే ॥ *(శారదాతిలకమ్)*

అత్యంత రహస్యమైన ఈ భూతలిపిని ప్రతిరోజూ జపించే సాధకులు సమస్త సుఖాలను పొందుతారు. పుత్రపౌత్రాది పర్యంతం ఐశ్వర్యాన్ని పొందుతారు.

మంత్రసిద్ధి లక్షణం (మంత్ర రత్నాకరం)

సిద్ధే విశ్వస్త చిత్త స్సంస్తురీబ్దే స సిద్ధిభాక్ ।
మనః ప్రసాదస్సంతోషః శ్రవణం దుందుభిధ్వనే ॥
గీతస్య తాళ శబ్దస్య గంధర్వాణాం సమీక్షణం ।
స్వతేజస స్సూర్య సామ్యేక్షణం నిద్రాక్షుధాజపః ॥
రమ్యతారోగ్య గాంభీర్యా మభావః క్రోధలోభయోః ।
ఏవమాదీని చిహ్నాని యదాపశ్యతి మంత్రవిత్ ॥
సిద్ధం మంత్రస్య జానీయాద్దేవతాయాః ప్రసన్నతాం ।
తతోజపే దధికం యత్నం ప్రకుర్యాత్ జ్ఞానలబ్ధయే ॥
లబ్ధజ్ఞాన కృతార్థ స్స్యాత్సంసారాత్రృతి ముచ్యతే ।
జ్ఞాత్వాత్మానం పరంబ్రహ్మ వేదాంతైః ప్రతిపాదితమ్ ॥

(షట్కర్మాది నిరూపణ తరంగం, శ్లో॥97-101)

మంత్రోపాసన చేసే సాధకుడికి మనసు ప్రశాంతంగా ఉండటం, ఎంతో సంతోషం కలగటం, దుందుభి, తాళ గీతాల ధ్వనులు వినిపించటం, గంధర్వులు కనిపించటం, తన తేజస్సు సూర్యుడిలా ప్రకాశించటం, మంచినిద్ర, క్షుధ (ఆకలి) జపం చేస్తున్నప్పుడు ఆనందానుభూతి కలగటం, శరీరం స్వస్థంగా వుండటం, మనసులో క్రోధం లోభం అనే దుర్గుణాలు తొలగిపోవటం లాంటి చిహ్నాలు కనిపిస్తే ఆ సాధకుడికి మంత్రసిద్ధి కలిగిందని, అతడు ఉపాసించే మంత్రదేవత ప్రసన్నమైందని మంత్రవేత్తలు చెప్తారు.

ఈవిధంగా మంత్రదేవత అనుగ్రహంతో మంత్రసిద్ధి పొందిన సాధకుడు పూర్తిగా జ్ఞానం కలగటం కోసం, తాను ఉపాసించే మంత్రాన్ని వదిలిపెట్టకుండా మరింత ఎక్కువగా జపించాలి. అలా జపించటం వల్ల తనను తాను పరబ్రహ్మగా (అహం బ్రహ్మోస్మి) తెలుసుకుని కృతార్థుడై, సంసార బంధాల నుంచి పూర్తిగా విముక్తి పొందుతాడు.

శ్రీ హయగ్రీవ మంత్ర పురశ్చరణ విధానం

మంత్రం అంటే ఏమిటి ?

మకారం మననం ప్రాహుస్త్రకారస్త్రాణ ఉచ్చ్యతే
మనన త్రాణ సంయుక్తో మంత్ర ఇత్యభిధీయతే

'మననం' చేసే సాధకుడిని అన్ని రకాల విపత్తుల నుండి రక్షించేది కాబట్టి మంత్రం అని పిలువబడుతుంది. **మం=** అనగా మననం చేసేవాడిని, **త్ర=** అనగా రక్షించునది, అని మంత్ర శబ్దానికి అర్థం.

జపం అంటే ఏమిటి ?

జకారో జన్మవిచ్ఛేదః పకారః పాపనాశకః ।
జన్మపాప వినాశిత్వా జ్జప ఇత్యభిధీయతే ॥

జ = అనగా జన్మవిచ్ఛేదన చేసేది అంటే పునర్జన్మ లేకుండా చేసేది
ప = అనగా పాపాల్ని నశింపచేసేది అని జపశబ్దానికి అర్థం.

మంత్ర మహార్ణవం, మంత్రమహోదధి వంటి సుప్రసిద్ధ గ్రంథాలలో వివిధ దేవతా మంత్రాలని ఏ విధంగా జపంచేయాలి. ఏ మాల ఉపయోగించాలి. ఏ ఆసనం మీద కూర్చోవాలి. ఏ సమయంలో చేయాలి. ఏ రంగు వస్త్రాల్ని ధరించాలి. పురశ్చరణ ఏ విధంగా చేయాలి. అనే విషయాలు విపులంగా వివరించబడ్డాయి. ఆ గ్రంథాలలో పేర్కొన్న విధంగా మనం కూడా శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రాన్ని పురశ్చరణా పూర్వకంగా జపించాలి. అప్పుడే మంత్రసిద్ధి జరుగుతుంది. ఆ మూలమంత్రంతో స్వయంగా చేసే జపం సత్ఫలితాన్నిస్తుంది.

పురశ్చరణ అంటే :

ఏ మంత్రాన్నైనా శాస్త్రోక్తంగా ఒక నియమిత పద్ధతిలో సాధన చేసే విధానాన్ని పురశ్చరణ అంటారు.

పంచాంగోపాసనే నేష్టదేవతా ప్రీతిదానః ॥
పురశ్చరతి భక్తస్య తత్పురశ్చరణం ప్రియే ॥

జపము, హోమము, తర్పణము, మార్జనం, బ్రాహ్మణ భోజనం ఇవి పురశ్చరణలోని పంచాంగాలు. ఈ ఐదు విధాలైన కర్మచేత మనం ఉపాసించే దేవత (శ్రీ హయగ్రీవుడు) సంతోషించి **పురః** = బిడ్డలమైన మన ముందు, **చరతి** = సంచరిస్తుంది. కాబట్టి దీనికి పురశ్చరణ అనే పేరు వచ్చింది.

పురశ్చరణ ఎందుకు ?

జీవహీనోయథాదేహీ సర్వకర్మసు న క్షమః ।
పురశ్చరణ హీనో హి తథామంత్రః ప్రకీర్తితః ॥

జీవంలేని దేహం ఎలాగైతే కార్యసాధనకి పనికిరాదో అలాగే పురశ్చరణ లేని మంత్రం కూడా నిరర్థకమైనదని భావం. కాబట్టి శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రాన్ని పురశ్చరణ పూర్వకంగా ఉపాసిస్తేనే ఆ దేవుడి అనుగ్రహం మనకు లభిస్తుంది.

పురశ్చరణ సంఖ్య :

వివిధ మంత్రశాస్త్ర గ్రంథాలలో వివరించిన ప్రకారంగా ఏ మంత్రానికైనా 1) ఒక లక్ష సార్లు అనగా (**108** సంఖ్య గల మాలతో **1000** మాలలు) మూల మంత్రాన్ని జపం చేయాలి. 2) అందులో పదో వంతు అనగా **10 వేల** సార్లు ఆ మూలమంత్రంతో హోమం చేయాలి. 3) హోమ సంఖ్యలో పదోవంతు అనగా ఒక **వెయ్యి** సార్లు ఆ మూలమంత్రంతో తర్పణ చెయ్యాలి. 4) తర్పణ సంఖ్యలో పదోవంతు. **100** సార్లు మూలమంత్రంతో మార్జన లేదా అభిషేకం చెయ్యాలి. 5) అందులో పదో వంతు. **10** మంది బ్రాహ్మణులకు భోజనం పెట్టాలి. ఈ ఐదు పనులతో మంత్ర పురశ్చరణ పూర్తవుతుంది. (ఇక్కడ శాస్త్రంలో బ్రాహ్మణ భోజనం అని వున్నప్పటికీ ఏ పదిమందికైనా భోజనం పెట్టవచ్చు)

మంత్రోపదేశం :

మంత్రశాస్త్ర నియమం ప్రకారం ఏ మంత్రాన్నైనా సిద్ధిపొందిన ఒక గురువు నుండి ఉపదేశం పొంది, పురశ్చరణ పూర్వకంగా ఉపాసించాలి. అలా కాకుండా గ్రంథాలను చూసి సాధన చేస్తే ఇబ్బందులకు గురయ్యే అవకాశం ఉంటుంది. సాధకులు ఈ విషయాన్ని ముఖ్యంగా దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.

గురువు లభించకపోతే :

ఒకవేళ సమయానికి గురువు లభించకపోతే ఒక కాగితం మీద మీరు జపం చేయదలుచుకున్న హయగ్రీవ మంత్రాన్ని రాసి, దానిని శివాలయానికి తీసుకువెళ్ళి, శివలింగం దగ్గర ఆ కాగితాన్ని వుంచి, సకల మంత్రాలకు సృష్టికారకుడైన జగద్గురువు పరమేశ్వరుడి నుంచి మంత్రోపదేశం పొందుతున్నట్టుగా మీరు భావించి తిరిగి ఆ కాగితాన్ని తీసుకుని మంత్రజపాన్ని చేయవచ్చు.

(వైష్ణవ సంప్రదాయం వారు శివాలయానికి బదులు విష్ణు ఆలయంలో పైవిధంగా మంత్రదీక్ష స్వీకరించవచ్చు)

దేవత-మంత్రం-గురువు :

సాధకులు తాము ఉపాసించే మంత్రాన్ని ఉపదేశించిన గురువుని ఒకేలాగా చూడాలి.

శ్లో॥ యధాఘటశ్చ కలశః కుంభశ్చైకార్థ వాచకాః ।
తథా మంత్రో దేవతా చ గురుశ్చైకార్థ వాచకాః ॥

శ్లో॥ యధాదేవీ తథామంత్రే యథామంత్రే తథాగురౌ ।
యథాగురౌ తథా స్వాత్మన్యేవం భక్తిక్రమః స్మృతః ॥

ఘటం, కశలం, కుంభం ఈ మూడూ ఎలాగైతే ఒకే అర్థానిస్తున్నాయో అదేవిధంగా మంత్రం-దేవత-గురువు అనే మూడు పదాలు కూడా ఒకే అర్థం కలిగిన పదాలుగా మనం గ్రహించాలి.

సాధకుడికి ఉపాసించే దేవతమీద ఎటువంటి భక్తి ఉంటుందో అలాంటి భక్తే మంత్రంమీద, గురువుమీద కలిగి ఉండాలి. ఇలా ఎవరైతే ముగ్గురినీ ఏకాత్మకంగా భావిస్తారో అటువంటి సాధకుడికే మంత్రం త్వరగా సిద్ధిస్తుంది.

జపం చేయటానికి మంచి రోజు :

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రాన్ని పురశ్చరణా పూర్వకంగా అనుష్టానం చేయాలనుకునే సాధకులకి మార్గశిర మాసం, ఏకాదశి, ద్వాదశి, పౌర్ణమి, శ్రవణా నక్షత్రం శనివారం, శుక్రవారం, బుధవారం మంచిరోజులు.

జపస్థానం :

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతామంత్రాన్ని జపించాలనుకొనే సాధకులు. మంత్రశాస్త్రంలో చెప్పిన విధంగా

పుణ్యక్షేత్రం నదీతీరం గుహా పర్వత మస్తకం
తీర్థ ప్రదేశా స్సింధూనాం సంగమః పావనం వనం
ఉద్యానాని వివిక్తాని బిల్వమూలం తటం గిరేః
దేవతాయతనంకూలం సముద్రస్య నిజం గృహం
సాధకేషు ప్రశస్త్యన్తే స్థానాన్యేతాని మంత్రిణం *(శారదాతిలకం)*

పుణ్యక్షేత్రం, నదీతీరం, గుహ, పర్వతాగ్రం, తీర్థ ప్రదేశాలు, సాగర సంగమ స్థలాలు, పవిత్ర వనాలు, జనసంచారంలేని ఉద్యానవనాలు బిల్వవృక్ష మూల ప్రదేశాలు, కొండలు, దేవాలయాలు, సముద్ర తీరాలు, స్వగృహాలు. ఇవన్నీ పురశ్చరణకు స్థానాలుగా చెప్పబడ్డాయి. కనుక ఈ ప్రదేశాలలో ఎక్కడైనా జపం చేయవచ్చు. పై తెలిపిన స్థానాలతో పాటు హయగ్రీవ, శ్రీరామ, కృష్ణ, నరసింహస్వామి వార్ల ఆలయాలలో జపంచేస్తే, త్వరగా శ్రీ హయగ్రీవ అనుగ్రహం లభిస్తుంది.

మంత్ర జపాంగాలు :

మంత్ర జపానికి ముందుగా చేయవలసిన విధులని పదిఅంగాలుగా మంత్రశాస్త్రాల్లో చెప్పారు. అవి 1.భూశుద్ధి, 2.కూర్మచక్రలేఖనం, 3.ఆసన పరికల్పనం, 4.శిఖా బంధనం, 5.భూత శుద్ధి, 6.దిశా దిగ్బంధం, 7.షడంగ న్యాసం, 8.ప్రాణప్రతిష్ఠ, 9.బహిర్మాతృకా న్యాసం, 10.అంతర్మాతృకా న్యాసం. ఈ పది అంగాలలో కనీసం ముఖ్యమైన అంగాలని జపంచేసే సాధకుడు ఆచరించాలి.

భూశుద్ధి :

జపంచేసే సాధకుడు ముందుగా గురువుకి, గణపతికి నమస్కారం చేసి తాను జపం చేయబోయే స్థలాన్ని శుభ్రం చేయాలి. ఆ స్థానంలో దర్భలతో కొంచెం నీరుచల్లి..

శ్లో॥ విష్ణుశక్తి సముత్పన్నే శంఖవర్ణ మహీతలే ।
అనేకరత్న సంపన్నే శ్రీ భూదేవీ నమోఽస్తుతే ॥

అనే ధ్యానశ్లోకాన్ని చదివి, కొంచెం అక్షతలు వేసి

భూగాయత్రీ మంత్రం :

ఓం ధనుర్ధరాయవిద్మహే సర్వసిద్ధ్యై చ ధీమహి
తన్నో ధరాః ప్రచోదయాత్ ।

అని పదిసార్లు పై మంత్రాన్ని పఠించి, తను చేయబోయే మంత్రాన్ని కూడా మనసులో ఒకసారి స్మరించి చేతిలో కొంచె నీళ్ళు తీసుకొని జపస్థలంలో చల్లి, దర్భలతో **'హుంఫట్'** అని చెప్తూ ఒకసారి నేలని కొట్టాలి.

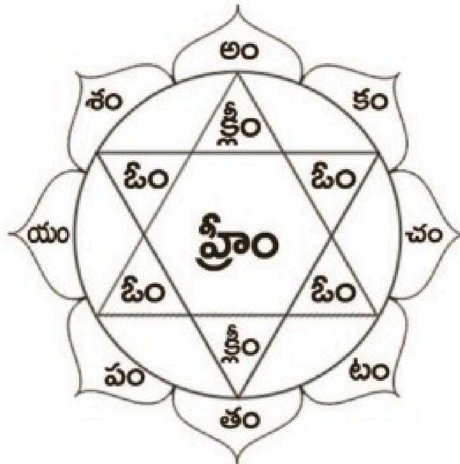
ఆ తరువాత :

అపసర్పంతు యే భూతాః యేభూతాః భూమిసంస్థితాః ।
యే భూతా విఘ్న కర్తారః తే నశ్యంతు శివాజ్ఞయా ॥

అని చదివి జప స్థలంలో కొద్దిగా అక్షతలు చల్లాలి.

కూర్మచక్రం

భూతశుద్ధి చేసిన తరువాత ఈ క్రింద తెలిపిన విధంగా ముగ్గుతో కానీ, తెల్ల సుద్దతో కానీ నేలమీద కూర్మచక్రాన్ని లిఖించాలి.

ఈ కూర్మచక్రం మీద ఓం ఆధారశక్త్యై నమః, ఓం కూర్మాయ నమః, ఓం అనంతాయ నమః, ఓం వరాహాయ నమః,, ఓం పృథివ్యై నమః, ఓం సుధార్ణవాయ నమః, ఓం నవరత్నద్వీపాయ నమః, ఓం స్వర్ణశైలాయ నమః, ఓం నందనవనాయ నమః, ఓం కల్పవృక్షేభ్యో నమః, ఓం రత్న భూమికాయై నమః, ఓం సర్ణప్రాకారాయ నమః, ఓం రత్నమండపాయ నమః, ఓం స్వర్ణవేదికాయై నమః అని చెపుతూ కొన్ని అక్షతలతో కూర్మచక్రాన్ని పూజించాలి. పూజానంతరము కూర్మచక్రముపై ఆసనాన్ని వేసుకోవాలి.

జపానికి ఆసనం :

ఆత్మసిద్ధి ప్రదానశ్చ సర్వరోగ నివారణాత్ ।
నవసిద్ధి ప్రదానాశ్చ ఆసనం పరికీర్తనమ్ ॥

మంత్ర జపానికి ఆసనం చాలా ముఖ్యమైనది. అసలు ఆసనం అంటే

ఆ = అనగా ఆత్మ సాక్షాత్కారాన్ని కలిగించేది.

స = అనగా సర్వ రోగాలని హరించేది.

నం = నవ సిద్ధులను ఇచ్చేది 'ఆసనం' అని చెప్పబడుతుంది.

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రం జపం చేయటానికి ఆసనం ఎంతో అవసరం. ప్రతిరోజూ ఒక శుభస్థానంలో కూర్చుని జపంచేయాలి కాబట్టి, వేసుకునే ఆసనం కూడా దేవతకు ఇష్టమైన రంగులో ఉండేలా చూసుకోవాలి. శ్రీ హయగ్రీవుడికి ప్రీతికరమైన రంగు తెలుపువర్ణం కనుక ఆ రంగులో ఉండే ఆసనాన్ని ఉపయోగించాలి.

"కుశాసనే మంత్రసిద్ధిర్నాత్ర కార్యా విచారణా" అని శాస్త్రంలో చెప్పబడింది కాబట్టి దర్భాసనం మంత్రసిద్ధికి తోడ్పడుతుంది. కనుక దర్భాసనం మీద తెలుపు రంగుగల ఆసనాన్ని వేసుకుని జపం చేయవచ్చు.

1. ఆసనమంత్రం :

ఆసనం మీద కూర్చున్న తరువాత ఆసనం చుట్టూ ఆగ్నేయంలో **గం గణపతయే నమః**, వాయువ్యంలో **దుం దుర్గాయై నమః**, నైరుతిలో **సం సరస్వత్యై నమః**, ఈశాన్యంలో **క్షం క్షేత్రపాలకాయ నమః** అని చెప్పి కొన్ని అక్షతలు పూలు వేయాలి.

గమనిక : క్రింద కూర్చోలేనివారు, శరీరం సహకరించనివారు, వృద్ధులు, కుర్చీలో ఆసనం వేసుకుని జపం చేసుకోవచ్చు. హోమం చేసుకోవచ్చు.

జపానికి కావలసిన వస్తువులు :

1.హయగ్రీవుడి చిత్రపటం, 2.హయగ్రీవుడి యంత్రం, 3.హయగ్రీవ మంత్రం చెక్కిన రాగిరేకు లేదా మంత్రం లిఖించిన పత్రం, 4.ఒక రాగిపళ్లెం, 5. ఉద్ధరిణ, పంచపాత్ర, 6.అక్షతలు, 7.వివిధ రంగుల పువ్వులు, 8.తులసి/స్ఫటిక పూసల జపమాల, 9.తెలుపు రంగు ఆసనము, 10.తెలుపు రంగు వస్త్రాలు, 11.దర్భాసనం.

జపమాల :

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా జపానికి తులసి / స్ఫటిక పూసలమాల లేదా తామరపూసల మాల వీటిలో దేనినైనా ఉపయోగించవచ్చు.

(మాల 108 పూసలతో వుండాలి)

గమనిక : జపమాలని మెడలో ధరించకూడదు.

వస్త్రం :

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర పురశ్చరణ చేసే సాధకులు తెలుపు రంగు పంచె ఉత్తరీయాన్ని ధరించాలి.

గమనిక : జపం చేసేడప్పుడు ధరించిన వస్త్రాలతో భోజనం చేయకూడదు.

జపం చేసే దిక్కు:

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రాన్ని పురశ్చరణ చేసే సాధకులు ఉత్తరం, తూర్పుదిక్కుకి అభిముఖంగా కూర్చుని జపం చేస్తే శుభప్రదంగా వుంటుంది.

జపం చేయవలసిన రోజులు :

సాధారణంగా జపాన్ని సాధకులు తమకు అనువైనన్ని రోజులలో **10** లేక **20** లేక **40** రోజులలో జపాన్ని పూర్తి చేయవచ్చు. అయితే తాము స్వీకరించిన రోజుల్లో మొత్తం జపసంఖ్యని ఆ రోజులకి అనుగుణంగా విభాగించుకుని ప్రతిరోజూ అదే సంఖ్య తగ్గకుండా జపంచేయాలి. ఉదా: **10** రోజులు స్వీకరిస్తే **1** లక్ష జపాన్ని (అనగా వేయి మాలలు) రోజుకి (**100×10** చొప్పున మొత్తం పదిరోజులకి **1000** మాలలు జపం చేయాలి. ఇదేవిధంగా మీరు స్వీకరించిన రోజులను బట్టి జపమాలల సంఖ్యను సమంగా స్వీకరించి జపం చేయాలి.

జపం పద్ధతులు :

1. వాచికం (పైకి వినబడేలా చేసేది) 2. ఉపాంశువు = పెదవులతో పైకి వినబడకుండా నోటితో చేసేది 3. మానసికం = పెదవులు కదలకుండా నోటితో కాకుండా కేవలం మనసులోనే జపించేది. పై మూడింటిలో మానసికమే ఉత్తమమైనది కాబట్టి శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా రూపాన్ని మనసులో ధ్యానిస్తూ మంత్రాన్ని స్పష్టంగా కళ్ళు మూసుకునిగానీ, నాసికాగ్రం పై దృష్టి నిలిపిగానీ, మానసికంగా జపం చేయాలి.

జపం చేసే విధానం :

జపాన్ని చేసే సాధకులు జపమాలని ఉంగరం వేలుమీద ఉంచి బొటనవేలు, మధ్యవేలు ఈ రెండింటితో మాలలోని పూసని, మంత్రాన్ని జపిస్తూ తనవైపుకి లోనికి లాక్కోవాలి. కొలికి పూస వేలికి తగిలేవరకూ లెక్కించి దీనిని దాటకుండా మాలని వెనక్కితిప్పి మరల జప గణన చేయాలి. చూపుడువేలు మాలకు తగలకుండా, జపమాల నేలకు తగలకుండా, క్రిందకు జారిపడకుండా, సాధకుడు జాగ్రత్తపడాలి.

(గోముఖం అనగా జపం చేయటానికి ఉపయోగించే సంచిని వినియోగించండి)

మంత్రాన్ని ఎలా జపించాలి :

ఉచితాసనం మీద కూర్చుని మాలను స్వీకరించి జపాన్ని చేసే సాధకుడు. **"అక్షరాక్షర సంయుక్తం జపేన్మౌక్తిక పంక్తివత్"** ముత్యాల వరసలాగా అక్షర అక్షరం స్పష్టంగా వుండేలా అక్షరాక్షర సంయుక్తంగా జపించాలి.

గమనిక : 1) అలాగే మాలని ఎవరికంటా పడకుండా గోముఖం సంచిలో వుంచిగానీ, ఉత్తరీయం అడ్డుగా వుంచిగానీ జపం చేయాలి. 2) జపమాలను క్రింద పడవేయకూడదు. 3) ప్రతిరోజూ నియమిత జపం పూర్తయిన తరువాత జపమాలను పవిత్రమైన ప్రదేశంలో వుంచాలి.

జప నియమాలు :

సత్యేనాపి న భాషేత జపహోమార్చనాదిషు ।
అన్యథానుష్ఠితం సర్వం భవత్యేవ నిరర్థకం ॥

జపం చేసేటప్పుడు హోమం చేసేటప్పుడు పూజలు చేసేటప్పుడు సత్యమైన అత్యవసరమైన విషయాల గురించైనా సరే మధ్యలో ఇతరులతో ఏమీ మాట్లాడకూడదు. అలా మాట్లాడితే ఆ జపం, హోమం, పూజ నిరర్థకమవుతాయి. కాబట్టి జాగ్రత్త వహించి ఎవరితో మాట్లాడకుండా శ్రీ హయగ్రీవ దేవతామంత్రాన్ని ఏకాతంగా అనుష్టానం చేయాలి.

జపంలో ధ్యానం :

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతామంత్రాన్ని తదేకదీక్షతో జపం చేస్తున్నప్పుడు కొంత మంది సాధకులకు ఏకాగ్రస్థితి వచ్చి మంత్ర జపం ఆగిపోవచ్చు. ఆ సమయంలో శ్రీ హయగ్రీవుడి దివ్య మంగళాకారాన్ని దర్శిస్తూ తాదాత్మ్యంలో వుండిపోవచ్చు. ఆ స్థితి చాలా గొప్పది. ఆ స్థితిలో వున్నంతసేపు వుండి, తిరిగి సాధారణ స్థితికి వచ్చాక మరల జపాన్ని ప్రారంభించవచ్చు.

జపాన్ని ఏ సమయంలో చేయాలి :

శ్రీ హయగ్రీవ మంత్రాన్ని ఉదయం సమయంలో చేస్తే మంచిది.

జపం చేయడానికి ముందు :

జపానికి ముందు ఒకపళ్లెంలో శ్రీ హయగ్రీవ యంత్రాన్ని, ఇది లభించకపోతే మీరు ఉపాసించే శ్రీ హయగ్రీవ మంత్రాన్ని ఒక రాగి రేకుమీద చెక్కించి లేదా ఒక కాగితం మీద రాసి ఆ యంత్రాన్ని పళ్లెంలో వుంచి వివిధ రంగులపువ్వులు, అక్షతలు తీసుకుని శ్రీ హయగ్రీవుడి అష్టోత్తర శతనామాలతో యంత్రాన్ని / మంత్రాన్ని పూజించాలి. ఆ తరువాత జపం ప్రారంభించాలి.

దిగ్బంధనం : పూజ చేసిన తరువాత ఎర్రని అక్షతలు కొన్ని తీసుకుని

గమనిక :

బాసుమతి బియ్యంలో కుంకుమ పొడిని కొంచెం నేతితో కలిపి విడివిడిగా అక్షతలుగా చేసి వియోగించవచ్చు.

శ్లో॥ సుదర్శనస్య మంత్రేణ దిశాబంధనం సమాచరేత్ ।
భూతశుద్ధిం తతః కృత్యా ప్రాణస్థాపన మాచరేత్ ॥

"ఓం నమో భగవతే మహాచక్రరాజాయ సహస్రారాయ సర్వ దిశోబంధ, భూతాం స్తాదయ. రాక్షసాన్మారయ, సహస్రార హుంఫట్ క్రోం రం స్వాహా" అనే సుదర్శన మంత్రాన్ని చదివి అక్షతలని తనచుట్టూ వేసుకుని జపాన్ని ప్రారంభించాలి.

శ్రీ హయగ్రీవ మంత్ర జప ప్రారంభం

జప సంకల్పం :

ముందుగా ఉద్ధరిణ, పంచపాత్ర తీసకుని

1. ఓం కేశవాయస్వాహా 2. ఓం నారాయణాయస్వాహా 3. ఓం మాధవాయస్వాహా అని మూడు సార్లు ఆచమనం చేసి, ఆ తరువాత ప్రాణాయామం చేసి

మమ ఉపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీ మహావిష్ణో రాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య ఆద్య బ్రహ్మణః ద్వితీయపరార్థే శ్వేతవరాహకల్పే వైవస్వత మన్వంతరే కలియుగే ప్రథమపాదే జంబూద్వీపే భరతవర్షే భరతఖండే మేరోః దక్షిణ దిగ్భాగే --- దేశే భగవత్సన్నిధౌ అస్మిన్ వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన --- సంవత్సరే --- అయనే --- ఋతౌ --- మాసే --- పక్షే --- తిథౌ --- వాసరే --- నక్షత్రే శుభయోగే శుభకరణే ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్టాయాం --- గోత్రోద్భవస్య ---అహం శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ప్రీత్యర్థం పురశ్చరణ పూర్వక. శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర జపం కరిష్యే...అని సంకల్పం చెప్పుకుని ఉంగరం వేలితో పంచపాత్రలో నీటిని తాకవలెను. తరువాత మనసారా శ్రీ హయగ్రీవుడికి నమస్కారం చేసుకుని జపానికి ఏ విఘ్నాలు కలుగకుండా ముందుగా...

శ్రీ గణపతి ప్రార్థన :

వక్రతుండ మహాకాయ కోటి సూర్య సమప్రభా ।
నిర్విఘ్నం కురు మే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా ॥

అని గణపతికి ముందుగా నమస్కారం చేయండి.

గమనిక : పురశ్చరణకోసం చేసే సంకల్పంలో తమ కోరికలు చెప్పుకోకూడదు కేవలం దేవతా ప్రీతికొరకే సంకల్పించాలి.

గురు వందనం :

గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణుః గురుర్దేవో మహేశ్వరః
గురుస్సాక్షాత్ పరంబ్రహ్మా తస్మైశ్రీ గురవేనమః ॥

అని మీకు మంత్రదీక్ష ఇచ్చిన గురువుకి ముందుగా నమస్కరించండి.

హయగ్రీవ మహామంత్రం (మంత్ర మహార్ణవం)

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా

అస్య శ్రీ హయగ్రీవ దశాక్షరీ మహామంత్రస్య బ్రహ్మ ఋషిః ।
అనుష్టుప్ ఛందః । హయగ్రీవ స్వరూప విష్ణుర్దేవతా ।
శ్రీ హయగ్రీవ ప్రీత్యర్థం జపే వినియోగః॥

కరన్యాసం

హం సాం	అంగుష్ఠాభ్యాం నమః
హం సీం	తర్జనీభ్యాం నమః
హం సూం	మధ్యమాభ్యాం నమః
హం సైం	అనామికాభ్యాం నమః
హం సౌం	కనిష్ఠికాభ్యాం నమః
హం సః	కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః

హృదయన్యాసం

హం సాం	హృదయాయ నమః
హం సీం	శిరసే స్వాహా
హం సూం	శిఖాయై వషట్
హం సైం	కవచాయ హుం
హం సౌం	నేత్రత్రయాయౌషట్
హం సః	అస్త్రాయ ఫట్

భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః

ధ్యానం : **ధవళనళిననిష్టం క్షారగౌరం కరాగ్రైః**
జపమాలయ సరోజే పుస్తకానీష్టదానైః ।
ధధతమమలవక్త్రా కల్పదానాభిరామం
తురగవదన విష్ణుం నౌమి విద్యా భజిష్ణుమ్ ॥

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ధ్యానం :

శ్లో॥ జ్ఞానానందమయం దేవం నిర్మల స్ఫటికాకృతిం ।
ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవం ఉపాస్మహే ॥

శ్లో॥ శరచ్ఛశాంకప్రభమశ్వవక్త్రం ముక్తామయై రాభరణై రుపేతం ।
రథాంగ శంఖాంచిత బాహుయుగ్మం జానుద్వయ న్యస్తకరం భజామి ॥

లమిత్యాది పంచపూజలు

పంచపాత్రలో నీటిని ఉద్ధరిణతో తీసుకుని శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై **నమః పాద్యం** సమర్పయామి **అర్ఘ్యం** సమర్పయామి **ఆచమనం** సమర్పయామి అంటూ అరివేణం (పళ్ళెం)లో పోయాలి.

లం పృథివీ తత్వాత్మికాయై శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై గంధం ధారయామి
హం ఆకాశతత్వాత్మికాయై శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై పుష్పైః పూజయామి
యం వాయుతత్వాత్మికాయై శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై ధూపం అఘ్రాపయామి
రం తేజస్తత్వాత్మికాయై శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై దీపం దర్శనయామి
వం అమృతతత్వాత్మికాయై శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై అమృత నైవేద్యం సమర్పయామి
అని చెపుతూ ఉద్ధరణితో నీటిని ఐదు సార్లు అరివేణం (పళ్ళెం)లో వేయాలి.

జపమాల మంత్రం :

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర జపాన్ని ప్రారంభించటానికి ముందు సాధకుడు జపమాలను చేతితో తీసుకుని కళ్ళకు అద్దుకుని మనసులో

ఓం మాం మాలే మహామాయే సర్వమంత్ర స్వరూపిణి ।
చతుర్వర్గ స్త్వయిన్యస్త స్తస్మాన్మే సిద్ధిదా భవ ॥

అని మనసులో తలచుకుని భక్తి పూర్వకంగా నమస్కరించి జపం చేయటం ప్రారంభించాలి.

గురు మంత్రం :

మీకు దీక్షనిచ్చిన గురువు ద్వారా గురుమంత్రోపదేశాన్ని పొంది ఆ మంత్రాన్ని శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రానికి ముందుగా ఒక మాలని, అలాగే జపం పూర్తయిన

తరువాత ఒక మాలని జపం చేయాలి. తద్వారా గురువు అనుగ్రహం లభించి దేవతామంత్రసిద్ధి మీకు త్వరగా కలుగుతుంది.

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రం :

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా

అని శ్రద్ధాభక్తులతో మౌనంగా మనస్సులో మూలమంత్ర జపం చేయండి.

జపాంత విధి :

సువర్ భువర్ భూరితి దిగ్విమోకః అని దిగ్విమోచనం చేసి, మరల పై తెలిపిన ధ్యాన శ్లోకం చదివి ఈ క్రింది విధంగా చెపుతూ జపసమర్పణ చేయాలి.

జప సమర్పణ :

పై తెలిపిన విధంగా ప్రతిరోజూ నియమిత సంఖ్యలో జపం చేయటం పూర్తయిన తరువాత, తిరిగి మూడు సార్లు ఆచమనం చేసి కొన్ని నీళ్ళు చేతిలో తీసుకుని అనేన **మయాకృతేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర జపేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా సుప్రీతో సుప్రసన్నో వరదో భవతు. శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా సంపూర్ణ అనుగ్రహ కటాక్ష సిద్ధ్యర్థం ఏతత్ జపఫలం శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా చరణారవిందార్పణమస్తు... తత్సత్ బ్రహ్మార్పణమస్తు**

అని ఆ నీటిని అరివేణం (ఒక పళ్ళెం)లో విడవాలి. అలా విడిచిన నీటిని మూడు సార్లు తీర్థంగా తీసుకోవాలి.

మీరు జపం చేసే అన్ని రోజులూ ఇదే విధంగా చేయాలి.

జపానంతరం మాలామంత్రం :

శ్లో ॥ ఓం త్వం మాలే సర్వదేవానాం ప్రీతిదా శుభదా భవ ।
శుభం కురుష్వ మే భద్రే యశోవీర్యం చ దేహిమే ॥

మంత్రం : ఓం హ్రీం సిద్ధ్యై నమః (మంత్రమహోదధి)

ఈ విధంగా పై శ్లోకాన్ని, మంత్రాన్ని పఠించి జపమాలని ఒకసారి తలపై వుంచుకొని తరువాత మీరు జపంచేసే గోముఖం (సంచి)లో భద్రపరుచుకోవాలి. ఈ మాలని ఎవరూ చూడకూడదు. ఎవరికి ఇవ్వకూడదు, అశుచిగా తాకకూడదు.

జప ప్రాశస్త్యం :

పైన తెలిపిన నియమాలను ఆచరిస్తూ అచంచల భక్తి విశ్వాసాలతో జపాన్ని చేస్తే ఎన్నో శుభఫలితాలు కలుగుతాయి.

జపేన దేవతా నిత్యం స్తూయమానా ప్రసీదతి
ప్రసన్నా విపులాన్భోగాన్ దద్యాన్ముక్తించ శాశ్వతీం
యక్ష రక్షః పిశాచాశ్చ గ్రహాస్సర్వాశ్చ భీషణాః
జాపినం నోపసర్పంతి భయభీతా స్సమంతతః
యావంతః కర్మయజ్ఞానుస్స్యుః ప్రతిష్ఠాశ్చ తపాంసి చ
సర్వే తే జపయజ్ఞస్య కలాం నార్హంతి షోడశీం
మాహాత్మ్యం వాచకస్మైత జ్జపయజ్ఞస్య కీర్తనం ॥

జపం చేయటం ద్వారా స్తుతించబడ్డ దేవతలు నిత్యం సాధకుడికి ప్రసన్నమై వుంటారు. వారికి శాశ్వత భోగ మోక్షాల్ని ప్రసాదిస్తారు. యక్ష, రక్షః పిశాచాలు, దుష్టగ్రహాలు, జపంచేసే వాడిని చూసి భయపడతాయి.

తపస్సులు, కర్మయజ్ఞాలు, జపయజ్ఞంలో పదహారో భాగానికి కూడా సరిరావు. ఈ చెప్పిన జప మహాత్మ్యం వాచికంగా చేసే జపానికే, దీనికి శతాధికంగా ఉపాంశు జపానికి, సహస్రాధికంగా మానసిక జపానికి మాహాత్మ్యం అధికమని శాస్త్రం చెబుతుంది.

శ్రీ హయగ్రీవ మంత్ర పురశ్చరణ సంఖ్య

పురశ్చరణ :

పై తెలిపిన శ్రీ హయగ్రీవ మంత్రాన్ని 1 లక్షసార్లు జపించాలి. ఈ 1లక్ష జపాన్ని సాధకుని శక్త్యానుసారం 11-21-40 రోజులలో పూర్తి చేయవచ్చు.

సాధారణంగా ఏ మంత్రాన్నైనా 1 లక్ష జపం పురశ్చరణకు చేస్తే సరిపోతుంది. కాబట్టి ఇక్కడ తెలియజేసే పురశ్చరణ అంగాల వివరాలన్నీ 1 లక్ష జపాన్ని అనుసరించి చెప్పబడుతున్నాయి. ఈ విషయాన్ని సాధకులు గమనించగలరు.

పురశ్చరణ అంగాలు

శ్రీ హయగ్రీవ మంత్ర దశాంశ హోమం :

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర పురశ్చరణలో భాగంగా నియమ పూర్వకంగా ఒక లక్షసార్లు **(1000 మాలలు)** జపం చేసిన తరువాత అందులో దశాంశం అనగా పదివేల సార్లు మూలమంత్రంతో హోమాన్ని చేయాలి.

హోమ సంకల్పం :

మమోపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ముద్దిస్య శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ప్రీత్యర్థం. శ్రీ హయగ్రీవదేవతా మంత్ర పురశ్చరణాంగత్వేన **శ్రీ హయగ్రీవ దేవతామంత్ర హవనం కరిష్యే** అని సంకల్పం చెప్పుకొని హోమాన్ని ప్రారంభించాలి.

(హోమ విధానం ప్రత్యేకంగా తెలియచేయబడింది.)

శ్రీ హయగ్రీవ హోమ మంత్రం

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా స్వాహా

సమర్పణ :

ఈ విధంగా మూలమంత్రంతో 10వేల సార్లు హోమం చేసిన తరువాత చివరగా "అనేన మయాకృతేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతామంత్ర హవనేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా సుప్రీతో సుప్రసన్నో వరదోభవతు. శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ప్రీత్యర్థం ఏతత్ఫలం సర్వం శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా చరణారవిందార్పణమస్తు, తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు" అని ఉద్ధరిణతో నీళ్ళు హోమకుండంలోకి వదలాలి. తరువాత హోమ భస్మాన్ని నుదుట ధరించాలి.

శ్రీ హయగ్రీవ మంత్ర తర్పణం

తర్పణ సంకల్పం :

జప దశాంశం హోమాన్ని చేసిన తరువాత అదే మంత్రంతో హోమ దశాంశం అనగా ఒక **వేయిసార్లు** తర్పణ చేయాలి.

"మమోపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ముద్దిస్య శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ప్రీత్యర్థం. శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర పురశ్చరణాంగత్వేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర తర్పణం కరిష్యే" అని సంకల్పం చెప్పుకొని తర్పణాన్ని ప్రారంభించాలి.

ఒక పళ్ళెంలో **శ్రీహయగ్రీవ యంత్రాన్ని గాని, శ్రీ హయగ్రీవ మంత్రం లిఖించిన రాగి రేకును గాని ఉంచి,** గంధపుష్పాలతో అర్చించి కొంచెం పన్నీరు కలిపిన ఆవుపాలతో లేదా శుద్ధ జలంతో తర్పణం చెయ్యాలి.

తర్పణ మంత్రం

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా
శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాం తర్పయామినమః

తర్పణ సమర్పణ :

"అనేన మయాకృతేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర తర్పణేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా సుప్రీతో సుప్రసన్నో వరదో భవతు. శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ప్రీత్యర్థం ఏతత్ఫలం సర్వం శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా చరణారవిందార్పణమస్తు, తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు" అని ఉద్ధరిణతో నీళ్ళు ఒక పళ్ళెంలోకి వదలాలి. దీనితో తర్పణం పూర్తవుతుంది.

శ్రీ హయగ్రీవ మంత్ర మార్జనం లేదా అభిషేకం

అభిషేక సంకల్పం :

ఇలా మంత్రంతో తర్పణ చేసిన తరువాత అందులో పదోవంతు అనగా **100** సార్లు మార్జనం లేదా అభిషేకం చేయాలి.

"మమోపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ముద్దిస్య శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ప్రీత్యర్థం. శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర పురశ్చరణాంగత్వేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర అభిషేకం కరిష్యే" అని సంకల్పం చెప్పుకొని, ఒక పంచపాత్రలో ఆవుపాలు లేదా నీరు తీసుకుని వాటితో ఒక పెద్దపళ్ళెంలో **శ్రీ హయగ్రీవ యంత్రాన్ని గానీ, మంత్రం లిఖించిన రాగి రేకును గాని, ఉంచి** వాటిపై పువ్వుతోగాని, ఉద్ధరిణతో గాని అభిషేకం చేయాలి.

అభిషేక మంత్రం

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా
శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాం అభిషించామి నమః

అభిషేక సమర్పణ :

"అనేన మయాకృతేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర అభిషేకేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా సుప్రీతో సుప్రసన్నో వరదో భవతు. శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ప్రీత్యర్థం ఏతత్ఫలం సర్వం శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా చరణారవిందార్పణమస్తు, తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు" అని ఉద్ధరిణతో నీళ్ళు అరివేణం (ఒక పళ్ళెం)లోకి వదలాలి. దీనితో అభిషేకం పూర్తవుతుంది.

బ్రాహ్మణ భోజనం

బ్రాహ్మణ భోజన సంకల్పం :

పురశ్చరణలో భాగంగా **100** సార్లు అభిషేకం చేసిన తరువాత అందులో పదోవంతు అనగా **10** మంది బ్రాహ్మణులకు భోజనం పెట్టాలి.

"మమోపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ముద్దిస్య శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ప్రీత్యర్థం. శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మూలమంత్ర పురశ్చరణాంగత్వేన **బ్రాహ్మణ భోజనం (అన్నసంతర్పణం)** కరిష్యే" అని సంకల్పం చెప్పుకొని 10 మందికి తృప్తిగా ఆదరంగా భోజనం పెట్టుకోవాలి. ఇది శాస్త్ర నియమమైనప్పటికీ, ఏ వర్ణంవారినైనా పదిమందిని పిలిచి భోజనం పెట్టుకోవచ్చు.

సమర్పణ :

ఈ విధంగా అన్న వితరణ చేసిన తరువాత "అనేన మయాకృతేన శ్రీ హయగ్రీవదేవతా మంత్ర పురశ్చరణాంగత్వేన అన్నసంతర్పణేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా సుప్రీతో సుప్రసన్నో వరదోభవతు. శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ప్రీత్యర్థం ఏతత్ఫలం సర్వం శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా చరణారవిందార్పణమస్తు, తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు" అని ఉద్ధరిణతో నీళ్ళు అరివేణం (ఒక పళ్ళెం)లోకి వదలాలి. అలా వదిలిన నీటిని **3** సార్లు తీర్థంగా స్వీకరించాలి.

దీనితో శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర పురశ్చరణ పూర్తవుతుంది.

పురశ్చరణ-స్త్రీలు :

పురుషులు శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రాన్ని పురశ్చరణ పూర్వకంగా, పంచాంగ సహితంగా అనుష్ఠానం చేస్తేనే సంపూర్ణ ఫలితం లభిస్తుంది. అదే స్త్రీల విషయంలో పురశ్చరణ విషయమై మంత్ర శాస్త్రం వారికి కొంత సౌలభ్యాన్ని ఇచ్చింది.

నియమః పురుషే జ్ఞేయా న యోషిత్సు కదాచన
న న్యాసా యోషితాం చాత్ర న ధ్యానం న చ పూజనం
కేవలం జపమాత్రేణ మంత్రాః సిద్ధ్యన్తి యోసితామ్ ॥

మంత్ర పురశ్చరణ గురించి ఇంతకు ముందు చెప్పిన నియమాలన్నీ పురుషులకు మాత్రమే. న్యాసం, ధ్యానం, పూజ ఇవేవీ చేయలేక పోయినప్పటికీ స్త్రీలకు కేవలం జపంతోనే మంత్రం సిద్ధిస్తుంది.

అయితే శాస్త్రరీత్యా స్త్రీలకు పై విధంగా వెసులుబాటు కలిగినప్పటికీ అవకాశం వున్నవారు శక్తి కలిగినవారు పంచాంగ పూర్వకంగా పురశ్చరణ చేస్తేనే మంచిది.

పురశ్చరణ నియమాలు :

పురశ్చరణ చేసే సాధకులు తాము జపం చేసినన్ని రోజులూ కొన్ని నియమాలు పాటించాలి. అవి ఏమిటంటే....

భూశయ్యా బ్రహ్మచారిత్వం మౌనమాచార్య సేవనం
నిత్యం త్రిషమాణ స్నానం క్షుర కర్మ నిసర్జనం

భూమి మీద పడుకోవటం, బ్రహ్మచర్యాన్ని పాటించటం, ఎక్కువసేపు మౌనంగా వుండటం, పెద్దల గురువుల సేవ చేయటం, ప్రతిరోజూ మూడుసార్లు స్నానం చెయ్యటం, క్షవరం చేయించుకోకుండా వుండటం అనేవి ప్రధానంగా పాటించాల్సిన నియమాలు. అలాగే ఆహారం కూడా ఒక పూట భోజనం, రాత్రికి ఫలహారం చేస్తే మంచిది.

గ్రహణ పురశ్చర్య

మంత్ర సాధనలకు సూర్య చంద్ర గ్రహణాలు ఎంతో విశేషమైనవిగా శాస్త్రాలలో చెప్పబడ్డాయి. సాధారణ దినాలలో కంటే అధిక తరమైన ప్రభావాన్ని సూర్య, చంద్ర గ్రహణాలు కలిగి వుంటాయి. కనుక ఈ సమయాలలో మంత్రసాధన ఉత్తమ ఫలితాన్ని సత్వరసిద్ధిని ఇస్తుంది.

గ్రహణేర్కస్య చేందోర్వా శుచిః పూర్వముపోషితః
నద్యాం సముద్రగామిన్యాం నాభిమాత్రోదకే స్థితః
స్పర్శాద్విముక్తి పర్యంతం జపేన్మంత్ర మనన్యధీః ॥

సూర్య లేక చంద్ర గ్రహణాలు కలిగిన సమయంలో నది వద్దగానీ, సముద్రతీరానికి గానీ వెళ్ళి, నదిలోనైతే బొడ్డులోతు నీళ్ళలో నిలబడి, సముద్రం వద్దనైతే తీరంలో దర్భాసనం మీద కూర్చునిగానీ, ఆచమనం ప్రాణాయామం చేసిన తరువాత. **మమోపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ముద్దిస్య, శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ప్రీత్యర్థం - గోత్రోద్భవస్య - నామధేయస్య అహం. పవిత్ర - గ్రహణకాలే. స్పర్శాది మోక్షపర్యంతం శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర జపం కరిష్యే...** అని సంకల్పం చెప్పుకుని గ్రహణం ప్రారంభ సమయం నుండి గ్రహణం విడిచేదాకా జపాన్ని చేయాలి. దీనికి ముందు గ్రహణం పట్టు స్నానం - జపం తరువాత విడుపు స్నానం చెయ్యాలి. జపం పూర్తయిన తరువాత ముందు చెప్పిన విధంగానే జపసమర్పణ చెయ్యాలి. దీనిని గ్రహణ పురశ్చర్య అంటారు. గ్రహణం పట్టినప్పటి నుండి విడిచేవరకూ ఉన్న సమయం అది 1 గంటైనా అరగంటైనా ఆ సమయంలో చేసిన జపం (సంఖ్యతో పనిలేదు) 1 లక్ష జపంతో సమానం.

కాబట్టి గ్రహణ సమయాన్ని వినియోగించుకుంటే సాధకులకు మంచిది. గ్రహణం తరువాత రోజు లేదా మంచిరోజు పురశ్చరణలో చెప్పిన విధంగా పదివేల హోమం ఒకవేయి తర్పణం ఒక వంద మార్జనం లేదా అభిషేకం, పది మంది బ్రాహ్మణుల భోజనం యధావిధిగా చేయాలి. **గ్రహణ జపం వల్ల కేవలం జప సంఖ్య మాత్రమే కలిసి వస్తుంది,** హోమాది మిగతా విధులు యధాతథం. కొందరి అభిప్రాయం ప్రకారం గ్రహణ కాలంలో చేసిన జపం పూర్తి పురశ్చర్యతో సమానం.

హోమం చేసేడప్పుడు వాడే ప్రధాన వస్తువులు

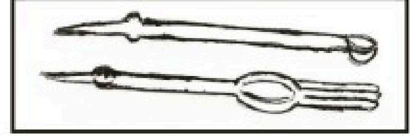
1. స్రువము : చంద్రకొయ్యతో చేసిన చిన్నమూతిగల గరిటె ఒక మూరపొడవు గలది.

2. స్రుక్కు: చంద్రకొయ్యతో చేసిన పెద్ద మూతిగల గరిటె ఒక మూరపొడవు గలది.

3. మృగముద్ర : బొటనవేలు - మధ్య - ఉంగరపువేళ్ళు కలిపితే వచ్చేది.

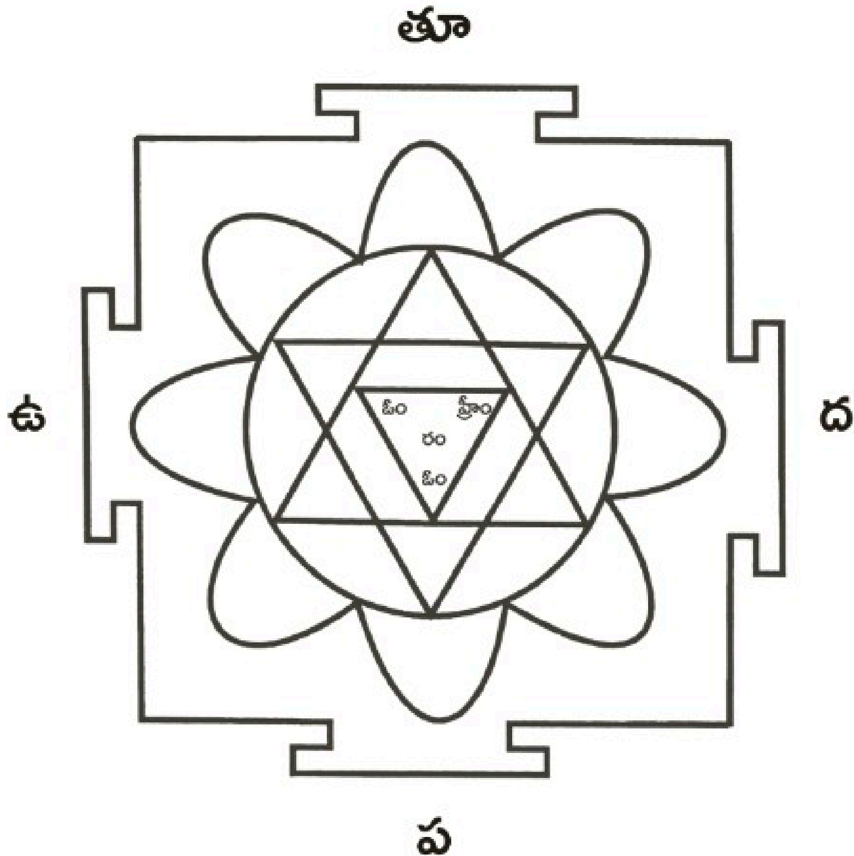
వీటి మధ్యలోకి ఎంత వస్తే అంత పరిమాణంతోనే ద్రవ్యాలను ఆహుతిగా వేయాలి. హోమం చేసేడప్పుడు ఆజ్యాన్ని, తైలాన్ని, స్రువంతో వేయాలి. నువ్వులు, ఆవాలు వంటి ఇతర పదార్థాలను మృగముద్రతో వేయాలి.

మృగముద్ర

స్రుక్కు - స్రువము

హోమకుండం - అగ్ని యంత్రము

హోమ విధానం

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రాన్ని పురశ్చరణ పూర్వకంగా ఉపాసించే సాధకుడు. పురశ్చరణలో భాగంగా మూలమంత్ర జపంలో దశాంశం హెూమం చేయాలి. అని చెప్పటం జరిగింది. అయితే ఈ హెూమాన్ని ఎలా చేయాలి? హెూమం చేసేడప్పుడు మంత్రాన్ని ఎలా వినియోగించాలి? అంటే...

హోమం చేసేటప్పుడు వినియోగించవలసిన హయగ్రీవ మంత్రం

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహో స్వాహో

హోమం చేసేడప్పుడు మూలమంత్రం చివర ఒక స్వాహో చేర్చి హోమం చెయ్యాలి కాబట్టి శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రానికి చివర అదనంగా స్వాహో చేర్చటమైనది.

హోమాధికారం

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రాన్ని పురశ్చరణ పూర్వకంగా ఉపాసించే విధానంలో 'హెూమం' అనేది ఒక ప్రధాన అంగంగా చెప్పబడింది. లోకంలో వైదిక సంప్రదాయాన్ని అనుసరించి ఉపవీతులైన బ్రాహ్మణులు మాత్రమే హోమం చేయటానికి అర్హులు అయితే తంత్రశాస్త్రానుసారంగా జపించిన మంత్రాలతో హోమాన్ని చేయటానికి అన్ని వర్ణాలవారూ అర్హులే. ఈ విషయమే మేరుతంత్రం, మంత్రమహార్ణవం, మంత్ర మహోదధి అనే ప్రసిద్ధ గ్రంథాలు చెబుతాయి.

కనుక (ఈ పుస్తకంలో తెలిపిన విధంగా) తాంత్రిక హోమవిధాన పద్ధతిలో స్త్రీలు, పురుషులు అన్ని వర్ణాలవారు స్వయంగా హెూమం చేసుకోవచ్చు.

ఇందులో 1) హోమ విధానము 2) లఘుహోమ విధానము అని రెండు పద్ధతులు చెప్పబడ్డాయి. సాధకుల శక్త్యానుసారం, సమయానుసారం ఏ పద్ధతినైనా ఆచరించవచ్చు. ఫలితం ఒక్కటే.

శ్రీ హయగ్రీవ మంత్ర హోమ విధానము

దేవతా ప్రీతి కోసం మంత్ర పురశ్చరణలో భాగంగా జపం చేసిన దానిలో దశాంశం హోమం చేయాలి. హోమ విధానాలు రెండు విధాలు.

1) వైదిక పద్ధతిలో చతుష్పాత్ర, షట్పాత్ర ప్రయోగానుసారంగా వుండేది.

2) తంత్రపరమైన విధి విధానాలతో వుండేది.

వీటిలో రెండోదైన తాంత్రిక హోమ విధానం అన్ని వర్ణాల వారినీ ఉద్దేశించి చెప్పబడింది. మంత్ర మహోదధి, మంత్ర మహార్ణవం, శారదాతిలకం లాంటి సుప్రసిద్ధ మంత్ర గ్రంథాలలో ఈ తాంత్రిక పద్ధతిలో హోమవిధానం ఎలా చేయాలో వివరంగా చెప్పారు. ఇవి పరమ ప్రామాణికమైన తంత్రశాస్త్ర గ్రంథాలు.

మంత్ర మహోదధిలోని ప్రథమతరంగంలో 103 నుంచి 206 శ్లోకాలలో, అలాగే శారదా తిలకతంత్ర గ్రంథంలోని పంచమపటలంలో, తాంత్రిక హోమవిధానం వివరంగా చెప్పబడింది.

ఇక్కడ మీకు పై తెలిపిన గ్రంథాలలో చెప్పిన హోమ విధానాన్నే తెలియచేస్తున్నాం. నేడు ఆంధ్రదేశంలో చాలామంది ఈ పద్ధతిలో హోమాలు ఆచరిస్తూ సత్ఫలితాలు పొందుతున్నారు. కనుక అందరూ హోమ ప్రక్రియను ఆచరించి మంత్రసిద్ధిని, దేవతానుగ్రహాన్ని పొంది తరించవలసిందిగా మనవి.

గణపతి స్తుతి

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం ।
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥

ఆచమనము

ఓం కేశవాయస్వాహా — ఓం సంకర్షణాయ నమః
ఓం నారాయణాయ స్వాహా — ఓం వాసుదేవాయ నమః
ఓం మాధవాయ స్వాహా — ఓం ప్రద్యుమ్నాయ నమః

ఓం గోవిందాయ నమః
ఓం విష్ణవే నమః
ఓం మధుసూదనాయ నమః
ఓం త్రివిక్రమాయ నమః
ఓం వామనాయ నమః
ఓం శ్రీధరాయ నమః
ఓం హృషీకేశాయ నమః
ఓం పద్మనాభాయ నమః
ఓం దామోదరాయ నమః
ఓం అనిరుద్ధాయ నమః
ఓం పురుషోత్తమాయ నమః
ఓం అధోక్షజాయ నమః
ఓం నారసింహాయ నమః
ఓం అచ్యుతాయ నమః
ఓం ఉపేంద్రాయ నమః
ఓం జనార్ధాయ నమః
ఓం హరయే నమః
ఓం శ్రీకృష్ణాయ నమః

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర పురశ్చరణలో భాగంగా దశాంశం హోమం చేసేడప్పుడు ఎటువంటి కోరిక కోరకుండా కేవలం శ్రీ హయగ్రీవదేవతా ప్రీత్యర్థం, అనుగ్రహ సిద్ద్యర్థం అని మాత్రమే సంకల్పించి హోమం చేయాలి. పురశ్చరణ అనేది దేవతను వరం కోరుకోవటానికి అర్హత మాత్రమే. ఒకసారి పురశ్చరణ పూర్తయినాక సాధకులు ఎప్పుడైనా ఎన్నిసార్లయినా కామ్య హోమాన్ని చేసుకోవచ్చు.

హోమ సంకల్పము

అస్యశ్రీ మహావిష్ణో రాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య ఆద్య బ్రహ్మణః ద్వితీయపరార్థే శ్వేతవరాహకల్పే వైవస్వత మన్వంతరే కలియుగే ప్రధమపాదే జంబూద్వీపే భరతవర్షే భరతఖండే మేరోః దక్షిణ దిగ్భాగే – దేశే భగవత్సన్నిధౌ అస్మిన్ వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన – సంవత్సరే ఆయనే – ఋతౌ – మాసే పక్షే – తిథౌ – వాసరే – నక్షత్రే శుభయోగే శుభకరణే ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్టాయాం – గోత్రోద్భవస్య – నామధ్యేయస్య అహం శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ప్రీత్యర్థం, శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మూలమంత్ర హోమం కరిష్యే.

కలశపూజ

కలశస్యముఖే విష్ణుః కంఠే రుద్రస్సమాశ్రితః ।
మూలే తత్రస్థితో బ్రహ్మో మధ్యే మాతృగణాః స్మృతాః ॥
కుక్షౌతు సాగరా స్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా ।
ఋగ్వేదో థ యజుర్వేదః సామవేదో హ్యథర్వణః ॥

అంగైశ్చ సహితా సర్వే కలశాంబు సమాశ్రితాః ।
ఆయాంతు దేవపూజార్థం దురితక్షయ కారకాః ॥
గంగే చ యమునే చైవ గోదావరి సరస్వతి ।
నర్మదే సింధు కావేరి జలేస్మిన్ సన్నిధిం కురు ॥

ఓం భూః ఓం భువః ఓం సువః ఓం మహః ఓం జనః ఓం తపః ఓగ్ం సత్యం
ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియోయోనః ప్రచోదయాత్.
ఓం ఆపోజ్యోతీరసోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్.

దీప ప్రజ్వలనం :

ముందుగా ఒక ప్రమిద లేదా కుందిలో ఆవునేతితో దీపారాధన చెయ్యాలి. ఈ దీపం, హోమం పూర్తయ్యే వరకు వెలుగుతూ ఉండేలా చూడాలి.

గురుస్తుతి

గురుర్బ్రహ్మ, గురుర్విష్ణుః గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।
గురుస్సాక్షాత్పరం బ్రహ్మ తస్మై శ్రీ గురవే నమః ॥

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర న్యాసములు

కరన్యాసం

హం సాం	అంగుష్ఠాభ్యాం నమః
హం సీం	తర్జనీభ్యాం నమః
హం సూం	మధ్యమాభ్యాం నమః
హం సైం	అనామికాభ్యాం నమః
హం సౌం	కనిష్ఠికాభ్యాం నమః
హం సః	కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః

హృదయన్యాసం

హం సాం	హృదయాయ నమః
హం సీం	శిరసే స్వాహా
హం సూం	శిఖాయై వషట్
హం సైం	కవచాయ హుం
హం సౌం	నేత్రత్రయాయౌషట్
హం సః	అస్త్రాయ ఫట్

భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ధ్యానం :

ధవళనళిననిష్టం క్షారగౌరం కరాగ్రైః
జపమాలయ సరోజే పుస్తకానీష్టదానైః ।
ధధతమమలవక్త్రా కల్పదానాభిరామం
తురగవదన విష్ణుం నౌమి విద్యా భజిష్ణుమ్ ॥

హోమకుండపూజ

హోమకుండంలోగానీ, స్థండిలం మీదగాని సంస్కార చతుష్టయము చేయాలి. మధ్యలో బియ్యపు పిండితో ప్రాదేశమాత్రపు (బొటనవ్రేలు, చూపుడువ్రేలు చాచినప్పుడు మధ్యలో ఉండే దూరము) చతురస్రము తయారు చేయాలి.

వీక్షణము :

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా

అని మూలమంత్రమును ఉచ్చరిస్తూ కుండమును చూడాలి.

ప్రోక్షణము : ఫట్ అని ఉచ్చరిస్తూ దర్భలతో నీళ్ళు చల్లాలి.

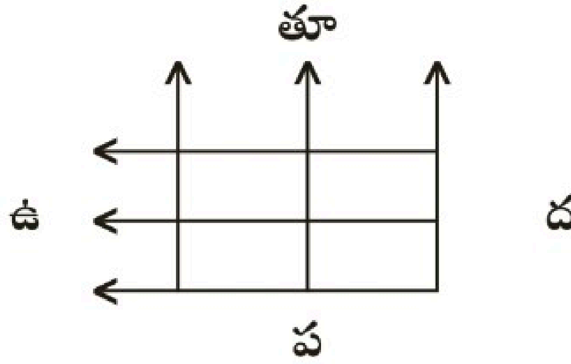
తాడనము : దర్భలతో **ఫట్** అని మూడుసార్లు ఉచ్చరిస్తూ కుండము లోపలి భాగమును కొట్టాలి.

అభ్యుక్షణము : హుం అని ఉచ్చరిస్తూ పిడికిలితో నీళ్ళు కుండమంతట చల్లాలి.

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా

అని శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రమును ఉచ్చరిస్తూ **"శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా హోమకుండాయనమః"** అని కుండమునకు నమస్కరించాలి.

తూర్పువైపు దర్భల చివరలు వచ్చుచున్నట్లుగా పడమట నుంచి తూర్పు వైపుకు మూడు గీతలు బియ్యపు పిండితో దర్భతో గీయవలెను. ఉత్తరపు వైపు దర్భ చివరలు వచ్చునట్లుగా మొదట గీసిన గీతలపై దక్షిణము నుంచి ఉత్తరము వైపు మూడు గీతలు గీయాలి.

ఆ దర్భలను త్రుంచి నైరుతి దిక్కువైపునకు వేయాలి.

తూర్పు రేఖలు చివరల మూడింటిని–**ముకుందాయ నమః, ఈశాయ నమః, పురందరాయ నమః** అని ప్రదక్షిణ క్రమమున పూజించాలి.

ఉత్తారగ్రములో – **బ్రహ్మణేనమః, వైవస్వతాయనమః, ఇంద్రవేనమః** అని పూజించాలి.

ఓం హ్రీం ఓం అని కుండ మధ్యమున వ్రాసి **శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రమును** ఉచ్చరిస్తూ పుష్పాంజలి సమర్పించాలి.

అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనము

హోమాంగత్వేన అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే – అని సంకల్పం చేయాలి,... అస్య శ్రీ వైశ్వానర మహామంత్రస్య భృగు ఋషిః, దేవీ గాయత్రీ ఛందః, శ్రీ వైశ్వానరో

దేవతా, **రం** బీజం, **స్వాహా** శక్తిః **జాతవేద** ఇతి కీలకం స్వేచ్ఛాప్రయోగ సిద్ధ్యర్థే హెూమే వినియోగః అని సంకల్పంచేసి తరువాత అగ్నిన్యాసం చేయాలి.

అగ్ని న్యాసము

ఈ క్రింద తెలిపిన మంత్రాలతో కరన్యాసం, హృదయన్యాసం చేయాలి

1. ఓం **రాం** సహస్రార్చిషే అంగుష్ఠాభ్యాం నమః, **2.** ఓం **రీం** స్వస్తిపూర్ణాయ తర్జనీభ్యాం నమః, **3.** ఓం **రూం** ఉత్తిష్ఠ పురుషాయ మధ్యమాభ్యాం నమః **4.** ఓం **రైం** ధూమవ్యాపినే అనామికాభ్యాం నమః **5.** ఓం **రౌం** సప్తజిహ్వాయ **కనిష్ఠికాభ్యాం నమః** **6.** ఓం **రః** ధనుర్ధరాయ కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం నమః (ఇదే విధంగా హృదయన్యాసం కూడా చేయాలి.)

భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః

అగ్నిపీఠ పూజ (కుండములో దశదిక్కుల యందు అక్షతలతో)

1. ఓం పీతాయై నమః
2. ఓం శ్వేతాయై నమః
3. ఓం అరుణాయై నమః
4. ఓం కృష్ణాయై నమః
5. ఓం ధూమ్రాయై నమః
6. ఓం తీవ్రాయై నమః
7. ఓం విస్ఫులింగిన్యై నమః
8. ఓం రుధిరాయై నమః
9. ఓం జ్వాలిన్యై నమః
10. ఓం రం సర్వశక్తి కమలాసనాయై నమః

ఆసన పూజ - (అక్షతలతో)

రం వహ్న్యాసనాయనమః - అని అగ్ని ఆసనమునకు నమస్కరించాలి. సపరివారం అగ్నిం ఆవాహయామి అని ఆవాహనం చేయాలి. అగ్నిని మూతగల పాత్రలో **'ఫట్ ఫట్'** అని ఉచ్చరిస్తూ తెచ్చి, **'హుం-హుం'** అని మూత తీసి, **'రం రం'** అని ఉచ్చరిస్తూ కుండము దగ్గరకు తీసుకొని రావాలి.

పరమాత్మ అను అగ్నితోను, జఠరాగ్నితోను, అంతరాగ్నితోను ఈ అగ్నియొక్క సమైక్యమును సంభావించి, అగ్ని బీజమగు **రం** ఉచ్చరిస్తూ వహ్ని చైతన్యమును భావించాలి.

అగ్నిని **ఓంకారము**తో అభిమంత్రించి, ఉచ్చరిస్తూ అమృతబీజమైన **వం–**తో అమృతీకరించి ఉచ్చరిస్తూ, ఈ అగ్ని లలాటం నుంచి కుండములోనికి దిగుచున్నట్లుగా భావించి, ఎనిమిదిసార్లు ప్రణవంతో **(ఓం)** మరల అభిమంత్రించి **హుం ఫట్** అని రక్షాకవచమును భావించి **"రం వహ్నిమూర్తయే నమః"** అని మనస్సులో అగ్నికి నమస్కరించి **ఓం ఓం ఓం** అని ఉచ్చరిస్తూ కుండముపై నిప్పు పళ్ళెమును ప్రదక్షిణ పద్ధతిలో మూడుసార్లు త్రిప్పాలి.

హూంఫట్ క్రవ్యాదేభ్యః స్వాహా అనుచు కొంత నిప్పు తీసి నైరుతి దిక్కున వేయాలి.

భూర్భువస్సువరోం అనియు, **హ్రూం–వహ్ని చైతన్యాయ నమః,** అనియు ఉచ్చరిస్తూ కుండమున అగ్నిని ఉంచాలి.

కుండము బైట (నిప్పు పళ్ళెములో) అక్షతలు, నీళ్ళు వదలాలి.

చిత్పింగళ హనహన దహదహ పచపచ సర్వజ్ఞ ఆజ్ఞాపయ స్వాహా. హ్రీం హ్రీం జ్వల జ్వల ప్రజ్వల ప్రజ్వల హుంఫట్ స్వాహా – అని మంత్రములను పఠించాలి. ఆ తరువాత లేచి నిలుచుండి జ్వాలినీముద్ర ప్రదర్శించి నమస్కరిస్తూ

అగ్నిం ప్రజ్వలితం వందే జాతవేదం హుతాశనం ।
సువర్ణ వర్ణ మమలం సమిద్ధం విశ్వతోముఖం ॥

"ఓం వైశ్వానర జాతవేద ఇహా వహ లోహితాక్ష సర్వకర్మాణి సాధయ స్వాహా" అనుచు అర్ఘ్యపాద్యములతో పూజించాలి.

లమిత్యాది పంచపూజలు

పంచపాత్రలో నీటిని ఉద్ధరిణతో తీసుకుని ఓం అగ్నయే నమః **పాద్యం** సమర్పయామి **అర్ఘ్యం** సమర్పయామి **ఆచమనం** సమర్పయామి అంటూ అరివేణం (పళ్ళెం)లో వేయాలి.

లం పృథివీ తత్త్వాత్మికాయ నమః **గంధం** ధారయామి
హం ఆకాశ తత్త్వాత్మికాయ నమః **పుష్పైః** పూజయామి
యం వాయు తత్త్వాత్మికాయ నమః **ధూపం** అఘ్రాపయామి
రం తేజస్తత్త్వాత్మికాయ నమః **దీపం** దర్శయామి

అంటూ గంధాన్ని, పుష్పాలను, అగరబత్తీలను లేదా సాంబ్రాణీని హెూమకుండంలో వేసి దీపారాధన చేసిన దీపాన్ని హెూమకుండానికి చూపాలి.

ధూపదీపానంతరం ఆచమనం సమర్పయామి

వం అమృతతత్త్వాత్మికాయ నమః అమృత **నైవేద్యం** సమర్పయామి అంటూ నైవేద్యాన్ని హోమకుండంలో సమర్పించాలి. (సున్నుండ లేక పండు).

ఒక దర్భ కాల్చి జ్వాలను నేతిలో ప్రతిఫలింపజేసి, దర్భను కుండములో వేయాలి, నేతిపాత్రలో రెండు చిన్న దర్భాగ్రములు వేయాలి. అపుడు నెయ్యి మూడు భాగములు అగును. ఎడమవైపు **ఇడ**, కుడివైపు **పింగళ**, మధ్య **సుషుమ్న** అని భావించాలి.

స్రువముతో కుడిభాగము నుండి **'నమః'** అని నేతిని తీసుకొని **ఓం అగ్నయే స్వాహా** – అని ఆహుతి వేయుచు అగ్ని యొక్క ఎడమకన్ను తెరువబడినట్లుగా భావించాలి.

స్రువముతో మధ్యభాగము నుండి **'నమః'** అనుచు నేతిని తీసుకొని **ఓం అగ్నీషోమాభ్యాగ్ం స్వాహా** – అని ఆహుతి వేయుచు అగ్ని యొక్క మధ్యనేత్రం (మూడవకన్ను) తెరువబడినట్లుగా భావించాలి.

కుడివైపు నుండి **'నమః'** అని నేతిని తీసుకొని **ఓం అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా** అని అగ్ని ముఖమున ఆహుతి వేయాలి. ఆ తరువాత

మధ్యభాగము నుండి నేతిని తీసుకొని

ఓం భూః స్వాహా, ఓం భువః స్వాహా

ఓం సువః స్వాహా, ఓం భూర్భువస్సువః స్వాహా

అని 4 ఆహుతులు వేయాలి.

ఓం వైశ్వానర జాతవేద ఇహా వహ లోహితాక్ష సర్వ కర్మాణి సాధయస్వాహా అని మూడుసార్లు ఆహుతులు వేయాలి.

జిహ్వాహోమము (సాత్విక జిహ్వాలు)

1. ఓం స్ర్యూం హిరణ్యాయై స్వాహా
2. ఓం ఘ్ర్యూం గగనాయై స్వాహా
3. ఓం శ్రూం రక్తాయై స్వాహా
4. ఓం వ్ర్యూం కృష్ణాయై స్వాహా
5. ఓం ల్ర్యూం సుప్రభాయై స్వాహా
6. ఓం ర్ర్యూం అతిరక్తాయై స్వాహా
7. ఓం య్ర్యూం బహురూపాయై స్వాహా

– రాజస జిహ్వాలు –

1. ఓం స్ర్యూం పద్మరాగాయై స్వాహా
2. ఓం ఘ్ర్యూం సువర్ణాయై స్వాహా
3. ఓం శ్రూం భద్రలోహితాయై స్వాహా
4. ఓం వ్ర్యూం లోహితాయై స్వాహా
5. ఓం ల్ర్యూం శ్వేతాయై స్వాహా
6. ఓం ర్ర్యూం ధూమిన్యై స్వాహా
7. ఓం య్ర్యూం కరాళికాయై స్వాహా

– తామస జిహ్వాలు –

1. ఓం స్ర్యూం విశ్వమూర్త్యై స్వాహా
2. ఓం ఘ్ర్యూం విస్ఫులింగిన్యై స్వాహా
3. ఓం శ్రూం ధూమ్రవర్ణాయై స్వాహా
4. ఓం వ్ర్యూం మనోజవాయై స్వాహా
5. ఓం ల్ర్యూం లోహితాయై స్వాహా
6. ఓం ర్ర్యూం కరాళ్యై స్వాహా
7. ఓం య్ర్యూం కాళ్యై స్వాహా

సాత్విక - రాజస - తామస జిహ్వాలు ఇష్టప్రాప్తి, అనిష్ట పరిహారము అభిచార ప్రయోజనములకు ఉద్దేశించబడ్డాయి.

– జిహ్వాధిదేవతా హోమము –

1. ఓం సురేభ్యః స్వాహా
2. ఓం పితృభ్యః స్వాహా
3. ఓం గంధర్వేభ్యః స్వాహా
4. ఓం యక్షేభ్యః స్వాహా
5. ఓం నాగేభ్యః స్వాహా
6. ఓం పిశాచేభ్యః స్వాహా
7. ఓం రాక్షసేభ్యః స్వాహా

– షడంగ దేవతా హోమము –

1. ఓం **రాం** సహస్రార్చిషే హృదయాయ నమః స్వాహా
2. ఓం **రీం** స్వస్తిపూర్ణాయ శిరసే స్వాహా స్వాహా
3. ఓం **రూం** ఉత్తిష్ఠ పురుషాయ శిఖాయై వషట్ స్వాహా
4. ఓం **రైం** ధూమవ్యాపినే కవచాయ హుం స్వాహా
5. ఓం **రౌం** సప్తజిహ్వాయ నేత్రత్రయాయ వౌషట్ స్వాహా
6. ఓం **రః** ధనుర్ధరాయ అస్త్రాయ ఫట్ స్వాహా

– అష్టమూర్తి హోమము –

1. ఓం అగ్నయే జాతవేదసే స్వాహా
2. ఓం అగ్నయే సప్తజిహ్వాయ స్వాహా
3. ఓం అగ్నయే హవ్యవాహనాయ స్వాహా
4. ఓం అగ్నయే అశ్వోదరజాయ స్వాహా
5. ఓం అగ్నయే వైశ్వానరాయ స్వాహా
6. ఓం అగ్నయే కౌమారజాతసే స్వాహా
7. ఓం అగ్నయే విశ్వముఖాయ స్వాహా
8. ఓం అగ్నయే దేవముఖాయ స్వాహా

– అష్టమాతృక హోమము –

1. ఓం **ఆం** బ్రాహ్మ్యై స్వాహా
2. ఓం **ఈం** మహేశ్వర్యై స్వాహా
3. ఓం **ఊం** కౌమార్యై స్వాహా
4. ఓం **ౠం** యక్షేభ్యః స్వాహా
5. ఓం **ౡం** వారాహ్యై స్వాహా
6. ఓం **ఐం** ఇంద్రాణ్యై స్వాహా
7. ఓం **ఔం** చాముండాయై స్వాహా
8. ఓం **అః** మహాలక్ష్మ్యై స్వాహా

– అష్టభైరవ హోమము –

1. ఓం **అం** అసితాంగ భైరవాయ స్వాహా
2. ఓం **ఇం** రురు భైరవాయ స్వాహా
3. ఓం **ఉం** చండ భైరవాయ స్వాహా
4. ఓం **ఋం** క్రోధ భైరవాయ స్వాహా
5. ఓం **ఌం** ఉన్మత్త భైరవాయ స్వాహా
6. ఓం **ఐం** కపాల భైరవాయ స్వాహా
7. ఓం **ఓం** భీషణ భైరవాయ స్వాహా
8. ఓం **అః** సంహార భైరవాయ స్వాహా

– దిక్పాలక హోమము –

1. ఓం **లం** ఇంద్రాయ స్వాహా
2. ఓం **రం** అగ్నయే స్వాహా
3. ఓం **హం** యమాయ స్వాహా
4. ఓం **షం** నిర్-ృతయే స్వాహా
5. ఓం **వం** వరుణాయ స్వాహా
6. ఓం **యం** వాయవే స్వాహా
7. ఓం **సం** సోమాయ స్వాహా
8. ఓం **శం** ఈశానాయ స్వాహా
9. ఓం **ఆం** బ్రహ్మణే స్వాహా
10. ఓం **హ్రీం** అనంతాయ స్వాహా

- దిక్పాలకాయుధ హోమము -

1. ఓం వజ్రాయ స్వాహా
2. ఓం శక్త్యై స్వాహా
3. ఓం దండాయ స్వాహా
4. ఓం ఖడ్గాయ స్వాహా
5. ఓం పాశాయ స్వాహా
6. ఓం అంకుశాయ స్వాహా
7. ఓం గదాయై స్వాహా
8. ఓం శూలాయ స్వాహా
9. ఓం పద్మాయ స్వాహా
10. ఓం చక్రాయ స్వాహా

ఈ విధంగా హోమాన్ని ఆచరించిన తరువాత స్రువముతో నాలుగుసార్లు నేతిని తీసుకొని స్రుక్కునందు వేసి స్రువమును స్రుక్కుపై బోర్లించి దానియందు ఒక పువ్వును ఉంచి రెండు చేతులతో వామస్తనము ఎత్తువరకు పట్టుకుని లేచి కుడికాలు ముందుకు వేసి **"ఓం వైశ్వానర జాతవేద ఇహా వహ లోహితాక్ష సర్వకర్మాణి సాధయ వౌషట్"** అని హోమము చేయాలి. తరువాత కూర్చుని కుండానికి నమస్కరించి చేతిలో అక్షతలు నీరు తీసుకొని కుండమునకు (అగ్నికి) తూర్పున నీళ్ళు మాత్రమే ఉంచి పశ్చిమాన అక్షతలు వేయాలి.

ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమ అభిముఖోభవ, సుముఖోభవ
సుప్రసన్నోభవ, వరదో భవ, యధోక్త జిహ్వాయా
హవిర్గృహాణ ॥ఓం భూర్భువస్సువః

అని నీళ్ళు చల్లి నీళ్ళతో అగ్నికి చుట్టూ ప్రదక్షిణ పద్ధతిన త్రిప్పాలి.

- కుండమేఖలా పూజ -

1. తూర్పున-అగ్నయే నమః
2. అగ్నేయాన-హుతవహాయ నమః
3. దక్షిణాన-హుతాశినే నమః
4. నైరుతిన-కృష్ణవర్త్మనే
5. పశ్చిమాన-దేవముఖాయ నమః
6. వాయువ్యాన-సప్తజిహ్వాయ నమః
7. ఉత్తరాన - వైశ్వానరాయ నమః
8. ఈశాన్యాన-జాతవేదసే నమః

అనుచు ఎనిమిది దిక్కులయందు అక్షతలతో కుండముపై పూజ చేయాలి. దర్భల కొనలు తూర్పు వైపునకుగానూ, ఉత్తరవైపునకుగానూ ఉండేటట్లు నాలుగు వైపుల వేయాలి.

- మహా గణపతి హోమము -

1. ఓం స్వాహా
2. ఓం శ్రీం స్వాహా
3. ఓం శ్రీం హ్రీం స్వాహా
4. ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం స్వాహా
5. ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం గ్లౌం స్వాహా
6. ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం గ్లౌం గం స్వాహా
7. ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం గ్లౌం గం గణపతయే స్వాహా
8. ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం గ్లౌం గం గణపతయే వరవరద స్వాహా
9. ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం గ్లౌం గం గణపతయే వరవరద సర్వజనం స్వాహా
10. ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం గ్లౌం గం గణపతయే వరవరద సర్వజనం మే స్వాహా
11. ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం గ్లౌం గం గణపతయే వరవరద సర్వజనం మే వశమానయ స్వాహా స్వాహా

అని చెబుతూ 11 సార్లు ఆహుతులు వేయాలి.

పిమ్మట నాలుగుపర్యాయములు పూర్తి గణపతి మంత్రముతో ఆహుతులు వేయాలి.

- ప్రధాన దేవతా హోమము -

శ్రీ గురుభ్యోనమః అని గురువునకు నమస్కరించి ఓం శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా యోగపీఠాయ నమః అని ఒక మారు ఆహుతిగానీ, అక్షతలుగానీ వేయాలి.

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా

అని శ్రీ **హయగ్రీవ దేవతా మంత్రమును** పదిసార్లు ఉచ్చరించి దానితో దేవతను అగ్నియందు అవతరింప చేయాలి. దేవతా యంత్రమును కుండమునందు భావించి దేవతా ప్రాణ ప్రతిష్ఠ చేయాలి.

ఓం ఆ హ్రీం క్రోం యం రం లం వం శం షం సం హం

ఓం క్షం సం హం సః హ్రీం ఓం హం సః శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాప్రాణా ఇహ ప్రాణాః

ఓం ఆం హ్రీం క్రోం యం రం లం వం శం షం సం హం

ఓం క్షం సం హం సః హ్రీం ఓం హం సః శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా జీవ ఇహస్థితః

ఓం ఆం హ్రీం క్రోం యం రం లం వం శం షం సం హం

ఓం క్షం సం హం సః హ్రీం ఓం హం సః

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా సర్వేంద్రియాణి వాఙ్మనః చక్షుశ్శ్రోత్ర

ఘ్రాణ ప్రాణా ఇహైవ ఆగత్య సుఖం చిరంతిష్ఠంతు స్వాహా

ఓం క్షం సం హం సః హ్రీం ఓం

పై మొత్తము మంత్రమును మూడుసార్లు జపించుచు కుండముపై చేయి వుంచి ప్రాణప్రతిష్ఠ చేయాలి. ఆ తరువాత లమిత్యాది పంచపూజ చేయాలి.

లమిత్యాది పంచపూజలు

పంచపాత్రలో నీటిని ఉద్ధరిణతో తీసుకుని శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై నమః **పాద్యం** సమర్పయామి **అర్ఘ్యం** సమర్పయామి **ఆచమనం** సమర్పయామి అంటూ హోమకుండంలో ఒక ప్రక్కగా వేయాలి.

లం పృథివీ తత్వాత్మికాయై శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై గంధం ధారయామి

హం ఆకాశతత్వాత్మికాయై శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై పుష్పైః పూజయామి

యం వాయుతత్వాత్మికాయై శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై ధూపం అఘ్రాపయామి

రం తేజస్తత్వాత్మికాయై శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై దీపం దర్శయామి

అని చెపుతూ ఉద్ధరణితో నీటిని ఐదు సార్లు అరివేణం (పళ్ళెం)లో వేయాలి.

ధూపదీపానంతరం ఆచమనం సమర్పయామి

వం అమృతతత్వాత్మికాయై శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై అమృత నైవేద్యం సమర్పయామి అని చెబుతూ గంధాన్ని, పుష్పాన్ని, ధూపాన్ని (అగరుబత్తి / సాంబ్రాణి) హోమకుండంలో వేసి దీపారాధన చేసిన దీపాన్ని చూపి, నైవేద్యంగా సున్నుండను కాని, పండ్ల ముక్కలను కాని హొమకుండములో వేయాలి.

ఇప్పుడు **అగ్ని – శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా ఏకీకరణార్థం పంచవింశతి ఆహుతిం హోష్యామి** అని అగ్నికి దేవతకు వక్త్ర ఏకీకరణమును సంకల్పించి మూలమంత్రముతో **25** ఆహుతులు వేయాలి.

తరువాత **అగ్ని–శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా నాడీ సంధానార్థం ఏకాదశ ఆహుతిం హోష్యామి** అని నాడీ సంధానమును సంకల్పించి, శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రముతో 11 ఆహుతులు వేయాలి. ఇప్పటికి అగ్నికి దేవతకు ఏకీకరణము జరిగినట్లుగా భావించాలి.

ఓం మండూకాది పరతత్వాంత పీఠదేవతాభ్యఃస్వాహా

అని ఒక ఆహుతి వేయాలి.

ఏ ప్రదేశంలో అయితే హోమం చేస్తామో ఆ ఆవరణలోనే దేవతలకు ఆ పీఠంలోని దేవతలకు **ఓం సమస్త ఆవరణ దేవతాయై స్వాహా, ఓం సమస్త పీఠ దేవతాయై స్వాహా** అని పీఠదేవతలకు, ఆవరణ దేవతలకు ఒక్కొక్క ఆహుతి సమర్పించాలి. అనంతరం

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా స్వాహా

అని చెబుతూ శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా హోమ మంత్రముతో 10 ఆజ్యాహుతులు వేయాలి. ఆ తరువాత కామ్య ద్రవ్యములతో హోమము చేయాలి.

అగ్ని, దేవతా సంధానము చేయబడినది గనుక హోమములో **"ఇదం న మమ"** అని త్యాగము చెప్పవలసి పనిలేదు.

- హోమ ప్రారంభం -

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా స్వాహా

అనిపై మంత్రం చివర స్వాహా అని ఉచ్చరిస్తూ ఆహుతులు వేయాలి.

- హోమాంత విధి -

ఇలా మూలమంత్రంతో హోమం పూర్తిచేసిన తరువాత హోమ పరిపూర్ణత కొరకు జయాది మంత్రములతో హోమము చేయాలి. జయాదుల బదులుగా మహావ్యాహృతి హోమము, బ్రహ్మార్పణ మంత్రహోమము చేయవచ్చును.

- మహావ్యాహృతి హోమము -

ఓం భూః అగ్నయే చ పృధివ్యైచ మహతే చ స్వాహా

ఓం భువః వాయవే చ అంతరిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా

ఓం సువః ఆదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా

ఓం భూర్భువస్సువః చంద్రమసే చ నక్షేత్రభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతేచ స్వాహా

అని 4 ఆహుతులు వేయాలి.

- బ్రహ్మార్పణ మంత్రహోమము -

ఓం తత్సత్ ఇతః పూర్వం ప్రాణబుద్ధి దేహ ధర్మాధికార జాగ్రత్ స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనసా వాచా కర్మణా యత్ స్మృతం యదుక్తం యచ్చకృతం తత్సర్వం బ్రహ్మార్పణం భవేత్. భూః స్వాహా స్వాహా

అనుచు **8** ఆహుతులు వేయాలి.

- దేవతా బలి -

పూర్ణాహుతి ముందు 'మంచి గుమ్మడికాయ' మంత్ర పూర్వకముగా ఖండించి సమర్పించవచ్చును. ఇది ఆటంకములను, ఆపదలను తొలగించి అభీష్టములను ప్రసాదించును. లేదా కొబ్బరికాయ పూర్తిగా పీచుతీసి కుంకుమరాసి పగులకొట్టకుండ

శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై బలిం సమర్పయామి

అంటూ కుండములో వేయాలి.

- పూర్ణాహుతి -

పూర్ణాహుతిని సంకల్పించి **'పూర్ణాహుతిం జుహోమి'** అని అనవలెను.

పళ్ళెమునందు కొబ్బరికాయగానీ, ఖర్జూరపు కాయగానీ, పోకకాయగాని ఉంచి అక్షతలు, జాజికాయ, పట్టుగుడ్డ, పూలు, జాపత్రి మున్నగు సుగంధ ద్రవ్యాలను పూర్ణాహుతికి ఉపయోగించవచ్చును.

పూర్ణాహుతి ద్రవ్యాన్ని ఒక దేవతగా భావించి ధూపదీప నైవేద్యములను సమర్పించాలి. **12సార్లు** మూలమంత్రముతో నేతిని తీసుకొని పూర్ణాహుతి ద్రవ్యపు కాయపై పోయవలెను. ఈ సందర్భమున స్రుక్కునందు స్రువముతో **12సార్లు** నేతిని వేసి పూర్ణాహుతి చేయుట ఆచారం. లేచి నుంచొని

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా వౌషట్

అని మూలమంత్రమును ఉచ్చరినన్తా పూర్ణాహుతి ద్రవ్యాన్ని హోమకుండములో వేయాలి. ఇంతటితో పూర్ణాహుతి పూర్తవుతుంది.

హోమసమయాన అగ్నిజ్వాలతో బాగా విజృంభించినట్లు చూచుకొనవలెను. అయినను అప్పుడప్పుడు వాడిన ద్రవ్యాలను బట్టి జ్వాలలు బాగా ఉండకపోవచ్చును. కనుక, అగ్నివిహరణ దోషనిరసనార్థము శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రముతో **25** ఆజ్యాహుతులను వేయాలి.

తరువాత ఆవరణ దేవతలకు ఆహుతులు వేయాలి.

- దిక్పాలక బలి -

పూర్ణాహుతి అనంతరము, దిక్పాలకులకు ఎర్ర అన్నము ముద్దగాని, కోసి కుంకుమ అద్దిన నిమ్మకాయడిప్పగాని, గారెలు గాని ఈ క్రింది మంత్రములు చెప్పుచూ బలి సమర్పించాలి. కుండము బయట ఎనిమిది దిక్కులలో తమలపాకులు పెట్టి ఆయాదిక్కులలో వరుసగా బలి సమర్పణ చేయాలి.

1. తూర్పు-**లం** ఇంద్రాయ నమః
2. ఆగ్నేయము-**రం** ఆగ్నేయ నమః
3. దక్షిణము-**హం** యమాయ నమః
4. నైఋతి-**షం** నిఋతయే నమః
5. పడమర-**వం** వరుణాయ నమః
6. వాయవ్యము-**యం** వాయవే నమః
7. ఉత్తరం-**సం** సోమాయ నమః
8. ఈశాన్యము-**శం** ఈశానాయ నమః
9. ఊర్థ్వం-**అం** బ్రహ్మణే నమః
10. అధో-**హ్రీం** అనంతాయ నమః

(ఈ పది దిక్కుల మంత్రాలకు చివర వున్న **నమః** తరువాత
బలిం సమర్పయామి అని చెప్పవలెను)

- భూత బలి -

హోమకుండానికి ఈశాన్యమున ఆకువేసి పెద్ద ఎర్ర అన్నము ముద్దపెట్టి ఈ క్రింది మంత్రముతో భూతములకు బలి సమర్పించాలి. లేదా కొబ్బరికాయకొట్టి కుంకుమవేసి నీరుచల్లి బలిని సమర్పించవచ్చును.

యే రౌద్రా రౌద్రకర్మాణో రౌద్రస్థాన నివాసినః
యోగినోహ్యుగ్రరూపాశ్చ గణానాం అధిపాశ్చయే
భూచరాః ఖేచరాశ్చైవ యే తిష్ఠంత్యంతరిక్షగాః
తే సర్వే ప్రీతమనసో భూత్వా గృహ్ణం త్విమం బలిం
సర్వ విఘ్నకృద్భ్యః సర్వభూతేభ్యో హుంఫట్ స్వాహా

అని చెప్పుచూ అక్షతలు, నీళ్ళు వదలవలెను. ఇక్కడ కొబ్బరికాయను భూతబలి కొరకు ఉపయోగించవచ్చు.

దిక్పాలిక బలిక్రింద మినుములు, పెరుగు కలిపి యిచ్చుట కొన్నిచోట్ల ఆచారము. నిమ్మకాయ కోసి కుంకుమ అద్ది కూడ ఇయ్యవచ్చు.

చివరగా హోమకుండానికి నమస్కరించి 11సార్లు ప్రదక్షిణ చేసి కుండభస్మము నొసట ధరించి దేవతాప్రసాదమును స్వీకరించాలి.

- దేవతా ఉద్వాసనము -

గచ్ఛ గచ్ఛ భవత్ స్థానం కార్యం కృత్వా హయగ్రీవ

యత్ర బ్రహ్మాదయోదేవాః నవిదుః పరమం పదం॥

అని చెబుతూ హోమకుండం నుండి దేవతకు ఉద్వాసన పలుకాలి.

- అగ్ని ఉద్వాసనము -

గచ్ఛ త్వం భగవన్ వహ్నే స్వస్థానం కుండమధ్యతః ।

యత్ర బ్రహ్మాదయో దేవాః తత్ర గచ్ఛ హుతాశన ॥

అని చెబుతూ హోమకుండంలోని అగ్నికి ఉద్వాసన పలుకవలెను.

అనేన మయా కృతేన హోమేన శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా సుప్రసన్నో వరదో భవతు అని కుండములో నీళ్ళు అక్షతలతో కలిపి వదలాలి.

సువర్భువర్భూరోమితి దిగ్విమోకః అని దిగ్విమోచనము చేయాలి.

దీనితో హోమవిధి పూర్తవుతుంది.

లఘు హోమ పద్ధతి

సంస్కృత భాషా పరిజ్ఞానం లేనివారు హోమాన్ని సంక్షిప్తంగా ఈ క్రింది తెలిపిన పద్ధతిలో చేసుకోవచ్చు.

కాళ్ళు, చేతులు, ముఖం కడుక్కొని శుభ్రమైన వస్త్రాలు కట్టుకొని తూర్పువైపుకాని, ఉత్తరము వైపుకాని తిరిగి, ఒక పీటపైకాని, ఆసనముపైకాని కూర్చోవాలి. ఎదురుగా ఇటుకలతో చేసిన తాత్కాలిక కుండమును ఏర్పాటు చేసికొని ఉండవలెను. మీ ముందు జలపాత్రను పెట్టుకొని దానిలో ఉద్ధరిణవేసి ఒక ఆకుతో నీటిని త్రిప్పుతూ "బ్రహ్మ,విష్ణు, మహేశ్వరులారా! సముద్రములారా! భూదేవతా! గంగ, యమున, గోదావరి, కృష్ణ మొదలగు నదులారా! ఈ నీటిలో ప్రవేశించి తీర్థములుగా మార్చవలసిందని ప్రార్థిస్తున్నాము. అని నమస్కరించాలి. తరువాత...

ఓం మహః, ఓం జనః, ఓం తపః, ఓం సత్యం, ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం, భర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్. ఓం అపో జ్యోతీ రసోమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్ అని చెప్పాలి.

ధ్యానం :

నా కోరిక సిద్ధించుట కొరకు శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్ర హోమము చేయుచున్నాను. శ్రీ గురుభ్యోనమః అని గురువులకు నమస్కరించి మూలమంత్రమును స్మరించుచు కలశములోని నీరు కొంచెము తీసుకొని కుండములో చల్లవలెను. అదేవిధముగా పసుపు, కుంకుమ, అక్షతలు, పూలు దానిలోవేసి **"శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా హోమకుండాయ నమః"** అని హోమకుండమునకు నమస్కారము చేయాలి. కుండము యొక్క అంచుల మీద **8** దిక్కులయందు అక్షతలతో ఈ క్రింది మంత్రములు చెప్పుచూ పూజించాలి.

1. తూర్పు – అగ్నయే నమః
2. ఆగ్నేయము – హుతవహాయ నమః
3. దక్షిణము – హుతాశినే నమః
4. నైఋతి – కృష్ణవర్త్మనే నమః
5. పడమర – దేవముఖాయ నమః
6. వాయవ్యము – సప్తజిహ్వాయ నమః
7. ఉత్తరము – వైశ్వానరాయ నమః
8. ఈశాన్యం – జాతవేదసే నమః

అగ్నిపీఠపూజ :

కుండము లోపల దశ(10) దిక్కుల యందు అక్షతలతో పూజించవలెను.

1. తూర్పు – ఓం పీతాయై నమః
2. ఆగ్నేయ – ఓం శ్వేతాయై నమః
3. దక్షిణం – ఓం అరుణాయై నమః
4. నైఋతి – ఓం కృష్ణాయై నమః
5. పడమర – ఓం ధూమ్రాయై నమః
6. వాయవ్యం – ఓం తీవ్రాయై నమః
7. ఉత్తరం – ఓం విస్ఫులింగిన్యై నమః
8. ఈశాన్యం–ఓం రుచిరాయై నమః
9. ఊర్ధ్వము – (ఈశాన్యము – తూర్పు మధ్య) ఓం జ్వాలినై నమః
10. అధోదిక్కు– (నైఋతి–పడమర మధ్య) ఓం రం సర్వశక్తి కమలాసనాయ నమః

ఆసన పూజ :

"రం వహ్న్యాసనాయనమః" అని అగ్ని ఆసనమునకు నమస్కరించాలి.

అగ్ని జ్వలనము :

హోమకుండంలో చిన్న కట్టెముక్కలు, పిడకల ముక్కలు వేసి, వానిపై కర్పూరముపెట్టి అగ్నిని వెలిగించవలయును. **8** సార్లు **'ఓం'**కారమును ఉచ్చరించి అమృత బీజమగు **'వం'** మూడుసార్లు ఉచ్చరించి **'రం'** అను అగ్నిబీజమును **7** సార్లు ఉచ్చరించి **'రం వహ్ని మూర్తయేనమః** అనుచూ మంటలోనికి అగ్నిదేవుడు దిగినట్లుగా భావించి నమస్కరించాలి.

కుడిచేతిలో నీళ్ళుపోసుకొని కుండము చుట్టూ **'హుంఫట్'** అని పలుకుచూ అగ్నిచుట్టూ రక్షాకవచము నిర్మించినట్లు భావించుచు నీరు పోయాలి.

మండుచున్న కట్టెపుల్లలో నుండి ఒకపుల్లను తీసి **హూంఫట్** క్రవ్యాదేభ్యః **స్వాహా** అనుచూ నైఋతి దిక్కున వేసి దానిని రాక్షసులకు అర్పించినట్లు భావించాలి.

అగ్నిదేవుడు పూర్తిగా అవతరించి అనుగ్రహించుట కొరకు ఈ మంత్రములు చదవాలి.

1. భూర్భువస్సువరోం 2. హ్రూం వహ్నిచైతన్యాయ నమః

3. చిత్పింగళ హనహన దహదహ పచపచ సర్వజ్ఞ అజ్ఞాపయ స్వాహా.

4. హ్రీం హ్రీం జ్వలజ్వల ప్రజ్వల ప్రజ్వల హుం ఫట్స్వాహా.

5. ఓం వైశానర జాతవేద ఇహావహ లోహితాక్ష సర్వకర్మాణి సాధయస్వాహా.

6. అగ్నిం ప్రజ్వలితం వందే జాతవేదం హుతాశనం, సువర్ణ వర్ణమమలం సమిద్ధం విశ్వతోముఖం – **అని అగ్ని దేవునకు నమస్కరించాలి.**

పంచ పూజలు :

ఓం – అగ్నయేనమః పాద్యం సమర్పయామి,
అర్ఘ్యం సమర్పయామి, ఆచమనం సమర్పయామి
అని ఉద్ధరిణెడు నీళ్ళు మూడుసార్లు కుండములో వేయాలి.

లం – పృధ్వీతత్వాత్మికాయ నమః – గంధం ధారయామి
అని తడి గంధమును చల్లాలి.

హం – ఆకాశతత్వాత్మికాయ నమః – పుష్పైః పూజయామి
అనుచు పూలు వేయాలి.

యం – వాయుతత్వాత్మికాయ నమః – ధూపమాఘ్రాపయామి
అని అగరువత్తితో ధూపము చూపించాలి.

రం – తేజస్తత్వాత్మికాయ నమః – దీపం దర్శయామి
అనుచు దీపమును వెలిగించి చూపించాలి.

'ధూప దీపానంతరం ఆచమనం సమర్పయామి'
అనుచు ఒక చుక్క నీరు వేయాలి.

వం – అమృత తత్వాత్మికాయై నమః' 'నైవేద్యం సమర్పయామి'
అనుచు మధుర పదార్థములను / సున్నుండ / పండ్ల ముక్కలు
శ్రీ హయగ్రీవ దేవతామంత్రము చదువుచూ సమర్పించాలి.

ఎదురుగా నేతిపాత్రను పెట్టుకొని దర్భతో కుండములో దానిని కాల్చి

ఆ మంటను నేతిలో ప్రతిఫలింప చేయాలి. ఆహుతులు వేయుటకు **'స్రుక్కు'** (కొయ్యతోచేసిన పెద్ద మూతిగల పొడుగాటి గరిటె) **స్రువము** (కొయ్యతో చేసిన చిన్న మూతిగల చెంచావంటిది) ఉపయోగించాలి.

పాత్రలో నుండి స్రువముతో కుడిప్రక్క నుండి నేతిని తీసికొని **'ఓం అగ్నయే స్వాహా'** అని ఆహుతి వేయాలి. ఎడమభాగము నుండి నమః అని తీసికొని **'ఓం సోమాయస్వాహా'** అని ఆహుతి వేయాలి. మధ్య నుండి తీసికొని **ఓం అగ్ని సోమాభ్యాం స్వాహా** అని ఆహుతి వేయాలి.

మరల కుడివైపు నుండి **నమః** అని తీసుకొని **ఓం అగ్నయే స్విష్ట కృతే స్వాహా** అని ఆహుతి వేయాలి. మధ్యనుండి నేతిని తీసుకొని

1. ఓం భూః స్వాహా
2. ఓం భువః స్వాహా
3. ఓం సువః స్వాహా
4. ఓం భూర్భువస్సువః స్వాహా

అని ఆహుతులు వేయాలి.

"ఓం వైశ్వానర జాతవేద ఇహావహ లోహితాక్ష సర్వకర్మాణి సాధయస్వాహా"

అని **3** సార్లు ఆహుతులు వేయాలి.

ఈ క్రింది మంత్రములతో ఒక్కొక్క ఆహుతిని వేయాలి.

1. ఓం అగ్నిజిహ్వాభ్యః స్వాహా
2. ఓం జిహ్వాధిదేవతాభ్యః స్వాహా
3. ఓం షడంగదేవతాభ్యః స్వాహా
4. ఓం అష్టమూర్తిభ్యః స్వాహా
5. ఓం అష్టమాతృకాభ్యః స్వాహా
6. ఓం అష్టభైరవేభ్యః స్వాహా
7. ఓం అష్టదిక్పాలకేభ్యః స్వాహా

స్రువముతో **4** సార్లు నేతిని తీసికొని స్రుక్కునందు వేసి దానిపై ఒక పువ్వు నుంచి స్రువమును దానిపై బోర్లించి **"ఓం వైశ్వానర జాతవేద ఇహావహ లోహితాక్ష సర్వకర్మాణి సాధయ వౌషట్"** అనుచు ఆహుతి వేయాలి.

ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం గ్లౌం గం గణపతయే పరవరద సర్వజనంమే వశమానయ స్వాహా స్వాహా అనుచు ఒక ఆహుతి వేయాలి.

శ్రీ గురుభ్యోనమః స్వాహా అని గురువును స్మరించుచూ ఒక ఆహుతి వేయాలి.

'ఓం హ్రీం సిద్ధగురోప్రసీద హ్రీం ఓం" అని **11** ఆహుతులు స్వాహాంతముగా వేయుట అధిక ఫలదాయకము.

ఓం శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా యోగపీఠాయ నమః స్వాహా అనుచూ ఒక ఆహుతి వేయాలి.

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా

ఆ తరువాత పై హయగ్రీవదేవతా మంత్రమును **10** సార్లు ఉచ్చరిస్తూ దేవతను అగ్నియందు అవతరింప చేయాలి. ప్రాణప్రతిష్ఠా మంత్రము పురశ్చరణ చేసినవారు దానిని ఉపయోగించవచ్చు.

అగ్ని, ఇష్టదేవతల ముఖము ఒకటి అగుటకు శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రముతో **25** ఆజ్యా ఆహుతులు స్రువముతో వేయాలి. ఇద్దరు దేవతలనాడులు ఒకటి అగుటకు **11** ఆజ్యా ఆహుతులు శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రముతో వేయాలి.

ఇప్పుడు దేవత అగ్నిలోకి అవతరించినది కనుక పాద్యము, అర్ఘ్యము, ఆచమనము, గంధము, పుష్పము, ధూపము, దీపము, నైవేద్యము సమర్పించాలి. నైవేద్యమును శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రము చెబుతూ స్వాహా అంటూ అగ్నిలో వేయాలి.

తరువాత శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రముతో 10 ఆహుతులు వేయాలి. స్రుక్కు, స్రువములేనివారు ఉద్ధరిణలు వాడవచ్చు.

ఇప్పుడు సాధకులు తన ప్రయోజనమును అనుసరించి తగిన వస్తువులతో హోమము చేయాలి.

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా స్వాహా

అని మూలమంత్రాన్ని ఉచ్ఛరిస్తూ ఆహుతులు వేయాలి. చేయదలచుకొన్న ఆహుతుల సంఖ్య పూర్తయిన తరువాత ఈ క్రింది మంత్రములతో మహావ్యాహృతి హోమము చేయాలి.

1. ఓం భూః అగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహతే చ స్వాహా
2. ఓం భువః వాయవేచ అంతరిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా
3. ఓం సువః ఆదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా
4. ఓం భూర్భువస్సువః చంద్రమసే చ నక్షత్రభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా

అనుచు **4** ఆహుతులు సమర్పించాలి. తరువాత

బ్రహ్మార్పణ మంత్రహోమము.

ఓం తత్సత్ ఇతః పూర్వం ప్రాణబుద్ధి దేహధర్మాధికార జాగ్రత్ స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనసావాచా కర్మణాయత్స్మృతం యదుక్తం యచ్చకృతం తత్సర్వం బ్రహ్మార్పణం భవేత్ భూఃస్వాహా – అని ఆహుతి వేయాలి.

దేవతా బలి :

పూర్ణాహుతి ముందు 'మంచి గుమ్మడికాయ' మంత్ర పూర్వకముగా ఖండించి సమర్పించవచ్చు. ఇది ఆటంకములను, ఆపదలను తొలగించి అభీష్టములను ప్రసాదిస్తుంది. లేదా కొబ్బరికాయ పూర్తిగా పీచుతీసి కుంకుమరాసి పగులకొట్టి **శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాయై బలిం సమర్పయామి** అంటూ కుండములో వేయవచ్చు.

పూర్ణాహుతి :

పూర్ణాహుతి ద్రవ్యాన్ని ఒక పళ్ళెంలో వుంచి శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రంతో **12** సార్లు స్రువముతో నేతిని ఆ ద్రవ్యంపై వేసి స్రుక్కుపై స్రువాన్ని బోర్లించి

ఓం హయగ్రీవాయ నమః స్వాహా వౌషట్

అని మూలమంత్రాన్ని చెబుతూ నిలబడి **'పూర్ణాహుతింజుహోమి'** అనుచు అగ్నిలో వేయాలి. పూర్ణాహుతి ద్రవ్యములతో పాటు కొబ్బరికాయగాని, ఖర్జూరకాయ గాని, పోకకాయ (వక్క)కాని దేవతావర్ణము గలిగిన పట్టుగుడ్డలో పెట్టి పూర్ణాహుతి ద్రవ్యముగా ఉపయోగించవచ్చు. దీనిలో నవరత్నాలు కూడా వేయవచ్చు. ఇందులో నేతితో 12 ఆహుతులు మాత్రమే విధి. మిగిలినవి అధిక శక్తిదాయకాలు మాత్రమే.

దిక్పాలక బలి :

పూర్ణాహుతి అనంతరము, దిక్పాలకులకు ఎర్ర అన్నము ముద్దగాని, కోసి కుంకుమ అద్దిన నిమ్మకాయడిప్పగాని ఈ క్రింది మంత్రములు చెప్పుచూ బలి సమర్పించాలి. కుండము బయట **8** దిక్కులలో తమలపాకులు పెట్టి ఆయాదిక్కులలో బలి సమర్పణ చేయాలి.

1. తూర్పు-**లం** ఇంద్రాయ నమః
2. ఆగ్నేయము-**రం** ఆగ్నేయ నమః
3. దక్షిణము-**హం** యమాయ నమః
4. నైఋతి-**షం** నిఋతయే నమః
5. పడమర-**వం** వరుణాయ నమః
6. వాయవ్యము-**యం** వాయవే నమః
7. ఉత్తరం-**సం** సోమాయ నమః
8. ఈశాన్యము- **శం** ఈశానాయ నమః
9. ఊర్ధ్వం- **ఆం** బ్రహ్మణే నమః
10. అధో- **హ్రీం** అనంతాయ నమః

(ఈ పది దిక్కుల మంత్రాలకు చివర వున్న నమః తరువాత **బలిం సమర్పయామి** అని చెప్పవలెను)

భూతబలి :

ఈశాన్యమున ఆకువేసి పెద్ద ఎర్ర అన్నము ముద్దపెట్టి ఈ క్రింది మంత్రముతో భూతములకు బలి సమర్పించాలి. లేదా కొబ్బరికాయకొట్టి కుంకుమవేసి నీరుచల్లి బలిని సమర్పించవచ్చు.

"నమః సర్వ విఘ్న కృద్భ్యః సర్వభూతేభ్యో హుం ఫట్ స్వాహా"

అని చెప్పి హోమకుండం చుట్టూ 3 సార్లు ప్రదక్షిణ చేయాలి. హోమభస్మమును నేతితో కలిపి బొట్టు పెట్టుకోవాలి.

ఉద్వాసన :

1. **దేవతకు – ఓం శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా** నా అభీష్టమును నెరవేర్చి మరల నేను పిల్చినప్పుడు వచ్చునట్లుగా ప్రస్తుతము నీ స్వస్థానమునకు వెళ్ళవలసినదిగా ప్రార్థిస్తున్నాము" అని చెప్పి కుడిచేతిలో నీళ్ళుపోసుకొని కుండములో వదలాలి.
2. **అగ్నికి – ఓ అగ్నిదేవా!** నా అభీష్టమును ప్రసాదించి మరల నేను పిలిచినపుడు వచ్చునట్లుగా నీ స్వస్థానమునకు వెళ్ళవలసిందిగా ప్రార్థిస్తున్నాను. అని కుడిచేతిలో నీళ్ళు పోసుకొని కుండములో వదలాలి.

దీనితో హోమము పూర్తవుతుంది.

పురశ్చరణ

మంత్ర మహార్ణవం ప్రకారం ఈ హయగ్రీవ మంత్రాన్ని నాలుగు లక్షల సార్లుచేస్తే సిద్ధిస్తుంది. దశాంశహోమాన్ని ఆవునేతితో కమల పుష్పాలతో చేయాలి. తర్పణాది పురశ్చరణాంగాలన్నిటినీ యధావిధిగా ఆచరించాలి.

O

హోమ వ్యవథి

దశాంశ హోమాన్ని లేదా కామ్యహోమాన్ని సాధకుల శక్త్యానుసారం 1-2-3-5 రోజులలో హోమం చేసుకోవచ్చు. ఈ రోజులలో హోమకుండంలో అగ్ని ఆరకుండా జాగ్రత్తపడాలి.

పురశ్చరణకు హోమద్రవ్యములు

పురశ్చరణలో భాగముగా శ్రీ హయగ్రీవ దేవతాప్రీతికి 1.నల్లనువ్వులు, 2.నువ్వులనూనె, 3.తెల్లని స్వీట్సు, 4.మినుములు, 5.మినప సున్నుండలు, ఖర్జూరం 6.వివిధ రంగుల పువ్వులు, 7.ముగ్గుపిండి, 8. సమిధలు, 9.దర్భలు, 10.ఆవునెయ్యి, 11.త్రిమధురాలు

హోమము మధ్య లేవవలసిన వచ్చినచో

1. **ఓం భూః స్వాహా**	2. **ఓం భువః స్వాహా**
3. **ఓం సువః స్వాహా**	4. **ఓం భూర్భువస్సువః స్వాహా**

అని 4 ఆహుతులు వేసి లేచి మళ్ళీ వచ్చి ఇవే నాలుగు ఆహుతులు వేసి హోమము మరల చేయాలి. మధ్యకాలములో అగ్ని ఆరరాదు. ఒకరోజేకాక ఎక్కువ రోజులు చేసినా – ఇదే పద్ధతి.

గమనిక : శ్రీ హయగ్రీవ దేవతా మంత్రాన్ని దశాంశ హోమం చేసి పురశ్చరణ పూర్తిచేశాక సాధకులు తమ కామ్యహోమాల్ని చేసుకోవచ్చు. అంటే మీకు ఏ కోరిక వుంటే ఆ కోరిక సంకల్పంలో చెప్పుకుని ఆయా కామ్యాలకు శాస్త్రంలో చెప్పిన ద్రవ్యాల్ని ఉపయోగించి హోమాన్ని చేసుకుని శ్రీ హయగ్రీవుడి దివ్యానుగ్రహాన్ని పొంది తమ తమ కోరికలు నెరవేర్చుకోవచ్చు.

కామ్యహోమాలలో కూడా 'హోమవిధానం' ఒకటే. సాధకుల శక్త్యానుసారం పూర్తి హోమపద్ధతిగానీ, లఘుహోమ పద్ధతిగానీ ఆచరించవచ్చు.

హోమ కుండాలు (శారదా తిలకం)

చతురస్రం యోని మదర్ధచంద్రం త్ర్యస్రం సువర్తులమ్ ।
షడస్రం పంకజాకారమష్టాస్రం తాని నామతః ॥

చతురస్రం, యోని, అర్ధచంద్రం, త్రికోణం, వర్తులం, షట్కోణం, పద్మాకారం, అష్టకోణం అని హోమకుండాలు 8 రకాలు.

చతురస్రం	యోని
అర్ధచంద్రం	త్రికోణం
వర్తులం	షట్కోణం
పద్మాకారం	అష్టకోణం

శ్రీ దేవీ భాగవతంలో చెప్పబడిన కామ్యహోమ ద్రవ్యాలు

భగవాన్ వ్యాస మహర్షి రచించిన శ్రీ దేవీ భాగవతం సుప్రసిద్ధ పురాణ గ్రంథం. ఇందులో 11వ స్కంధం 23.వ అధ్యాయంలో వివిధ రకాల కామ్యాలకు (కోరికలకు) ఏఏ ద్రవ్యాలతో హోమం చేయాలో తెలియచేయబడింది. ఉపాసకులు ఇక్కడ తెలుపబోయే ద్రవ్యాలతో హోమాలు చేసుకుని ఇష్టకామ్య సిద్ధిని పొందగలరని ఆశిస్తున్నాము.

	హోమ ద్రవ్యము		నెరవేరే కామ్యము
1.	పాలు, పెరుగు, నెయ్యి,	–	కన్యాలాభం, వరలాభం,
	పేలాలతో హోమం	–	వివాహం
2.	మారేడు సమిధలు, ఆకులు,		
	కాయలు, వేర్లు, పూలు వీటితో హోమం	–	ఐశ్వర్యం ప్రదం.
3.	గరిక, పాలు, తేనె, పెరుగు, నెయ్యి	–	అపమృత్యు నివారణ
4.	జిల్లేడు సమిధలతో హోమం	–	సర్వత్రా విజయం, కార్యసిద్ధి
5.	ఉప్పు, తేనెలతో హోమం	–	ఇష్టజన వశీకరణ
6.	ఎర్రకలువలు, జాజిపూలు, మల్లెపూలు	–	ఐశ్వర్య ప్రదం
7.	పాలుగారె తిప్ప తీగతో హోమం	–	ఆయుర్వృద్ధి, సర్వరోగహారం
8.	మామిడి చెట్టు సమిధలతో హోమం	–	జ్వరరోగ హరం
9.	వచ (వస)తో హోమం	–	క్షయరోగ ఉపశమనం
10.	మేడిచెట్టు సమిధలతో హోమం	–	అతిమేహ రోగ హరం
11.	చెరుకు, తేనెలతో హోమం	–	ప్రమేహ రోగ హరం
12.	అన్నంతో హోమం	–	అన్నవృద్ధి
13.	పాయసం, నెయ్యితో హోమం	–	సంతాన ప్రాప్తి
14.	మోదుగ సమిధలతో హోమం	–	బ్రహ్మ వర్చస్సు
15.	నేతితో హోమం	–	బుద్ధిశక్తి
16.	పాలతో హోమం	–	మేధాశక్తి
17.	నువ్వులు, బియ్యంతో హోమం	–	ఐశ్వర్యం, వశీకరణ

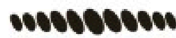
కామ్యహోమాన్ని పై తెలిపిన ద్రవ్యాలతో కనీసం 10,000 సార్లు చెయ్యాలి

వివిధ హోమకుండ ఫలితాలు

సర్వసిద్ధికరం కుండం చతురస్రముదాహృతం
పుత్రప్రదం యోనికుండం మర్ధేద్వాభం శుభప్రదం ॥
శత్రుక్షయకరం త్ర్యస్రం వర్తులం శాంతికర్మణే,
ఖేదమారణయోః కుండం షడస్రం పద్మసన్నిభమ్ ॥
వృష్టిదం రోగశమనం కుండమష్టాస్రమీరితం।
విప్రాణాం చతురస్రంస్యాద్రాజ్ఞాం వర్తులమిష్యతే ॥
వైశ్యానామర్ధచంద్రాభాం శూద్రాణాం త్ర్యస్రమీరితం ।
చతురస్రంతు సర్వేషాం కేచిదిచ్ఛంతి తాంత్రికాః ॥ (శారదాతిలకం 3వ పటలం)

సుప్రసిద్ధమంత్రశాస్త్రగ్రంథం 'శారదాతిలకం'లో చతురస్ర కుండలంలో హోమం చేస్తే సర్వసిద్ధులు లభిస్తాయని, సంతానం కోసం యోనికుండాన్ని ఉపయోగించాలని, అర్ధచంద్రకుండ సర్వశుభప్రదమని, త్ర్యస్రకుండం శతృనాశనానికి ఉపయోగిస్తుందని, వర్తులాకారం కుండంలో చేసే హోమం శాంతి ప్రదమని, షడస్ర (ఆరుకోణాల) కుండం మారణకర్మల కోసమని, పద్మాకార కుండంలో హోమం సంపదనిస్తుందని, అష్టాస్రకుండం (ఎనిమిదికోణాల) రోగనాశనాన్ని కలిగించి ఆరోగ్యాన్ని ఇస్తుందని చెప్పబడింది.

బ్రాహ్మణవర్ణం వారు చతురస్రకుండాన్ని, క్షత్రియులు వర్తులాకార కుండాన్ని, వైశ్యులు అర్ధచంద్రకుండాన్ని, శూద్రవర్ణంవారు త్ర్యస్రకుండాన్ని ఉపయోగించడం శ్రేయస్కరమని, చతురస్రకుండం అన్నీ వర్ణాలవారికి శుభప్రదమైనదని తెలియజేయడం జరిగింది. కనుక సాధకులు కామ్యహోమాన్ని ఆచరించేటప్పుడు మీకున్న కామ్యాన్ని అనుసరించి, దానికి తగిన హోమకుండాన్ని ఏర్పరుచుకొని అందులో హోమాన్ని చేస్తే అభీష్ఠఫలాన్ని పొందగలరు.

హోమద్రవ్య పరిమాణం (శారదా తిలకం)

అథాత్ర హోమ ద్రవ్యాణాం ప్రమాణ మభి ధీయతే
కర్షమాత్రం ఘృతం హోమే శుక్తి మాత్రం పయః స్మృతం....... *(పంచమపటలం)*

నూనె, నెయ్యితో హోమం చేసేటప్పుడు ఒక 'కర్ష' ప్రమాణంలో వేయాలి. పాలు 1 శుక్తి ప్రమాణంలో హోమంచేయాలి. పంచగవ్యాలని కూడా 1 శుక్తి ప్రమాణంతోనే హోమంలో సమర్పించాలి. పెరుగు-2 పలాల చొప్పున వేయాలి. పేలాలు ఒక ముష్టి (గుప్పెడు) సత్తుపిండి కూడా గుప్పెడు చొప్పున సమర్పించాలి. బెల్లం, చక్కెర అర్ధపలం చొప్పున హోమంచేయాలి.

పత్రాలు, పుష్పాలు, అప్పాలు, జంతికలు వంటి భక్ష్యాలు ఒక్కొక్కటిగానే వేయాలి. తుంచి వేయకూడదు. అలాగే అరటిపండు, నారింజ వంటి పళ్ళు ఒక్కొక్కటిగానే వేయాలి. ముక్కలు వేయకూడదు. పనసపండు తొనలు వేయకూడదు. ఆ పండును పది ముక్కలుగా చేసి ఒక్కో భాగాన్ని హోమం చేయాలి. అదే విధంగా కొబ్బరికాయను కూడా ఎనిమిది ముక్కలు చేసి ఒక్కోముక్కతో హోమం చేయాలి. దోసకాయ, వెలగపండు, మారేడుకాయను హోమం చేసేటప్పుడు ఆ కాయను 3 ముక్కలుగా చేసి వేయాలి. అలాగే ఇతర ఫలాలను కూడా 3 ముక్కలు చేసి వాటితో హోమం చేయాలి.

హోమం చేసే సమిధలు పది అంగుళాల పొడవు వుండాలి. దూర్వలు (గరిక) కనీసం 3 అంగుళాల పొడవు వుండాలి. తిప్పతీగ నాలుగు అంగుళాల పొడవు వుండాలి. కందులు, మినుములు, పెసలు, గోధుమలు, యవలు, జొన్న, సజ్జలు, రాగులు వంటి తృణధాన్యాలను ముష్టి (గుప్పెడు) ప్రమాణంలో హవనం చేయాలి. బియ్యం అర్ధ గుప్పెడు, తిలలు (నువ్వులు) ఆవాలు ఒక చులుకం (అరచేతి మధ్య గుంటలో పట్టినంత) గ్రహించి హోమం చేయాలి. ఉప్పు 1 కర్షం ప్రమాణంలో గ్రహించాలి. మిరియాలు 21 తీసుకుని (ఒక ఆహుతికి) సమర్పించాలి. గుగ్గిలం, ఇంగువ, చందనం, అగరు, కర్పూరం, కస్తూరి, కుంకుమపువ్వు, చింతగింజలు 2 శోణాల పరిమాణంలో గ్రహించి హోమం చేయాలి.

హోమం చేసేటప్పుడు అందులో వేసే ద్రవ్యాలను
బొటనవ్రేలు, మధ్యవ్రేలు, ఉంగరం వ్రేలుతో కలిపి పట్టుకుంటే ఎంతో వస్తుందో
అంతే ప్రమాణంతో హోమం చేయటం ఆచారం.

హోమకుండంలో అగ్ని విశేషాలు

(శారదా తిలకం-పంచమపటలం)

1. సాధకుడు సమిధలతో హోమాన్ని చేసేటప్పుడు అగ్నిహోత్రుణ్ణి నిలబడి ఉన్నట్టుగా ధ్యానించాలి. కేవలం నేయితో హోమం చేస్తున్నపుడు అగ్నిని పడుకున్నట్టుగా భావిస్తూ, ఇతర ద్రవ్యాలతో హోమం చేసేటప్పుడు అగ్నిని కూర్చున్నట్టుగా భావిస్తూ హోమం చేయాలి.
2. పొగతో నిండిపోయిన అగ్నిని శిరస్సు అంటారు. పొగలేని అగ్నిని చక్షువు (కన్ను) అంటారు. నల్లగా జ్వలించే అగ్నిని కర్ణం (చెవి) అంటారు. కేవలం కాష్ఠమాత్రంగా వెలుగుతున్న అగ్నిని నాసిక అంటారు. హోమం చేసే సాధకుడు చక్కగా జ్వలిస్తున్న జిహ్వ అనే అగ్నిలో మాత్రమే హోమం చేయాలి. అగ్ని కర్ణ స్థానంలో అనగా నల్లగా జ్వలిస్తున్నప్పుడు హోమం చేస్తే వ్యాధి కలుగుతుంది. నేత్ర స్థానంలో అనగా ఏ మాత్రం పొగ లేకుండా వున్న అగ్నిలో హోమం చేస్తే మనోవ్యాధి కలుగుతుంది. అగ్ని తల స్థానంలో ఉన్నప్పుడు అనగా పూర్తిగా పొగతో నిండిపోయినపుడు హోమం చేస్తే దరిద్రం, ధననష్టం చేసినవాడికి కలుగుతాయి.
3. హోమగుండంలో వున్న అగ్ని సిందూరం, బంగారం ఉదయించే సూర్యుడు కుంకుమపువ్వు, తేనె రంగులలో వుండాలి. వీటిలో బంగారు రంగు శ్రేష్ఠం.
4. హోమం చేస్తున్నప్పుడు హోమకుండం నుంచి భేరీ, మేఘ గర్జన, ఏనుగు ఘీంకారం లాంటి శబ్దాలు వస్తే మంచిది. అలాగే కుండం నుంచి నాగ, సంపెంగ, మల్లి, జాజి, పాటల, కలువ, నెయ్యి, గుగ్గిలం, గంధంలాంటి సువాసనలు రావాలి.
5. హోమం చేస్తున్నప్పుడు కుండంలో అగ్ని జ్వాల గొడుగులాగా కుడివైపుకి తిరుగుతుంటే యజమానికి శుభం జరుగుతుంది. అలాగే అగ్ని నుంచి వెలువడే ధూమం (పొగ) తెల్లగా లేక ఎర్రగా వుంటే మరింత శుభప్రదం.
6. హోమగుండం నుంచి దుర్గంధం వస్తే హోమం చేసేవాడికి దుఃఖం కలుగుతుంది. అగ్నిశిఖలు చిందరవందరగా ఏర్పడితే యజమానికి మరణం లేదా రోగం లేదా ధన నష్టం జరుగుతాయి. హోమకుండం నుంచి వచ్చే పొగ ఆకుపచ్చరంగు లేక పావురం రంగులో వుంటే పశునష్టం జరుగుతుంది. హోమం చేస్తున్నప్పుడు ఈ విధమైన దోషాలు కనబడితే సాధకుడు మూలమంత్రాన్ని పఠించి దోష పరిహారార్థం అని సంకల్పం చెప్పి 25 ఆహుతుల్ని ఆజ్యంతో సమర్పించాలి.

శ్రీ హయగ్రీవ మంత్ర భేదాలు

1. ఏకాక్షర హయగ్రీవ మంత్రం

హ్సౌం

అస్యశ్రీ ఏకాక్షరీ హయగ్రీవ మహామన్త్రస్య । బ్రహ్మా ఋషిః । త్రిష్టుప్ఛందః । శ్రీ హయగ్రీవో దేవతా । హం బీజం । సం శక్తిః । ఔం కీలకం । శ్రీ హయగ్రీవ ప్రీత్యర్థం జపే వినియోగః॥

	కరన్యాసం	**హృదయన్యాసం**
హ్సాం	అంగుష్ఠాభ్యాం నమః	హృదయాయ నమః
హ్సీం	తర్జనీభ్యాం నమః	శిరసే స్వాహా
హ్సూం	మధ్యమాభ్యాం నమః	శిఖాయై వషట్
హ్సైం	అనామికాభ్యాం నమః	కవచాయ హుం
హ్సౌం	కనిష్ఠికాభ్యాం నమః	నేత్రత్రయాయౌషట్
హ్సః	కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః	అస్త్రాయ ఫట్

భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః

ధ్యానం :

దవళ నలిన నిష్ఠం క్షీరగౌరం కరాగ్రైః
ర్జపమాలయ సరోజే పుస్తకాభీష్టదానే ।
దధత మమలవస్త్రాకల్ప దానాభిరామం
తురగ వదనవిష్ణుం నౌమి విద్యా భజిష్ణుమ్ ॥

ఓం హ్సౌం ఓం

ఈ మంత్రాన్ని ముందు చివర ఓంకారాన్ని చేర్చి పైవిధంగా కూడా జపించవచ్చు. మంత్రం ఉచ్చరించడం కష్టంగా వున్నవారు **"హసౌం"** అని కలిపి పఠిస్తూ కూడా పై మంత్రాన్ని ఉపాసించవచ్చు.

2. లక్ష్మీ హయగ్రీవ మంత్రం

ఓం శ్రీం హ్సౌం

అస్యశ్రీ లక్ష్మీ హయగ్రీవ మహామంత్రస్య । బ్రహ్మాఋషిః । గాయత్రీ ఛందః। శ్రీవిద్యాప్రద లక్ష్మీహయగ్రీవోదేవతా। హం బీజం సః శక్తిః । సోఽహం కీలకం । జపే వినియోగః ।

	కరన్యాసం	హృదయన్యాసం
హ్సాం	అంగుష్ఠాభ్యాం నమః	హృదయాయ నమః
హ్సీం	తర్జనీభ్యాం నమః	శిరసే స్వాహా
హ్సూం	మధ్యమాభ్యాం నమః	శిఖాయై వషట్
హ్సైం	అనామికాభ్యాం నమః	కవచాయ హుం
హ్సౌం	కనిష్ఠికాభ్యాం నమః	నేత్రత్రయాయౌషట్
హ్సః	కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః	అస్త్రాయ ఫట్

భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః

ధ్యానం : **జ్ఞానానందమయం దేవం నిర్మలస్ఫటికాకృతిం ।**
ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవ ముపాస్మహే ॥

3. హయగ్రీవ గాయత్రీ

ఓం వాగీశ్వరాయ విద్మహే ।
హయగ్రీవాయ ధీమహి తన్నో హంసః ప్రచోదయాత్

4. శ్రీ హయగ్రీవ మంత్రాలు (ఆమ్నాయ మందారం)

ఓం హ్సౌం
ఓం హౌం ఓం
ఐం హ్సౌం ఐం
సౌః హ్సౌం సౌః
క్లీం హ్సౌం క్లీం

ఓం హ్రీం హ్సౌం
ఓం ఈం హ్రీం హ్సౌం
ఓం హ్రీం క్లీం హ్సౌం
ఓం శ్రీం హ్సౌం
ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం హ్సౌం

ఓం హ్సౌం హుం ఫట్స్వాహా

ఓం నమో హయాస్యాయ హ్సౌం హయశిరసే నమః

ఓం హయగ్రీవాయ నమః

ఓం హ్సౌం నమో హయగ్రీవాయ

ఓం హ్రీం హ్రౌం హయగ్రీవాయ స్వాహా

క్లాం క్లీం క్లూం హ్రీం హ్సౌం హయగ్రీవాయ

ఓం హ్రాం ఈం హయానన విద్యాం దేహి

ఓం నమో భగవతే హయగ్రీవాయ

ఓం హ్రీం నమో భగవతే హయాననాయ

ఓం హ్రీం హం సం నమో భగవతే హాయాస్యాయ

ఓం హ్సౌం హ్రీం హం సం నమో భగవతే సప్తాస్యాయ

ఓం నమో హయగ్రీవదేవాయ హ్సౌం

ఓం హ్రీం క్లీం శ్రీం ఆం నం ఆం క్రీం ఈం తురంగాననాయ నమః

ఓం హ్రీం క్లీం సౌః ఐం ఈం ఓం యం రం నమో హాయాస్యాయ స్వాహా

ఓం నమో భగవతే హయగ్రీవాయ విష్ణవే సౌః క్లీం హ్రీం శ్రీం

ఓం శ్రీం ఐం వం సౌః నమో లక్ష్మీహయగ్రీవాయ విష్ణవే సౌః క్లీం హ్రీం శ్రీం

ఆం ఈం ఊం ఐం ఔం అః ఖ్లం ఖ్లాం ఖ్లిం ఖ్లీం ఖుం ఖ్లూం ఖ్లేం ఖ్లైం ఖ్లౌం

హయగ్రీవ పాహి

క్లాం క్లాం శ్రాం శ్రాం స్రాం స్రాం హ్సౌం స్వాహా

ఓం హ్రాం హ్రాం గ్లాం గ్లాం క్ష్మాం క్ష్మాం హయగ్రీవోం

శ్రీమద్ధయగ్రీవచరణౌ శరణం ప్రపద్యే హయగ్రీవాయ నమః ॥

ఓం నమో భగవతే హయగ్రీవాయ విష్ణవే మహ్యం

మేధాం ప్రజ్ఞాం ప్రయచ్ఛ స్వాహా ॥

O

శ్రీ హయగ్రీవ పూర్వకవచం

నారాయణుడు నారదునకుపదేశించినది

అస్య శ్రీ హయగ్రీవ పూర్వకవచస్య। హయగ్రీవ ఋషిః। అనుష్టుప్ఛందః। శ్రీ హయగ్రీవః పరమాత్మా దేవతా। ఓం హ్రీం వాగీశ్వరాయ నమోనమ ఇతి బీజం। ఓం క్లీం విద్యాధరాయ నమోనమ ఇతి శక్తిః ఓం క్లాం వేదనిధయే నమోనమ ఇతి కీలకం। మమ సకల విద్యైశ్వర్యార్థే జపే వినియోగః।। హ్సో మిత్యాదినా న్యాసః।।

శ్రీ హయగ్రీవాయ శుక్లవర్ణాయ జ్ఞానమూర్తయే ।
ఓంకారాలమ్బనాయ బ్రహ్మవిద్యాప్రదాయ స్వాహా ॥
ఓం హయగ్రీవ శిరః పాతు లలాటం చంద్రమధ్యగః ।
శాస్త్రదృష్టి ర్దృశౌ పాతు శబ్దబ్రహ్మాత్మక శ్రుతీ ॥
ఘ్రాణం గంధాత్మకః పాతు వదనం యజ్ఞ సంభవః ।
జిహ్వా వాగీశ్వరః పాతు ముకుందో దంతసంహతిం ॥
ఓష్టం బ్రహ్మాత్మకః పాతు పాతు నారాయణోఽధరం ।
శివాత్మా చిబుకం పాతు కపోలౌ కమలాప్రభుః ॥
బింబాత్మా వటుకం పాతు కంఠం నాదాత్మకోఽవతు ।
భుజౌ చతుర్భుజః పాతు కరౌ దైత్యేంద్రమర్దనః ॥
జ్ఞానాత్మా హృదయం పాతు విశ్వాత్మా పాదయోర్యుగం ।
మధ్యమం పాతు సర్వాత్మా పాతు పీతాంబరః కటిం ॥
కుక్షిం కుక్షిస్థవిశ్వో మే వళిభంగో వళిత్రయం ।
మమ నాభిం పద్మనాభో గుహ్యం గుహ్యార్థయోధకః ॥
ఊరూదామోదరః పాతు జానునీ మధుసూదనః ।
పాతుజంఘే మహావిష్ణు ర్గుల్ఫౌ పాతు జనార్దనః ॥

పాదౌ త్రివిక్రమః పాతు పాతుపాదాంగుళీర్హరిః ।
సర్వాంగం సర్వగః పాతు పాతు రోమాళిం కేశవః ॥
భాతృస్థానే హరిః పాతు భార్యాం లక్ష్మీపతి ర్మమ ।
పుత్రా న్విశ్వకుటుంబీ మే పాతు బంధూన్సురేశ్వరః ॥
మిత్రాన్ మిత్రాత్మకః పాతు వహ్న్యాత్మా శత్రుసంహతిం ।
ప్రాణ వాయాత్మకః పాతు క్షేత్రం విశ్వంభరాత్మకః ॥
వారుణాత్మరసాన్ పాతు వ్యోమాత్మా హృద్గుహాంతరం ।
దివారాత్రం హృషీకేశః పాతు సర్వం జగద్గురుః ॥
విషమే సంకటే చైవ పాతు క్షేమంకరో మమ ।
సచ్చిదానందరూపో మే జ్ఞానం రక్షతు సర్వదా ॥
ప్రాచ్యాం రక్షతు దైత్యఘ్న ఆగ్నేయ్యాం జ్ఞానదీపికః ।
యామ్యాం బోధకృతః పాతు నైఋత్యాం భువనప్రభుః ॥
విద్యానిధిస్తు వారుణ్యాం వాయవ్యాం చిన్మయో మమ ।
కౌబేర్యాం విత్తదః పాతు పాత్వీశాన్యాం జగద్గురుః ॥
ఊర్ధ్వం పాతు జగత్స్వామీ పాత్వధస్తా త్పరాపరః ।
రక్షాహీనం తు మే స్థానం రక్ష త్వఖిలనాయకః ॥
ఇతీమం కీర్తయే ద్యస్తు కవచం దేవపూజితం ।
ఏవం న్యస్తశరీరోఽసౌ సాక్షా ద్వాగీశ్వరో భవేత్ ॥
ఆయురారోగ్య మైశ్వర్యం సర్వశాస్త్ర ప్రవీణతాం ।
లభతే నాత్ర సందేహో హయగ్రీవ ప్రసాదతః ॥

ఇతి శ్రీ హయగ్రీవతంత్రే గోపాలభగవ దర్జునసంవాదే

అథర్వణవేదే పూర్వసంహితాయాం శ్రీ హయగ్రీవ కవచం సంపూర్ణమ్॥

శ్రీ హయగ్రీవ ఉత్తరకవచం

అధ తే సంప్రక్ష్యామి కవచం దివ్యమంగళం ।
సర్వేషాం శ్రేయసాం హేతుం సర్వవిద్యాప్రదం శుభమ్ ॥
పురా నారాయణేనోక్తం మహ్యాం కరుణయామునే ।
యత్ప్రభావేన శాస్త్రాణాం రహస్యం వేత్తి తత్త్వతః ॥
యద్ధృత్వా పురుషో మంత్రం జపేద్యః ప్రత్యహంముదా ।
తస్యైవ మన్త్రసిద్ధి స్స్యా న్నాత్ర కార్యో హి సంశయః ॥
విద్యా విశే న్ముఖే తస్య పయశ్చైవ గృహే తథా।
దారిద్ర్యం చ తథాஉ జ్ఞానం సద్యో నశ్యే న్న సంశయః ॥
సకలనిగమవాచ్యేంద్వగ్ని భాస్వత్ప్రభామా ।
విధిశివసురరాజై స్సేవ్యమానో ముకుందః।
అభిమత గుణసింధు స్సచ్ఛిదానందమూర్తీ
రమతు మమ హయాస్యో మానసే శ్రీనికేతః॥
హయగ్రీవః శిరః పాతు లలాటం మాధవ స్తథా ।
నేత్రయో శ్శ్రీదరః పాతు ఆస్యం చ మధుహ్రా న్మమ ॥
నాసికాం మే సదా పాతు భగవాన్ హలధృత్ప్రభుః।
గుదం పాతు ప్రపన్నానాం పార్శ్వయో వజ్రభూషణః॥
కంఠం మే సతతం పాతు గోవిందో భక్తవత్సలః ।
పక్షః పాతు హరి శ్శ్రీమా న్నాభిం చ గురు రబ్జజః ॥
స్కంధౌ పాతు నృసింహో మే మహాన్ పాతు భుజద్వయం ।
హస్తౌ సర్వేశ్వరః పాతు పృష్ఠే పాతు జనార్దనః॥
కకుదం హయముఖో టత్యం కటిం దామోదరౌ మమ ।

ఊరూ పీతాంబరః పాతు జానునీ మే చతుర్భుజః ॥
గుల్ఫౌపాతు ప్రజేశో మే పాదౌ శ్రీవల్లభః ప్రియః ।
సర్వాంగం మే సదా పాతు భగవాన్ దేవకీసుతః ॥
పూర్వే మాం పాతు శ్రీకృష్ణో దక్షిణేనంద నందనః ।
పశ్చిమే చ హృషీకేశో విష్ణుః పాతు తథోత్తరే ।
విదిశశ్చ హయాస్యో మే ఊర్ధ్వం కైటభమర్ధనః ।
అధస్థం మాం సదా పాతు ముకుందో ధరణీధరః ॥
తారకం నమసా యుక్తం తుర్యాంతం భగవత్పదం ।
వాగీశ్వరేశ్వరాయేతి సర్వోఘుం చ తతః పరం ॥
విద్యాప్రవర్తకాయేతి సర్వశబ్దపురస్సరం ।
శ్రీమద్ధయముఖాయేతి ద్వాత్రింశద్వర్ణగో మనుః ॥
ఓం నమో భగవతే వాగీశ్వరేశ్వరాయ సర్వోఘ
సర్వవిద్యాప్రవర్తకాయ శ్రీమద్ధయముఖాయ ॥
కవచం విధినా ధృత్వా జపే న్మన్త్ర మిఘం సుధీః ।
జపాదస్య మనో స్సర్వే పురుషార్థాః కరే స్థితాః ।
గురూక్త విధినా చైవ జపే న్మానవో మనుం ।
త్రిమాసం త్రిసంధ్యం చ తజ్జపం పురుషే స్థితమ్ ॥
ఇతి తే కథితం ధీమాన్ హయాస్యకవచం మయా ।
అశిష్యాయ న దాతవ్యం దుర్వినీతాయ యత్నతః ॥
ప్రీతియుక్తాయ చ సదా దద్యా చ్ఛిష్యాయ ధీమతే ।
య ఇదం గురుతో లబ్ధ్వా జపే న్మత్రం సమూహితః ॥
జపే న్మంత్ర మవాప్నోతిస సిద్ధి మతి దుర్లభామ్ ।

శ్రీ హయగ్రీవ పంజర స్తోత్రం

అస్యశ్రీ హయగ్రీవ పంజరస్తోత్ర మహామంత్రస్య । బ్రహ్మాఋషిః । అనుష్టుప్ఛందః । శ్రీ హయగ్రీవో దేవతా । ఉం బీజం । సమశ్శక్తిః ।హ్సాం కీలకం । మమ శ్రీహయగ్రీవ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే పంజరస్తోత్ర పారాయణే వినియోగః॥

ఋగ్యజురాత్మనే । సామరూపిణే । వేదాహరణ కర్మణే। ప్రణవోద్గీథవచసే బలాయ । మహాశ్వాయతేజసే ॥ వీర్యాయ ఇతి కరహృదయాది ॥ న్యాసః ॥

భూర్భువస్సువ రోమితి దిగ్బంధః॥

వందే పూరితరత్న మండలగతం శ్వేతారవిందాసనం ।
మందాకిన్య మృతాబ్జ కుంద కుముదక్షిరేందుభాసం హరిం ।
ముద్రాపుస్తక శంఖచక్ర విలసచ్ఛ్రీమద్భుజామండలం ।
నిత్యంనిర్మలభారతీపరిమళం విశ్వేశ మశ్వాననమ్ ॥
దుగ్ధాబ్దీందు హరాద్రి కుందవపుషం రక్తాంబుజాక్షం హరిం ।
రాకాపూర్ణశశాంకబింబవలస చ్ఛుభ్రాబ్జపీఠస్థితం ।
హేషావేదఘనధ్వనధ్వనితఖం బాలారక్తాంబరం ।
ముద్రాపుస్తక శంఖచక్ర విలసద్బాహుం భజేఽ శ్వాసనమ్ ॥
ప్రణమ్య శిరసా దేవం నారాయణ మశేషగం ।
రమావక్షోజకస్తూరీపంకముద్రితవక్షసమ్ ॥
సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞః పారాశర్య స్తపోధనః ।
హితాయ సర్వజగతాం నారదం ముని మబ్రవీత్॥
నాదవిద్యావిశేషజ్ఞం కర్పూరధవళాకృతిం ।
మహతినాదసంతుష్ట మానసం మహితం పరమ్ ॥
హిరణ్యగర్భసంభూతం హిరణ్యాక్షారి సేవితం ।
పుణ్యరాశిం పురాణజ్ఞం పావనీకృతదిక్తటమ్ ॥

వ్యాస ఉవాచ :

దేవర్షే నారద శ్రీమన్ సాక్షాద్బ్రహ్మాంగసంభవ ।
భవా నశేషవిజ్ఞానపారగ స్తపసాంనిధిః ॥
వేదాంతపారగ స్సర్వశాస్త్రార్థ ప్రతిభోజ్జ్వలః ।
పరబ్రహ్మణి నిష్ణాతః సచ్చిదానందవిగ్రహః ॥
జగద్ధితాయ జనితః సాక్షాదివ చతుర్ముఖః ।
హినస్యేవ భవాన్ దై దైత్యే న్దైత్యారిభుజవిక్రమైః॥
లోకానుగ్రహకర్తాత్వం త్రైలోక్యం చరసేఽ నఘ।
మనుష్యా ఋషయో దేవాః త్వయేవ మునిసత్తమ ॥
కర్తాత్వం లోకకార్యాణాం పరత్ర పరినిష్ఠితః ।
పృచ్ఛామి త్వామ శేషజ్ఞం నిదానం సర్వసంపదామ్ ॥
సర్వసంసారనిర్ముక్తం చిద్ఘనం శాంతమానసం ।
యత్సర్వలోకహితకృ ద్యత్ప్రశంసంతి యోగినః॥
యత శ్చరాచరం విశ్వం ధృతం యేన మహామునే ॥
స్పృహయం త్యున్నతప్రాప్తిం యస్మిన్బ్రహ్మాది దేవతాః ॥
నిర్మాణాననసంహారాన్ యతో విశ్వస్య సత్తమ ।
యస్య ప్రసాదా బ్రహ్మాద్యాః లభన్తే నాత్ర సంశయః ॥
దారిద్ర్యనాశో జాయేత యస్మిన్ శ్రుతిపథం గతే।
వివక్షితార్థ నిర్వాహముఖా న్నిస్సరతే చ గీః ॥
నృపాణాం రాజ్యహీనానాం యేన రాజ్యం భవిష్యతి ।
అపుత్రః పుత్రవా న్యేన వంధ్యా పుత్రవతీ భవేత్॥
శత్రూణామ చిరాన్నాశోజ్ఞానం జ్ఞానేప్సునామపి ।
చతుర్వర్గఫలం యస్య జపాద్భవతి సువ్రత ॥
భూతప్రేతపిశాచాద్యాః యక్షరాక్షసపన్నగాః ।
జ్వరాదివాతరోగాశ్చ యస్య స్మరణమాత్రతః ॥

ముచ్యంతే మునిశార్దూల యద్వా౭ ఖిలజగద్ధితం ।
తదేతద్వై వినిశ్చిత్య బ్రూహి మే సకలం గురో ॥
ఇత్యుక్తస్తేన మునినా వ్యాసేన న్యామితతేజసా ।
బద్ధాంజలిపుటో భూత్వా సాదరం వైణికో మునిః ॥
నమస్కృత్య జగన్నాథం లక్ష్మీకాంతంపరాత్పరం ।
నమోవాకం పునశ్చక్రేమం త్రేణానేన విష్ణవే ॥
ఓంకారోద్గీథరూపాయ ఋగ్యజుస్సామమూర్తయే ।
నమో హయోత్తమాంగాయ వాంఛితార్ధం ప్రయచ్ఛ మే ॥
అజ్ఞానతిమిరం ఛింధి జ్ఞాన మాశు ప్రయచ్ఛ మే ।
దేహి మే సమ్పదం దేవ హయశీర్ష నమోస్తుతే ॥
భూతప్రేత పిశాచాదీన్ ఛింది దేవ జనార్ధన ।
జ్వరాది సకలాన్ రోగా న్నాశయాశు రమాపతే ॥
దారిద్ర్యం సకలం ఛింధి కురు సౌభాగ్యభాజనం ।
శత్రూ న్నాశయ దేవేశ హయశీర్ష నమో౭స్తుతే ॥
మేధాం విద్యాం బలం ప్రజ్ఞాం సమ్పదం పుత్రపౌత్రకాన్ ।
దేహి మే సకలం దేవ హాయశీర్ష నమో౭స్తుతే ॥
కర్కోటకముఖాన్ సర్పాన్ విషాదీన్ విలయం నయ ।
అమృతం కురు మాం దేవ హయశీర్ష నమో౭స్తుతే ॥
స్త్రీవశ్యం జనవశ్యం రాజవశ్యం పరాత్పరం ।
కురుదేవాంగనాబృంద సేవ్యమైనపదాంబుజ ॥
హంసాయ పరమేశాయ చంద్రమండలవాసినే ।
నమోహయోత్తమాంగాయ వాంఛితార్థప్రదాయినే ॥
ఋగ్యజుస్సామరూపాయ ఋతాయ మహసే నమః ।
ఋక్షేశబిమ్బమధ్యస్థ రాజీవాసనవాజినే ॥
వేదవేదాంతవేద్యాయ వేదాహరణకర్మణే ।
వాదాహవమహాబాహో భ్రంశినే బ్రహ్మణే నమః ॥

ప్రజ్ఞాప్రదాయినే నిత్యం భజతాం భావితాత్మనాం ।
ప్రణవోద్గవపుషే ప్రణతిం ప్రతిపాదయే ॥
మందారకుందస్ఫటికమహనీయోరువర్చసే ।
మనీషా ప్రదదేవాయ మహాశ్వశిరసే నమః ॥
ఇతి ద్వాదశమన్త్రేణ నమస్కృత్య జనార్దనం ।
ప్రాహ ప్రసన్నవదనః పారాశర్య మనిందితమ్ ॥

నారద ఉవాచ :

సాధు సాధు త్వయా పృష్టః మునే సత్యవతీసుత ।
కృత్స్నా ద్వేదా త్సముద్ధృత్య విలోక్య నిఖిలాగమాన్ ॥
సంశోధ్య సర్వశాస్త్రాణి సమాలోక్యేతిహాసకృత్ ।
పురాణమన్త్ర శాస్త్రాణి మథిత్వా దర్శనాన్యపి ॥
సర్వతస్సార ముద్ధృత్య తవ వక్ష్యే యదార్థతః ।
సావధానమనా భూత్వా శ్రుణు సత్యవతీసుత ॥
అశేషలోకహితకృత్ అజ్ఞానతిమిరాపహం ।
అణిమాదిగుణోపేతం హయగ్రీవస్య పంజరమ్ ॥
అర్చ్యం బ్రహ్మాదిభి ర్దేవై రానందాద్వైతకారణం ।
ఉపాస్యమానం సతతము మాపతిముఖై స్సురైః ॥
బ్రహ్మహ త్యాదిపాపఘ్న మపూర్వఫలదాయకం ।
సారస్వతాధికం సృష్టేః కారణం కలితావహమ్ ॥
సంగీత విద్యానిలయ మపూర్వార్థప్రదాయకం ।
భూత బేతాళ యక్షాదిమారణం వశ్యకారణమ్ ॥
జ్వరాతిసార గుల్మార్శ మూర్ఛ కృచ్ఛ్రాదికృంతనం ।
అపమృత్యుహరం దివ్యం శాంతిదం పుష్టిదాయకమ్ ॥
కిముచ్యతే మహాభాగ ప్రభావస్తస్య శాశ్వతః ।
యస్య ప్రసాదా ద్ద్రుహిణో ऽపి బ్రహ్మత్వ మగమత్పురా ॥

శంభు శ్శంభుత్వ మాపన్న శ్శక్ర శ్శక్రత్వ మాగతః ।
జప్త్వా యక్షేశతాం ప్రాప్తః కుబేరః పంజరోత్తమమ్ ॥
జప్త్వా బృహస్పతి స్సమ్యగ్ఘయగ్రీవస్య పంజరం ।
హయగ్రీవప్రసాదేన వాచస్పత్య మవాప్తవాన్ ॥
ప్రాచీదిక్పాలతాం యాతః శ్రుత్వేదం పంజరం పురా ।
అస్మాదన్యేఽ పి దిక్పాలా స్తత్త్వాన ముపాగతాః ॥
లబ్ధ్వోపదేశం గౌరీశా త్తేనాపత్యం గతో గుహః ।
సర్వక్షత్రవధం చక్రే రామశ్చాస్య జపాన్మునే ॥
రాజా బభూప సర్వేషాం శశాంకోఽస్య ప్రభావతః ।
సూర్యస్తేజస్వితాం ప్రాప్తః లబ్ధ్వేదం బ్రహ్మణోఽ న్తికాత్ ॥
శక్రస్య కవితాసిద్ధిం ప్రాయచ్చ చ్చన్ద్రశేఖరః ।
ధ్రువ స్సర్వోన్నతస్థానం జపా దగమ ద్ధ్రువం ॥
ప్రహ్లాదోఽ స్య జపాదేవ తీర్త్వా బాధామహాంబుధిం ।
భక్త్యా పరమయా యుక్తః కైవల్యం పరమం యయౌ ॥
ధర్మరాజ ఇతి ఖ్యాతిం యమోఽ పి గతవాన్ ధ్రువం ।
రమా దదాతి సర్వేభ్యో జపా త్సకలసమ్పదః ॥
ఏత త్పంజరమహాత్మ్యా దనుభూ యోర్వశీం చిరం ।
ఖ్యాతిం జగామ దేవేషు బుధపుత్రః పురారవాః ॥
లబ్ధ్వేదం పంజరం ప్రాప ముక్తిం సరభతో బుధః ।
ధర్మార్థ కామమోక్షణా మిదమేవ పరాయణమ్ ॥
పురా సర్వాసు నష్టాసు విద్యాసు ప్రళయే మునే ।
నారాయణో జగత్కర్తా రమాశ్రిత భుజాంతరః ॥
నిస్స్వాధ్యాయవషట్కారం స్వధాస్వాహావివర్జితం ।
విలోక్య భువనం కృత్స్నం కిమితి వ్యాకులోఽ భవత్ ॥
అన్వీక్ష్య వేదశాస్త్రాణి నాపశ్య త్కిమపి ప్రభుః ।
హయగ్రీవాం తనుం ప్రాప్య సచ్చిత్సుఖమయీాం తతః ॥

నిష్కళంక శశిచ్ఛాయాం నిర్నిద్రకమలేక్షణాం ।
 నిత్యా మచిన్త్యవిభవాం నీరాజితపదాం సురైః ॥
చన్ద్రమండలమధ్యస్థ పుండరీకనిషేదుషీం ।
శంఖచక్రాక్షవలయ పుస్తకోజ్వలబాహుకామ్ ॥
పూరయిత్రీం జగత్కృత్స్నం ప్రభయా దేవజాతాయా ।
ఋషిభిః ప్రాక్తనైర్ధ్యేయాం జ్ఞానవిజ్ఞానపూరితామ్ ॥
సమ్యగ్వీరాసనాసీనం సాక్షా చ్చిన్మాత్రవిగ్రహం ।
ఆభ్యాసీ త్వంజరం స్వీయం వేదసారం విచిన్తయమ్ ॥
అష్టవార మిదం బ్రహ్మన్ అష్టావింశతిసంఖ్యయా ।
ఆవర్తయ స్తదర్చాగ్రే ప్రణవం పంజరోద్భవం ॥
గాయత్రీ ప్రణవా జ్జజ్ఞే తత స్సాంగాదయో ముఖాః ।
స్మృతయశ్చ పురాణాని సేతిహాసాని సత్తమ ॥
తస్మా దశేషవిద్యానాం నిదాన మిద మిష్యతే ।
తస్మా దవాప్తవా నేతద్బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥
ఉపాదిశ ద్గౌరీశాయ హయగ్రీవస్య పంజరం ।
బ్రహ్మా మునీనాం సర్వేషాం మహ్యాం చోపాదిశత్స్వయమ్ ॥
అహ మింద్రాది దేవానాం తత్తాత్త్వాన ప్రసిద్ధయే ।
ఉపదేశం తవాప్యద్య దాస్యామి నియతవ్రత ॥
త్వయా సర్వేషు లోకేషు ఖ్యాతి మేత ద్గమిష్యతి ।
శఠాయాగురుభక్తాయా చలాయానాత్మవేదినే ॥
కులమ్నా యాభిశప్తాయ కృతఘ్నాయాకృతాత్మనే ।
కథంచిదపి నో దద్యా ద్ధయగ్రీవస్య పంజరమ్ ॥
అస్య స్మరణమాత్రేణ సర్వం సిద్ధ్యతి భూతలే ।
శ్రీకామో వా విశేషేణ ధారయే త్వంజరోత్తమమ్ ।
ఏకైక మేవం ప్రత్యేకం పరమో మన్త్ర ఇష్యతే ।
తస్మా త్సర్వ ప్రయత్నేన ధార్య మేత చ్ఛుభే శుచిః ॥

ఋషి రస్య హయగ్రీవో దేవతా తు స ఏ వ హి ।
ప్రోక్తమానుష్టుభం ఛందః సర్వార్థే వినియుజ్యతే ॥
క్షీరాంభోనిదినంకాశం కమలాయతలోచనం ।
కళానిధికృతావాసం కీర్తికాపీఠసంస్థితమ్ ॥
జ్ఞానముద్రాక్షవలయశంఖచక్రలసత్కరం ।
భూషాకిరణసహస్రవిరాజితదిగంతరమ్ ॥
వక్త్రాబ్జనిర్జితోద్దామవాణీసంతానశోభితం ।
దేవతాసార్వభౌమం తం ధ్యాయే దిష్టార్థసిద్ధయే ॥
ఇతీదం కీర్తయే ద్యస్తు పంజరం దేవపూజితం ।
భవే ద్ద్వాదశమన్త్రేణ పురశ్చర్యా మునీశ్వర ॥
లక్షసంఖ్యా భవేత్సోఽ పి ఆద్యంతం పంజరం న్యసేత్ ।
కింవా ద్వాదశమన్త్రేణ సర్వస్య జప ఇష్యతి ।
ఊరుదఘ్నజలే స్థిత్వా హయగ్రీవస్య పంజరం ।
జపేద్ద్వాశమంత్రేణ మండలాన్తం దృఢవ్రతః ॥
సహస్రం వా తదర్ధం వా త్రిశతం వాశతతథా ।
సర్వజ్ఞత్వం లభే త్సద్యః హయగ్రీవ ఇవాపరః
సత్యం సత్య మహం వక్ష్యే న సాధ్యం తస్య విద్యతే ॥
ఆనందసాంద్ర మఖిలాత్మక మద్వితీయం విద్యానిధిం
వివిధశోభన హేతుభూతం ।
ఆరాధయే ద్హృదయపంకజ మశ్వసంస్థ
మశ్వోత్తమాంగ మఖిలై రభివంద్యమానమ్ ॥
హేషా యస్య త్రయీ ఘోషా మందురా చంద్రమండలం ।
ఘాసో మహాసురప్రాణాః హయరాజ ముపాస్మహే ॥

ఇతి శ్రీ నారద పురాణే వ్యాస నారద సంవాదే నారదోక్త

శ్రీ హయగ్రీవ పంజరమ్ సమాప్తం

శ్రీ హయగ్రీవ స్తవం

ఓం నమో వేదనిధయే శాస్త్రాణాం నిధయే నమః ।
యజ్ఞానాం నిధయే నిత్యం కర్మణాం నిధయే నమః ॥ 1

విద్యాధరాయ యోగాయ వాగీశాయ నమో నమః
అచింత్యాయ నమో నిత్యం సర్వజ్ఞానాత్మనే నమః ॥ 2

ఋజ్మూర్తి స్త్వం మహాబాహో యజుర్మూర్తి రధోక్షజః ।
సామమూర్తి స్త్వమేవాద్య సర్వదా ధర్మమూర్తయే ॥ 3

సర్వజ్ఞానమయోఽ సి త్వం కించిద్జ్ఞానోఽ హ మచ్యుత ।
దేహి మే సర్వవిజ్ఞానం దేవ దేవ నమోఽ స్తుతే ॥ 4

వందే పూరితచన్ద్రమణ్డలగతం శ్వేతారవిందాననం
మన్దాకిన్యమృతాబ్ధి కున్ద కుముద క్షీరేందుహాసం హరిం ।
ముద్రా పుస్తక శంఖ చక్ర విలసచ్ఛ్రీమద్భుజామండలం
నిత్యం నిర్మలభారతీపరిమళం విశ్వేశ మశ్వాననమ్ ॥ 5

దాసోన్ముఖైకకరపల్లవ మన్యహస్తై
ర్బిభ్రాణ మక్షవలయాంబుజపుస్తకాని ।
పద్మాసనం హయశిరోధర మంబుజాక్షం
వందే మృణాళధవళం వచసాం విభూత్యై ॥ 6

వ్యాఖ్యాముద్రాం కరసరసిజైః పుస్తకం శంఖచక్రే
బిభ్రద్భిన్న స్ఫటికరుచిరే పుండరీకే నిషణ్ణః ।
అమ్లాన శ్రీరమృతవిశదై రంశుభిః ప్లావయన్మాం
ఆవిర్భూయా దనఘమహిమా మానసే వాగధీశః । 7

విశుద్ధజ్ఞానఘనస్వరూపం విజ్ఞానవిశ్రాణబద్ధదీక్షం ।
దయానిధిం దేహభృతాం శరణ్యం
దేవం హయగ్రీవం మహం ప్రపద్యే ॥ 8

ధవళనయనజిష్ణుం క్షీరగౌరం కరాగ్రైః
జపవదనసరోజే పుస్తకాభీష్టదానే ।
దధత మమలవస్త్రాకల్పజాలాభిరామం
తురగవదన విష్ణుం నౌమి వద్యాగ్రజిష్ణుమ్ ॥ 9

శరచ్ఛశాఙ్కప్రభ మశ్వవక్త్రం ముక్తామయై రాభరణై రుపేతం ।
రథాఙ్గశఙ్ఖాఞ్చిత బాహుయుగ్మం జానుద్వయన్యస్తకరం భజామి॥ 10

ప్రాచీన సంధ్యా కాచి దంతర్నిశాయాం ప్రజ్ఞాదృష్టే రఞ్జనశ్రీరపూర్వా ।
వక్త్రే వేదాన్ భాతు మే వాజివక్త్రా వాగీశాఖ్యా వాసుదేవస్య మూర్తిః॥ 11

ప్రసన్నాస్యం ప్రజ్ఞాకమలముకుళోద్భేదకరణం
సుధాసధ్రీచీభి ర్ద్యుతిభి రవదాత త్రిభువనం ।
అనన్తైస్త్రయ్యంతై రనువిహిత హేషాహలహలం
హతాశేషావద్యం హయవదన మీళే సమహితమ్ ॥ 12

సకలభువనవన్ద్యా సర్వయోగీంద్రవన్ద్యా
విదళితహృదయాంధ్యా వేదశాస్త్రైకవంద్యా
తురగవదనభద్రా చారుసంవేత్తిముద్రా
నివసతు హృది శౌరేర్మూర్తి రానందమూర్తిః ॥ 13

ప్రపద్యేఽ హం హయగ్రీవం ప్రణతార్తిహరం హరిం।
యస్య ప్రసాదలేశేన వాగీశత్వ మవాప్నుయాత్ ॥ 14

ధన్యోఽ హం కృతకృతోఽ హం ముక్తోఽ హం సర్వకర్మభిః ।
హయగ్రీవపదాంభోజే స్మరణే చైవ చేతనా ॥ 15

అఖిలనిగమవేద్యం వేదవక్త్రం ప్రశాంతం
నిఖిలజగదుపాస్యం నిర్మలం నిష్కళంకం ।
అనుపమ మసురారేర్వాసుదేవస్య తేజో
వితరతు తురగాస్యం మంగళం శ్రీసఖం నః ॥ 16

ప్రతికథన వచాంసి ద్రావయంతీ దురంతం
స్వబలవిజయఘోషం భూషయన్తీ మహాన్తం ।
అభిలషిత మశేషం భక్తి సంపత్తి భాజాం
హయముఖపద సేవాహంతకం వా న దద్యాత్ ॥ 17

హరంతః ఖానీకం విషమవిషయేభ్యః ప్రవిమలం
స్మరంత స్త్వన్నామ ప్రబలతిమిరవ్రాతహరణం ।
త్యజంత స్సంసారం ప్రకృతివిషమద్వంద్వకలుషం
భజంతి త్వాం ధన్యాః కతిచన చిదానందలహరీమ్ ॥ 18

హేషానిర్జిత దుర్జయప్రతిభటవ్యూహ స్ఫురత్కౌశలం
సంవాదే విహితస్వపక్షవిజయ శ్రీకాంతయా శోభితం ।
తారాహార తుషారభూధర మహాగంభీర తేజోనిధం
వందే వాగ్విభవం చ వాజివదనం వాచామధీశం విభుమ్ ॥ 19

శంఖ భ శ్శంఖచక్రే కరకమలయుగే పుస్తకం వామహస్తే
బిభ్రద్యా ఖ్యానముద్రాంచిత కర కమలో మండలస్థ స్సుధాంశోః ॥
అసీనః పుండరీకే తురగవరశిరాః పూరుషో౽ యం పురాణః
శ్రీమాన్ ప్రజ్ఞానదాయీ మనసి విలసతా మృగ్యజు స్సామరూపః ॥ 20

చతుర్భుజైః పుస్తకచిత్తై ముద్రే రథాఙ్గశఙ్ఖౌ చ సదా దధానం ।
శ్రియా చ మహ్యా చ సహోపవిష్టం నమ స్తురంగానన మిన్దువర్ణమ్॥ 21

పద్మాసనసమాసీనం పూర్ణచంద్రసమప్రభం ।
చతుర్భుజం సుధీనాథం ప్రసన్న వదనం హరిమ్ ॥ 22

అక్షమాలాం జ్ఞానముద్రాం పుస్తక ఫల ముత్తమం
బిభ్రాణం వాసవోపేతం వేదాదీన్ శాస్త్రతత్త్వతః ॥ 23

ఉద్ధిరత్ప్రణవోద్గీథ సర్వవాగీశ్వరేశ్వర ।
సర్వవేదమయాచిన్త్య సర్వం బోధయ బోధయ ॥ 24

వందే లక్ష్మీపతిం దేవం శంఖచక్రగదాధరం ।
విద్యామూర్తిం హయగ్రీవం శబ్దార్థజ్ఞానసిద్ధయే ॥ 25

ఆనందసాంద్ర మఖిలాత్మక మద్వితీయం
విద్యానిధిం వివిధశోభన హేతుభూతం ।
విద్యానిధిం వివిధశోభన హేతుభూతం ।
ఆరాధయే ద్ధృదయపంకజమధ్యసంస్థం
ఆశ్వోత్తమాంగ మఖిలై రభివంద్యమానమ్ ॥ 26

హేషా యస్య త్రయీఘోషో మందురా చన్ద్రమండలం ।
మానో మహాసురప్రాణా హయరాజ ముపాస్మహే ॥ 27

శ్రీ హయగ్రీవ అష్టోత్తర శతనామ స్తోత్రమ్

అస్య శ్రీ హయగ్రీవాష్టోత్తర శతనామస్తోత్ర మహామన్త్రస్య హయగ్రీవ ఋషిః । అనుష్టుప్ ఛందః । శ్రీ హయగ్రీవః పరమాత్మా దేవతా। హం బీజం। స శక్తిః । సోఽ హం కీలకం। జపే వినియోగః ॥

హంసామిత్యాది కరహృదయాదిన్యాసః

విద్యామూర్తి మఖండచంద్రవలయ శ్వేతారవిందస్థితం ।
హృద్యాభం స్ఫటికాద్రినిర్మలతనుం విద్యోతమానం శ్రియా ।
వామాంకస్థితవల్లభాం ప్రతి సదా వ్యాఖ్యాంత మామ్నాయ వా ।
గర్ధానాదిమపూరుషహయముఖం ధ్యాయామి హంసాత్మకమ్ ॥ 1

శృణ్వన్తు ఋష య స్సర్వే హాయాస్యస్య మహాత్మనః ।
నామ్నా మష్టోత్తరశతం మహాసారస్వతప్రదమ్ ॥ 2

హయగ్రీవో మహావిష్ణుః కేశవో మధుసూదనః ।
గోవిందః పుండరీకాక్షో విష్ణు ర్విశ్వంభరో హరిః ॥ 3

ఆదిత్య స్సర్వవాగీశ స్సర్వాధార స్సనాతనః ।
నిరాధారో నిరాకాశో నిరీశో నిరుపద్రవః ॥ 4

నిరంజనో నిష్కళంకో నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః ।
చిదానందమయ స్సాక్షి శరణ్య శ్శుభదాయకః ॥ 5
శ్రీమాన లోకత్రయాధీశ శ్శివ స్సారస్వతః ప్రభుః ।
వేదోద్ధర్తా వేదనిధి ర్వేదవిద్యః పురాతనః ॥ 6
పూర్ణః పూరయితా పుణ్యః పుణ్యకీర్తిః పరాత్పరః ।
పరమాత్మా పరంజ్యోతిః పరేశః పారగః పరః ॥ 7
సర్వవేదాత్మకో విద్వాన్ వేదవేదాంగ పారగః ।
సకలోపనిష ద్వేద్యో నిష్కల స్సర్వశాస్త్రవిత్ ॥ 8
అక్షమాలా జ్ఞానముద్రాయుక్త హస్తోవరప్రదః ।
పురాణపురుషః శ్రేష్ఠః శరణ్యః పరమేశ్వరః ॥ 9
శాంతో దాంతో జితక్రోధో జితామిత్రో జగన్మయః ।
జన్మమృత్యుహరో జీవో జయదో జాడ్యనాశనః ॥ 10
జపప్రియో జపస్తుతో జాపకప్రియకృత్ప్రభుః ।
విమలో విశ్వరూపశ్చ విశ్వగోప్తా విధిస్తుతః ॥ 11
విధివిష్ణుశివస్తుత్య శ్శాన్తిదః దాన్తిపారగః ।
శ్రేయఃప్రదః శ్రుతీమయః శ్రేయసాంపతి రీశ్వరః ॥ 12
అచ్యుతోఽ నంతరూపశ్చ ప్రాణదః పృథివీపతిః ।
అవ్యక్తో వ్యక్తరూపశ్చ విశ్వసాక్షి తమోహరః ॥ 13
అజ్ఞాననాశకో జ్ఞానీ పూర్ణ చంద్రనిభాననః ।
నదోజ్ఞా వాక్పతి ర్యోగీ యోగీశ స్సర్వకామదః ॥ 14
మహాయోగీ మహామౌనీ మునీశ శ్రేయసాంపతిః ।
హంసః పరమహంసశ్చ విశ్వగోప్తా విరాట్ స్వరాట్ ॥ 15
శుద్ధః స్ఫటికసంకాశో జటామండలసంయుతః ।
ఆదిమధ్యాన్తరహిత స్సర్వవాగీశ్వరేశ్వరః ॥ 16

నామ్నా మష్టోత్తరశతం హయగ్రీవస్య యః పఠేత్ ।
స సర్వవేదవేదాంగ శాస్త్రాణాం పారగః కవిః ॥ 17
వాచస్పతిసమో బుద్ధ్యా సర్వవిద్యావిశారదః ।
మహదైశ్వర్య మాసాద్య కళత్రాణి చ పుత్రకాన్ ।
అవాప్య సకలాన్ భోగాసంతే హరిప్రదం వ్రజేత్ ॥ 18

ఇతి పరాశరపురాణోక్త శ్రీ హయగ్రీవాష్టోత్తర శతనామ స్తోత్రమ్

శ్రీ హయగ్రీవ సహస్రనామ స్తోత్రమ్

శుక్లాంబరధరం విష్ణు శశివర్ణం చతుర్భుజం ।
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాన్తయే ॥
యస్య ద్విరదవక్త్రాద్యాః పారిషద్యాః పరశ్శతం ।
విఘ్నం నిఘ్నంతి సతతం విష్వక్సేనంత మాశ్రేయ ॥

శ్రీ కాశ్యపః :

తాత మే శ్రీ హయగ్రీవన్నామ్నాం సాహస్రముత్తమం ।
అధ్యేతు జాయతే కాజ్ఞాత్రసీద మయి ప్రభో ॥ ౧
ఇతి పృష్టస్తదోవాచ బ్రహ్మలోకపితామహః ।
శ్రేయసామపి చ శ్రేయః కాశ్యపేహ విశాంపతే ॥ ౨
అమత్యా విహితం పాపం మూలతో హీ వినశ్యతి ।
రహస్యానాం రహస్యం చ పావనానాం చ పావనమ్ ॥ ౩
ప్రాయశ్చిత్తే కృతే తస్య కర్తాన నిరయీ భవేత్।
కామతస్తు కృతే పాపే ప్రాయశ్చిత్తశతేన చ ॥ ౪
తన్న నశ్యతి తత్కర్తా వ్యవహారస్య జాయతే ।
ఏవం దురపనోదనం బుద్ధిపూర్వమహోమ్నసామ్ ॥ ౫
అవర్జనకరాణా మప్యన్తే నిష్కృతి స్తస్యరీరితా।
ప్రణమ్య మానసతయా మన్త్రరత్నాను కీర్తనమ్ ॥ ౬

హంసనామసహస్రస్య పఠనం శిరసాఽ స్వహం ।
ప్రణమ్య భగవద్భక్తపాదోదకనిషేవణమ్ ॥ ౭

తదేతత్త్రితయం సర్వపాపసంఘాతనాశనం ।
ఇతీదం పరమం గుహ్యం హంసో హయశిరో హరిః ॥ ౮

వేదోపదేశసమయే మాం నిబోధ్యోపదిష్టవాన్ ।
అనేన మంత్రిరత్నేస మహాశ్వశిరసో హరేః ॥ ౯

సహస్రనామభి స్తుల్యా నిష్కృతి ర్నేతరామ్భసాం ।
అనన్యభగవద్భక్తపాదోదకనిషేవణమ్ ॥ ౧౦

ఏత ద్ద్వయోపదేశాజ్ఞ మాదౌ స్వీకార మిష్యతే ।
ఇత్యుక్త్వాఽ సన్తగరుడ విష్వక్సేనపదోదకమ్ ॥ ౧౧

ఆదౌ మాం ప్రాంశయన్నన్తే పరిశుష్యే కృతామ్భసి ।
ఆత్మనో నామసాహస్రం సర్షి చ్ఛన్దోథిధైవతమ్ ॥ ౧౨

సన్యాసముద్రికాభేదం మహ్యం సాజ్ఞ ముపాదిశత్ ।
యథావత్తదిహ వత్స దద్యాంతే శృణు తత్త్వతః ॥ ౧౩

యత్ర్వా ప్యాత్యనికీ వృత్త్యా నివృత్తా మోక్ష మేష్యతి ।
హయాస్యనామసాహస్ర స్తోత్రరాజస్య వైభవమ్ ॥ ౧౪

ఋషిశ్శ్రీమాన్ హయగ్రీవో విద్యామూర్తి స్స్వయంహరిః ।
దేవతా చ నవైవాస్య చ్ఛన్దోఽ నుష్టుబితి శ్రుతమ్ ॥ ౧౫

హంసో హం సోఽ హ మిత్యేతే బీజం శక్తిస్తు కీలకం ।
హంసీం హంసోఽ హ మిత్యేతే ప్రాగ్జప్యా మనవస్త్రయః ॥ ౧౬

ఏకై కస్య దశావృత్తి రితి సంఖ్యా విధీయతే ।
ప్రణవత్రయమస్తం స్యాత్కవచం శ్రీశ్శ్రియోభవేత్ ॥ ౧౭

శ్రీ విభూషణ ఇత్యేతద్హృదయం పరికీర్తితం ।
పరోరజాః పరం బ్రహ్మేత్యపి యోని రుదాహృతా ॥ ౧౮

విద్యామూర్తి రితి ధ్యానం విశ్వాత్మేతి చ గద్యతే ।
విశ్వమఙ్గళన్నామ్నోఽ స్య వినియోగో యథారుచి ॥ ౧౯
భ్రూ నేత్ర శ్రోత్ర నాసాహనోష్ఠ తాలూదరేక్రమాత్ ।
షోడశ స్వరవిన్యాసో దక్షిణారమ్భ మిష్యతే ॥ ౨౦
జిహ్వాతలేఽ పి తన్మూలే స్వరావన్త్యౌ చ విన్యసేత్ ।
తదా తాలుద్వయన్యాస సఖాయోస్తు పరిత్యజేత్ ॥ ౨౧
ఆయం హి విద్యా కామానా మాద్యస్త్వన్యఫలైషిణాం ।
దోఃపత్సక్థ్యఙ్గులీ శీర్షే వర్గాన్కచటతా న్న్య సేత్ ॥ ౨౨
పార్శ్వయోస్తు ప ఫౌ పృష్ఠోదరయోస్తు బభౌ న్యసేత్ ।
మకారం హృదయే న్యస్య జీవేవాపఞ్చవింశకే ॥ ౨౩
నాభిపాయూదరే గుహ్యే యరలవా న్వినిక్షిపేత్ ।
శషౌ కున్డలయో శ్శీర్షం హారే చ కటిసూత్రకే ॥ ౨౪
సహౌ హృదబ్జే హార్దే చ ళ మాపాదశిఖే న్యసేత్ ।
కఞ్చ శీర్షాదిపాదాన్తం మాతృకాన్యాస ఏషతు ॥ ౨౫

ఓం అస్య శ్రీ హయగ్రీవ సహస్రనామ స్తోత్ర మహామన్త్రస్య । శ్రీ హయగ్రీవ ఋషిః । అనుష్టుప్ ఛందః । శ్రీ హయగ్రీవః పరమాత్మా దేవతా। హంస ఇతి బీజం । హంసోఽ హమితిశక్తిః । హంసాం హంసీ మితి కీలకం । ఓం ఓం ఓం ఇత్యస్త్రం । శ్రీః శ్రియః ఇతి కవచం । శ్రీ విభూషణ ఇతి హృదయం పరోరజాః పరం బ్రహ్మేతి యోనిః । విద్యామూర్తి ర్విశాత్మా ఇతి ధ్యానం । హంసా మిత్యాది కరహృదయన్యాసః ॥

కఞ్చ శీర్షాదిపాదాన్తం మాతృకాన్యాస ఏషతు ॥ ౨౫

ధ్యానమ్ :

విద్యామూర్తి మఖణ్డచన్ద్రవలయ శ్వేతారవిన్దస్థితం
హృద్యాభం స్ఫటికాద్రినిర్మలతనుం విద్యోతమానం శ్రియా ।

వామాఙ్కస్థితవల్లభాం ప్రతి సదా వ్యాఖ్యాన్త మామ్నాయవా
గర్థానాదిమపూరుషం హయముఖం ధ్యాయామి హంసాత్మకమ్ ॥
విశ్వాత్మా విశదప్రభాప్రతిలసద్వాగ్దేవ తామణ్డలో
దేవో దక్షిణపాణియుగ్మవిలసద్బోధాఙ్గచక్రాయుధః ।
వామోదగ్రకరే దరం తదితరేణాశ్లిష్య దోష్ణా రమాం
హస్తాగ్రే ధృతపుస్తక స్సదయతాం హంసో హిరణ్యచ్ఛదః ॥
వ్యాఖాముద్రాం కరసరసిజైః పుస్తకం శంఖచక్రే
బిభ్రద్భిన్నస్ఫటికరుచిరే పుండరీకే నిషణ్ణః ।
అమ్లాన శ్రీరమృతవిశదై రంశుభిః ప్లావయన్మా
మావిర్భూయా దనఘమహీమా మానసే వాగధీశః ॥
ఓం శ్రీ హం సోఽహ మైం మాం క్లీం శ్రీ శ్రియ శ్రీవిభూషణః ।
పరోరజాః పరం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరాదిమః ॥ ౧
భాస్వాన్ భగశ్చ భగవాన్ స్వస్తి స్వాహా నమః స్వధా ।
శ్రౌషడ్వౌషడలం హుం ఫట్ హుం హ్రీం క్రోం హ్లాం యథా తథా॥ ౨
కర్కగ్రీవః కలానాథః కామదః కరుణాకరః ।
కమలాధ్యుషితోత్సఙ్గః క్షయే కాళీవాశానుగః । ౩
నిషచ్ఛోపనిషచ్ఛాథ నీచైరుచ్చై స్సమం సహ ।
శశ్వ ద్యుగపదహ్నాయ శనై రేకో బహుర్ధ్రువః ॥ ౪
భూతభృ ద్భూరిద స్సాక్షీ భూతాధిః పుణ్యకీర్తనః ।
భూమా భూమి రథోన్నద్ధపురుహూతః పురుష్టుతః ॥ ౫
ప్రఫుల్ల పుండరీకాక్షః పరమేష్ఠీ ప్రభావనః।
ప్రభు ర్భగ స్సతాంబన్ధు ర్భయధ్వంసీ భవాపహః ॥ ౬
ఉద్య న్నురుశయా హుంకృ దురుగాయ ఉరుక్రమః ।
ఉదార స్త్రియుగ స్త్ర్యాత్మా నిదానం నిలయో హరిః ॥ ౭

హిరణ్యగర్భో హేమాఙ్గో హిరణ్యశ్మశ్రు రీశితా ।
హిరణ్యకేశో హిమహా హేమావాసో హితైషణః ॥ ౮
ఆదిత్యమణ్డలా న్తస్థో మోదమాన స్సమూహనః ।
సర్వాత్మా జగదాధార స్సనిధి స్సారవాన్స్వభూః ॥ ౯
గోపతి ర్గోహితో గోమీ కేశవః కిన్నరేశ్వరః ।
మాయీ మాయావికృతికృ న్మహేశానో మహామహః ॥ ౧౦
మమా మిమీ ముమూ మృమ్మృాం మ్లుమ్లూం మేమైం తథైవచ ॥
ఉదాత్త శ్చానుదాతశ్చ స్వరితః ప్రచయ స్తథా ।
కంఖం గంఘం జం చం ఛం జంఝంఞం టంఠ మేవచ ॥ ౧౨
డంఢం ణంతంథం చం దం చ ధం సం ఫం బమేవ చ ।
భం మం యం రం లం చ నం చ శం షం సం హం ళ మేవ చ ॥ ౧౩
క్షం య మోం వ్యంజనో జిహ్వామూలీయోఽ ర్ధ విసర్గవాన్ ।
ఉపధ్మానీయ ఇతి చ వంయుక్తాక్షర ఏవ చ ॥ ౧౪
పదం క్రియా కారకశ్చ నిపాతో గతి రవ్యయః ।
సన్నిధి ర్యోగ్యతాఽ ఽ కాంక్షా పరస్పరసమన్వయః ॥ ౧౫
వాక్యం పద్యం సంప్రదాయో భావ శ్శబ్దార్థలాలితః ।
వ్యఙ్జనాలక్షణాశక్తిః పాకోరీతి రలంకృతి ॥ ౧౬
శయ్యా ప్రౌఢిర్ధ్వని స్తద్వత్కావ్యం సర్గః క్రియారుచిః ।
నానారూప ప్రబన్ధశ్చ యశః పుణ్యం మహద్ధనం ॥ ౧౭
వ్యవహారపరిజ్ఞానం శివేతరపరిక్షయః ।
సద్యఃపరమనిర్వాణం ప్రియపథ్యోపదేశకః ॥ ౧౮
సంస్కారః ప్రతిభా శిక్షా గ్రహణం ధారణం క్రమః ।
ఆసుతాస్వాదిమాచిత్రం విస్తార శ్చిత్రసంవిధిః ॥ ౧౯
పురాణ మితిహాసశ్చ స్మృతి స్సూత్రం చ సంహితా ।
ఆచార్య ఆత్మన స్తుష్టి రాచార్యాజ్ఞాఽ నతిక్రమః ॥ ౨౦

శ్రీమాన్ శ్రీగీః శ్రియః కాన్త శ్రీదాతా శ్రీనికేతనః ।
శ్రేయా న్హ యానన శ్రీద శ్రీమయ శ్రితవత్సలః ॥ ౨౧
హంస శ్శుచిష దాదిత్యో వసు శ్చంద్రోఽనర్త్షసత్ ।
హోతా చ వేదిష ద్యోని రతిథి ర్ద్రోణసద్ధవిః ॥ ౨౨
నృష న్నృత్యుశ్చ వరసదమృతం ష్వర్తసద్వృషః ।
వ్యోమస ద్వివిధస్ఫోటశబ్దారవ్యజ్ఞ్యవైభవః ॥ ౨౩
అబ్జారసస్వాదుతమో గోజా గేయో మనోహరః ।
ఋతజా స్సకలం భద్ర మద్రిజాస్పైర్య ముత్తమమ్ ॥ ౨౪
ఋతం సమజ్ఞాత్వనృతం బృహత్సూక్ష్మ వశానుగః ।
సత్యంజ్ఞాన మనన్తం యత్తత్సద్బ్రహ్మమయోఽచ్యుతః ॥ ౨౫
అగ్రేభవన్నగో నిత్యః పరమః పురుషోత్తమః ।
యోగనిద్రాపర స్స్వామీ నిధానపర నిర్వృతః ॥ ౨౬
రసో రస్యో రసయితా రసవాన్ రసికప్రియః ।
ఆనన్దో నన్దయ న్సర్వా నానన్దీ హయకన్థరః ॥ ౨౭
కాలః కాల్యశ్చ కాలాత్మా కాలాభ్యుత్థితజాగరః ।
కాల (కలా) సాచివ్యకృతాన్తా కథితవ్యాధికార్యకః ॥ ౨౮
దృజ్ఞ్యంచ రోదఇచ్ఛనోద్యల్లయసర్గో లఘుక్రియః ।
విద్యాసహాయో వాగీశో మాతృకామణ్డలీకృతః ॥ ౨౯
హిరణ్యం హంసమిథున మీశాన శ్శక్తిమాన్జయీ ।
గ్రహమేధీ గుణీ శ్రీభూనీళాలీలైకలాలసః ॥ ౩౦
అజ్ఞేనోద్దూహ్య వాగ్దేవీ మాచార్యక ముపాశ్రితః ।
వేదవేదాన్తశాస్త్రార్థతత్త్వవ్యాఖ్యానతత్పరః ॥ ౩౧
హౌం హ్లూం హం హం హయోహం సూం హం సాం హంసీం హంసూం ।
హంసౌం, హంసూం హం హరిణో హరీ హరికేశో హరేడితః ॥ ౩౨

సనాతనో నిర్బీజ స్సన్నవ్యక్తో హృదయేశయః ।
అక్షర క్షరజీవేశః క్షమీ క్షయకరో౽చ్యుతః ॥ 33

కర్తా కారయితా కార్యం కారణం ప్రకృతిః కృతిః ।
క్షయమక్షయనామార్థో విష్ణుర్విష్ణు ర్జగన్మయః ॥ 34

సఙ్కుచన్వికచన్ స్థాణుర్నిర్వికారో నిరామయః।
శోద్ధో బుద్ధః ప్రబుద్ధశ్చ స్నిగ్ధో ముగ్ధస్సముద్ధతః ॥ 35

సఙ్కల్పదో బహుభవ త్సర్వాత్మా సర్వనామభృత్।
సహస్రశీర్ష స్సర్వజ్ఞ సహస్రాక్ష స్సహస్రపాత్ ॥ 36

వ్యక్తోవిరాట్స్వరాట్సమ్రాడ్విష్వగ్రూపవపుర్విభుః ।
మాయావీ పరమానన్దో మాన్యో మాయాతిగో మహాన్ ॥ 37

వటపత్రశయో బాలో లలన్నామ్నాయసూచకః ।
ముఖన్యస్తకరగ్రస్త పాదాగ్రపటలః ప్రభుః ॥ 38

నైద్రీహాసాశ్వసంభూతః జ్ఞాజ్ఞసాత్వికతామసః ।
మహార్ణవాంబుపర్యంఙ్కః పద్మనాభః పరాత్పరః ॥ 39

బ్రహ్మభూర్బ్రహ్మభయహృద్ధరిరో ముపదేశకృత్ ।
మధుకైటభ నిర్మాథోనుత్తబ్రహ్మమదాపహః ॥ 40

విధో విలాసవాగావిర్దయాసారో మృషార్థదః ।
నారాయణాస్త్రనిర్మాతా మధుకైటభమర్దనః ॥ 41

వేదకర్తా వేదభర్తా వేదహర్తా విదాంపరః ।
పుఙ్ఖానుపఙ్ఖహేషాఢ్యః పూర్ణషాడ్గుణ్యవిగ్రహః ॥ 42

లాలామృతకణవ్యాజవాన్తనిర్ధోషవర్ణకః ।
ఉల్లోలధ్వానధీరోద్యదుచ్చైర్హలహలధ్వనిః ॥ 43

కర్ణాదారభ్య కల్యాత్మాకవిః క్షీరార్ణ వోపమః ।
శఙ్ఖీచక్రీ గదీ ఖడ్గీ శార్ఙ్గీ నిర్భయముద్రకః ॥ 44

చిన్ముద్రాచిహ్నేతో హస్తతలవిన్యస్తపుస్తకః ।
విద్యానామీన్వంశ్రియం శిష్యాన్ వేదయన్నిజ వైభవమ్॥ ४౫

అష్టార్ణగమ్యో௨ ష్టభుజో వృష్టిసృష్టికరః పితా ।
అష్టైశ్వర్యప్రదో హ్యష్టదష్టమూర్తిః పితృస్తుతః ॥ ४౬

ఆనీత వేదపురుషో విధివేదోపదేశకృత్ ।
వేదవేదాఙ్గవేదాన్త పురాణస్మృతిమూర్తిమాన్ ॥ ४౭

సర్వకర్మసమారాధ్య స్సర్వవేదమయో విభుః ।
సర్వార్థతత్త్వ వ్యాఖ్యాతా చతుష్షష్టికలాధిపః ॥ ४౮

శుభ యక్షుముఖ శ్శుద్ధస్సురూప స్సుగతిస్సుధీః ।
సువ్రతీ సంవృతిశ్శూర స్సుతపా సుష్టుతి స్సుహృత్ ॥ ४౯

సుందర స్సుభగ స్సౌమ్య స్సుఖద స్సుహృదాంప్రియః ।
సుచరిత్ర స్సుఖతర శ్శుద్ధసత్త్వప్రదాయకః ॥ ౫౦

రజస్త మోహరో వీరో విశ్వరక్షాదురన్ధరః ।
నరనారాయణకృత్యా గురుశిష్యత్వమాస్థితః ॥ ౫౧

పరోవరాత్మా ప్రబలః పావనః పాపనాశనః ।
దయాఘనః క్షమాసారో వాత్సల్యైకవిభూషణః ॥ ౫౨

అదికూర్మో జగద్భర్తా మహాపోత్రీ మహీధరః ।
సద్వృత్స్వామీ హరిర్యక్షో హిరణ్యారిపురైచ్ఛికః ॥ ౫౩

ప్రహ్లాదపాలక స్సర్వభయహర్తా ప్రియంవదః ।
శ్రీముఖాలోకనస్రంసత్స్రాంచకః కుహకాంచనః ॥ ౫४

ఛత్రీ కమండలుధరో వామనో వదతాంవరః ।
పిశునాత్మాశనో దృష్టిలోపనో బలిమర్దనః ॥ ౫౫

ఉరుక్రమో బలిశిరో న్యస్తాఙ్ఘ్రి ర్బలిమర్దనః ।
జామదగ్న్యః పరశుభృత్కృక్షత్రకులోత్తమః ॥ ౫౬

రామో౽ భిరామ శ్శాన్తాత్మా హరకోదణ్డఖండనః ।
శరణాగతసన్త్రాతా సర్వాయోధ్యకముక్తిదః ॥ ౫౭

సఙ్కర్షణో మదోదగ్రో బలవాన్ముసలాయుధః ।
కృష్ణాక్లేశహరః కృష్ణో మహావ్యసనశాన్తిదః ॥ ౫౮

ఇ (ఆ) జ్ఞాలితో త్తరాగర్భప్రాణదః పార్థసారథిః ।
గీతాచార్యో ధరాభారహారీ షట్పురమర్దనః ॥ ౫౯

కల్కివిష్ణుయసూనుః కలికాలుష్యనాశనః ।
సాధుదుష్కృత్పరిత్రాణ వినాశవిహితో దయః ॥ ౬౦

వైకుంఠే పరమే తిష్ఠన్ సుకుమారయువాకృతిః ।
విశ్వోదయస్థితిధ్వంసనఙ్కల్పేన స్వయంప్రభుః ॥ ౬౧

మదనానాంచ మదవో మణికోటీరమానితః ।
మన్థారమాలికాపీఠో మణికుణ్డలమణ్డితః ॥ ౬౨

సుస్నిగ్ధనీలకుటిలకున్తలః కోమలాకృతిః ।
సులలాల స్సుతిలక స్సుభ్రూక స్సుకపోలకః ॥ ౬౩

సిద్ధా సదసదాలోక సుధాస్యన్ది రదచ్ఛదః ।
తారకాకోరకాకారవినిర్మితరదచ్ఛదః ॥ ౬౪

సుధావర్తి పరిస్ఫూర్తి శోభమానరదచ్ఛదః ।
విష్టబ్ధో విపులగ్రీవో నిభృతోచ్చైశ్శ్రవస్థితిః ॥ ౬౫

సమావృత్తావదాతో రుముక్తాప్రాలమ్బభూషణః ।
రత్నాఙ్గదీ వజ్రనిష్కీ నీలరత్నా ఙ్కకఙ్కణః ॥ ౬౬

హరిన్మణిగణాబద్ధశృఙ్ఖలాకఙ్కణోర్మికః ।
సితోపవీత సంశ్లి ష్టత్పద్మాక్షమణిమావికః ॥ ౬౭

శ్రీచూర్ణవద్ద్వాదశోర్ధ్వ పుణ్డ్రరేఖాపరిష్కృతః ।
పట్టతన్తుగ్రథనవత్పవిత్ర సరశోభితః ॥ ౬౮

పీనవక్షా మహాస్కన్ధో విపులోరుకటీతటః ।
కౌస్తుభీ వనమాలీ చ కాన్త్యా చన్ద్రాయుతోపమః ॥ ౯౯
మనార్ధమాలికామోదీ మఞ్జువాగమలచ్ఛవిః ।
దివ్యగన్ధో దివ్యరసో దివ్యతేజా దివస్పతిః ॥ ౭౦
వాచాలో వాక్పతి ర్వక్తా వ్యాఖ్యాతా వాదినాంప్రియః ।
భక్త హృన్మధురో వాదిజిహ్వో భద్రాసనస్థితః ॥ ౭౧
స్మృతిసన్నిహిత స్స్నిగ్ధస్సిద్ధిద స్సిద్ధసన్నుతః ।
మూలకందో ముకున్దో గ్లౌ స్వయమ్భూశ్శమ్భురైన్దవః ॥ ౭౨
ఇష్టో మనుర్యమః కాలకాల్యః కమ్బుకళానిధిః ।
కల్యః కామయితా భీమః కాతర్యహరణః కృతిః ॥ ౭౩
సత్ప్రియః పక్కణస్తర్కచర్చానిర్ధారణాదయః ।
వ్యతిరేకో వివేకశ్చ ప్రవేశః ప్రక్రమక్రమః ॥ ౭౪
ప్రమాణం ప్రతిభూః ప్రాజ్ఞః ప్రజ్ఞాపత్యాచ ధారణః ।
విధిర్విధాతా వ్యవధి రుద్భవః ప్రభవస్థితిః ॥ ౭౫
విషయస్సంశయః పూర్వపక్షః కక్ష్యపపాదకః ।
రాద్ధాన్తో విహితో న్యాయఫలనిష్పత్తిరుద్భవః ॥ ౭౬
నానారూపాణి తన్త్రాణి వ్యవహార్యో వ్యవస్థితిః ।
సర్వసాధారణోదేవ స్సాధ్వసాధుహితేరేతః ॥ ౭౭
సన్ధా సనాతనో ధర్మో ధర్మైరర్చ్యో మహాత్మభిః ।
ఛందోమయస్త్రిధామాత్మా స్వచ్ఛన్దశ్ఛాన్దసేడితః ॥ ౭౮
యజ్ఞో యజ్ఞాత్మకోయష్టా యజ్ఞాఙ్గోఽ పఘనో హలిః ।
సమిదాజ్యం పురోడాశశ్శాలాస్థాలీ స్రువస్స్రుచా ॥ ౭౯
ప్రాగ్వంశో దేవయజనః పరిధిశ్చ పరిస్తరః ।
వేదిర్విహరణం త్రేతాపశుః పాశశ్చ సంస్కృతిః ॥ ౮౦

విధిర్మన్త్రో ర్థవాదశ్చ ద్రవ్య మఙ్గం చ దైవతం ।
స్తోత్రం శస్త్రం సామగీతిరుద్గీథ స్సర్వసాధనమ్ ॥ ౮౧

యాజ్య పురోనువాక్యాచ సామిధేనీ సమూహనం ।
ప్రయోక్తారః ప్రయోగశ్చ ప్రపంచః ప్రౌశుభాశ్రమః ॥ ౮౨

శ్రద్ధాప్రధ్వంసనాతుష్టిః పుష్టిః పుణ్యం రతిర్భవః ।
సదస్సదస్యసంపాతః ప్రశ్నః ప్రతివచస్థితిః ॥ ౮౩

ప్రాయశ్చిత్తం పరిష్కారో ధృతిర్నిర్వహణం ఫలం ।
నియోగో భావనాభావ్యం హిరణ్యం దక్షిణామతిః ॥ ౮౪

ఆశీరభ్యుపపత్తిశ్చ తృప్తిస్త్వం శర్మకేవలం ।
పుణ్యక్షయః పునః పాతభయం శిక్షాసుగర్దనః ॥ ౮౫

కార్పణ్యం యాతనాచిన్తాని ర్వేదశ్చ విహస్తతా ।
దేహభృత్కర్మ సంపాతః కిఞ్చిత్కనుకూలకః ॥ ౮౬

అహేతుకతయా ప్రేమసామ్ముఖ్యం చాప్యనుగ్రహః ।
శుచిశ్శ్రీమత్కులజనో నేతా సత్త్వాభిమానవాన్ ॥ ౮౭

అన్తరాయహరః ప్రీతోరదుష్టాహారదాయకః ।
శుద్ధాహారానురూపాఙ్గ పరిణామవిధాయకః ॥ ౮౮

స్రావపాతాదివిపదాం పరిహర్తా పరాయణః ।
శిరః పాణాయదిసన్ధాతా క్షేమకృత్ప్రాణదః ప్రభుః ॥ ౮౯

అనిర్ఘృణశ్చావిషమశ్శక్తి త్రితయదాయకః ।
స్వేచ్ఛాప్రసఙ్గ సంపత్తి వ్యాజహర్ష విశేషవాన్ ॥ ౯౦

సంవిత్సంధాయక సర్వజన్మక్లేశస్మృతిప్రదః ।
వివేకశోక వైరాగ్యభవభీతివిధాయకః ॥ ౯౧

గర్భస్యాప్యనుకూలాదినాసాన్తాధ్యవసాయదః ।
శుభవైజననోపేత సదనేహోజనిప్రదః ॥ ౯౨

ఉత్తమాయుఃప్రదో బ్రహ్మనిష్ఠానుగ్రహకారకః ।
స్వ దాసజన నిస్తీర్ణతద్వంశజ పరంపరః ॥ ౯౩

శ్రీవైష్ణవోత్పాదకృతస్వ సైకావనిమణ్డలః ।
అథర్వణోక్తైకశతమృత్యుదూరక్రియాపరః ॥ ౯౪

దయాదృష్టగుణాధాతా తత్తత్సంస్మృతిసాధకః ।
మేధా విధాతా శ్రద్ధాకృత్ స్వాస్థ్యదో జామితాహరః ॥ ౯౫

విఘ్నానుద్విజయా ధాతా దేశకాలానుకూల్యకృత్ ।
వినేతా సత్పథా నేతాదోషహృచ్ఛుభదస్సఖా ॥ ౯౬

హ్రీదో భీదో రుచికరో విశ్వో విశ్వహితేరతః ।
ప్రమాదహృత్త్రాప్తకారీ ప్రద్యుమ్నో బలవత్తరః ॥ ౯౭

సాఙ్గవేదసమాయోక్తా సర్వశాస్త్రార్థ విత్తదః ।
బ్రహ్మచర్యాన్త రాయఘ్నః ప్రియకృద్ధితకృత్పర ॥ ౯౮

చిత్తశుద్ధి ప్రదశ్చిన్నాక్షచాపల్యః క్షమావహః ।
ఇన్ద్రియార్జరతిచ్ఛేత్తా విద్యైకవ్యసనావహః ॥ ౯౯

ఆత్మానుకూల్యరుచికృదఖిలార్తి వినాశకః ।
తితీర్షుహృత్తత్త్వవేదీ గురుసద్భక్తి తేజసః ॥ ౧౦౦

గురుసమ్బన్ధఘటకో గురువిశ్వాసవర్ధనః ।
గురూపాసన సన్ధాతా గురుప్రేమప్రవర్ధనః ॥ ౧౦౧

ఆచార్యాభిమతైర్యోక్తా పఞ్చసంస్మృతిభావనః ।
గురూక్తవృత్తినైశ్చల్య సన్ధాతాஉ వహితస్థితిః ॥ ౧౦౨

అపన్నాఖిలరక్షార్థ మాచార్యక ముపాశ్రితః।
శాస్త్రపాణిప్రధానేన భవమగ్నా న్సముద్ధరన్ ॥ ౧౦౩

పాఞ్చకాలికధర్మేషు నైశ్చల్యం ప్రతిపాదయన్ ।
స్వదాసారాధనాద్యర్థం శుద్ధద్రవ్యప్రదాయకః ॥ ౧౦౪

న్యాసవిద్యావినిర్వోఢా న్యస్తాత్మభరరక్షకః ।
స్వకై జ్కర్యైకరుచిద స్స్వదాస్య ప్రేమవర్ధనః ॥ ౧౦౫
ఆచార్యార్థాఖిలద్రవ్య సమ్భృత్యర్పణరోచకః ।
ఆచార్యస్య స్వసచ్ఛి ష్యోజ్జీవనైకరుచిప్రదః ॥ ౧౦౬
ఆగత్య యోజయ న్దాసహితైకకృతిజాగరః ।
బ్రహ్మవిద్యాసమాస్వాదసుహితః కృతసంస్కృతిః ॥ ౧౦౭
సత్కారే విషధీ ర్దాతా తరుణ్యాం శవబుద్ధిదః ।
సభా స్రవృత్యాయయన్వ్యాళీం సర్వత్ర సమబుద్ధిదః ॥ ౧౦౮
సమ్భావితాశేషదోషహృ త్పునర్నా సరోచకః ।
మహావిశ్వాసన్దాతా స్థైర్యదాతా మదాపహః ॥ ౧౦౯
వా(నా)ద వ్యాఖ్యాస్వసిద్ధాన్తరక్షాహేతు స్స్వమన్త్రదః ।
స్వమన్త్రజపసంసిద్ధి జఙ్ఘాలజని (కవి)తో యదః ॥ ౧౧౦
ఆదుష్టగుణవత్కావ్యబన్ధ వ్యాముగ్ధచేతనః ।
వ్యఙ్గ్యప్రధాన రసవద్గద్య పద్యాది నిర్మితిః ॥ ౧౧౧
స్వభక్తస్తుతి సన్తుష్టో భూయో భక్తి ప్రదాయకః ।
సాత్త్విక త్యాగసమ్పన్నః సత్కర్మ కృదతిప్రియః ॥ ౧౧౨
నిరన్త రానుస్మరణ నిజదాసైక దాస్యకృత్ ।
నిష్కామవత్సలో నైచ్యభావనేషు వినిర్విశన్ ॥ ౧౧౩
సర్వభూతభవద్భావం సమ్పశ్యత్యు సదా స్థితః ।
కరణత్రయ సారూప్య కల్యాణ వ(ప)తి సాదరః ॥ ౧౧౪
కదా కదేతి కైఙ్కర్యకామినీం శేషితామ్బుజన్ ।
పరవ్యూహాది నిర్దోష శుభాశ్రయ పరిగ్రహః ॥ ౧౧౫
చనిమన్డణ్డల మధ్యస్థశ్శ్వేతామ్భోరుహవిష్టరః ।
జ్యోత్స్నా యమానాఙ్గరుచినిర్ధూతాన్తర్బహిస్తమాః ॥ ౧౧౬

భావ్యో భావయితా భద్రం పారిజాతవనాలయః ।
క్షీరాబ్ధిమధ్యమద్వీపపాలకః ప్రపితామహః ॥ ౧౧౭

రన్త నమోవాకశుద్ధయాజి హృదాశ్రయః ।
ముక్తిదశ్వేతమృద్రూప శ్వేతదీపవిభావనః ॥ ౧౧౮

గరుడాహారితశ్వేత మృత్పూత యదుభూధరః ।
భద్రాశ్వవర్షనిలయో భయహరీ శుభాశ్రయః ॥ ౧౧౯

భద్రశ్రీవత్సహారాఢ్యః పఞ్చరాత్రప్రవర్తకః ।
భక్తాత్మభావనో హర్ద్రో౭ జుష్ఠప్రమాణవాన్ ॥ ౧౨౦

స్వదాససత్కృతా కృత్యే తన్మిత్రారిషు యోజయన్ ।
ప్రాణానుత్క్రామయన్మూరీకృత ప్రారబ్ధలోపనః ॥ ౧౨౧

లఘ్వైవ శిక్షయా పాప మశేషమపి నిర్నుదన్ ।
త్రిస్థూణక్షోణితో భూతసూక్ష్మై స్సూక్ష్మవపుస్సృజన్ ॥ ౧౨౨

నిరఙ్కశ కృపాపూరో నిత్యకల్యాణకారకః ।
మూర్ధన్యనాడ్యాస్వాన్దాసాన్బ్రహ్మరన్ధ్రా దుదఞ్చయన్ ॥ ౧౨౩

ఉపాసనపరా న్సర్వాన్ ప్రారబ్ధ మనుభాయన్ ।
సర్వప్రారబ్ధదేహాన్తే వ్యన్తిమం స్మరణం దిశన్ ॥ ౧౨౪

ప్రపేయుషాం భేజుషా చ యమదృష్టి మభావయన్ ।
దివ్యదేహప్రద స్సూర్యన్ద్వారయన్మోక్ష మేయుషామ్ ॥ ౧౨౫

అతివాహిక సత్కారా నధ్వన్యాపాద్యమానయన్ ।
సర్కాన్క్రతుభుజ శ్శశ్వత్ప్రాభృతాని ప్రదాపయన్ ॥ ౧౨౬

దురస్తమాయాకాన్తారం ద్రుతం యోగేన లఙ్ఘయన్ ।
స్థాపయత్సుదర్శవివిధవీధ్యన్తే నాధ్వనా నయన్ ॥ ౧౨౭

సీమాన్త సిన్దువిరజాం యోగేనోత్తారయన్వశ్రీ ।
అమానవస్య దేవస్య కరం శిరసి ధారయన్ ॥ ౧౨౮

అనాదివాసనాం ధున్వన్ వైకుణ్ఠాప్త్యా సలోకయన్ ।
అహేయ మజ్జలో దారతనుదానా త్సరూపయన్ ॥ ౧౨౯

సూరిజుష్టం సుఖైకాన్తం పరమం పద మాపయన్ ।
అరారణ్యామృతామ్బోధీ దర్శయన్ శ్రమనాశనః ॥ ౧౩౦

దివ్యోద్యానసరోవాపీ సరిన్మణినగా న్నయన్ ।
ఐరమ్మదామృత సరోగమయ స్స్వాపబృంహణః ॥ ౧౩౧

అశ్వత్థం సోమసవనం ప్రాపయ న్విష్టరశ్రవాః ।
దివ్యాప్సరస్సమానీత బ్రహ్మాలఙ్కారదాయకః ॥ ౧౩౨

దివ్యవాసోఽ ంజన క్షౌమమాల్యై స్స్వాన్బహుమానయన్ ।
స్వీయ మయోధ్యాం నగరీం సాదరం సమ్ప్రవేశయన్ ॥ ౧౩౩

దాసా న్దివ్యరసాలోకగన్ధాంసలశరీరయన్ ।
స్వదాసా న్సూరివర్గేణ సస్నేహం బహుమానయన్ ॥ ౧౩౪

సూరిసేవోదితానన్ద నైచ్యాన్ స్వా నతిశాయయన్ ।
వాచయ న్స్వాం నమోదీప్యాం కుర్వ న్బ్రహ్మే న్కృతాఙ్జలీన్ ॥ ౧౩౫

ప్రాకారగోపురారామప్రాసాదేభ్యః ప్రణామయన్ ।
ఇంద్రప్రజాపతి ద్వారపాలసమ్మాన మాపయన్ ॥ ౧౩౬

మాలికాఞ్చన్మహారాజవీథిమధ్యం నివాసయన్ ।
శ్రీవైకుంఠపురస్త్రీభి ర్నానాసత్కారకారకః ॥ ౧౩౭

దివ్యం విమానం గమయన్ బ్రహ్మకాన్త్యాఽ భిపూరయన్ ।
మహానన్దాత్మక శ్రీమన్మణిమణ్డప మాపయన్ ॥ ౧౩౮

హృష్యత్కుముదచణ్డాద్యై ర్విష్వక్సేనా న్తికం నయన్ ।
సేనేచచోదితాస్థాననాయకో హేతినాయకః ॥ ౧౩౯

ప్రాపయ న్దివ్య మాస్థానం వైనతేయం ప్రణామయన్ ।
శ్రీమత్సుందరసూరీన్ద్రదివ్యపఙ్క్తిం ప్రణామయన్ ॥ ౧౪౦

భాస్కరాసనపర్యఙ్క ప్రాపణేన కృతార్థయన్ ।
పర్యఙ్కవిద్యాసంసిద్ధ సర్వవైభవసఙ్గతః ॥ ౧౪౧

స్వాత్మానమేవ శ్రీకాన్తం సాదరం భూరి దర్శయన్ ।
శైషత్రైకరతిం శేషం శయ్యాత్మానం ప్రణామయన్ ॥ ౧౪౨

అనన్తాక్షి ద్విసాహస్ర సాదరాలోక పాత్రయన్ ।
అకుమారయువాకారం శ్రీకాన్తం సమ్ప్రణామయన్ ॥ ౧౪౩

అతటానన్దతో హేతో రఞ్చయన్కిలికిఞ్చితం ।
దాసనత్యుత్థితి ముహుఃకృతి సృష్టిప్రసన్నహృత్ ॥ ౧౪౪

శ్రియాం ప్రాప స్వయం తాతం జీవం పుత్రం ప్రహర్షయన్ ।
మజ్జయన్ స్వముఖామ్భోధౌ స్వకాం కీర్తిరుచిం దిశన్ ॥ ౧౪౫

దయార్ద్రగంగావలనాకృతహ్లాదైః కృతార్థయన్ ।
పర్యఙ్కారోహణప్రహ్వం సమం లక్ష్మ్యోప పాదయన్ ॥ ౧౪౬

కస్త్వమిత్యనుయుఞ్జానో దాసోఽస్మీ త్యుక్తివిస్మితః ।
అపృథక్త్వప్రకారోఽస్మి వాచా స్వాశ్రితవద్భవన్ ॥ ౧౪౭

విదుషాం తత్క్రతునయా ద్ధయాస్యవపుసా భవన్ ।
వాసుదేవాత్మనా భూయో భవ న్వైకుంఠనాయకః ॥ ౧౪౮

యథాతదైవం స్వం జగన్మోహనమూర్తిమాన్ ।
ద్వమూర్తీం బహుమూర్తీశ్చ ఆత్మనశ్చ ప్రకాశయన్ ॥ ౧౪౯

యుగపత్సకలం సాక్షాత్స్వ తః కర్తుం సమర్థయన్ ।
కవీనా మాదిశన్నిత్యం ముక్తానా మాదిమః కవిః ॥ ౧౫౦

షడర్ణ మనునిష్ఠానాం శ్వేతద్వీపస్థితిం దిశన్ ।
ద్వాదశాక్షరనిష్ఠానాం లోకం సాన్తానికం దశన్ ॥ ౧౫౧

అష్టాక్షరైకనిష్ఠానాం కార్యం వైకుంఠ మర్పయన్ ।
శరణాగతినిష్ఠానాం సాక్షాద్వైకుంఠ మర్పయన్ ॥ ౧౫౨

స్వమన్త్రరాజనిష్ఠానాం స్వస్మాదతిశయం దిశన్ ।
శ్రియా గాఢోపగూఢాత్మా భూతధాత్రీరుచిం దిశన్ ॥ ౧౫౩

నీళావిభూతివ్యాముగ్ధో మహాశ్వేతాశ్వమస్తకః ।
త్ర్యక్ష స్త్రిపురసంహారీ రుద్ర స్స్కన్దో వినాయకః ॥ ౧౫౪

అజో విరిఞ్చోద్రుహిణో వ్యాప్తమూర్తి రమూర్తికః ।
అసంగోఽ నన్యధీసఙ్గవిహఙ్గో వైరిభఙ్గదః ॥ ౧౫౫

స్వామీ స్వం స్వేన నన్తుష్యన్ శక్ర స్సర్వాధికస్యదః ।
స్వయంజ్యోతి స్స్వయంవైద్య శ్శూర శ్శూరకులోద్భవః ॥ ౧౫౬

వాసవో వసురణ్యోఽ గ్ని ర్వాసుదేవ స్సుహృద్వసుః ।
భూతో భావీ భవ న్భవ్యో విష్ణుస్థాన స్సనాతనః ॥ ౧౫౭

నిత్యాసుభావో నేదీయా న్దవీయా న్దుర్విభావనః ।
సనత్కుమార స్సంధాతా సుగన్ధి స్సుఖదర్శనః ॥ ౧౫౮

తీర్థం తితిక్షు స్తీర్థాబ్ధి స్తీర్థస్వాదు శుభ శ్శుచిః ।
తీర్థనద్ధీ ధితి స్తిగ్మతేజా స్తీవ్ర మనామయః ॥ ౧౫౯

అనాహసోఽ నపాయశ్రీ స్సహాయ స్సశ్రియై వసన్ ।
శ్రీమన్నారాయణో వాసుదేవోఽ వ్యా ద్విష్ణు రుత్తమః ॥ ౧౬౦

ఫలశ్రుతి

ఓం ఇతీదం పరమం గుహ్యం సర్వపాపప్రణాశనం ।
వాగీశనామ్నాం సాహస్రం వత్స తేఽ భిహితం మయా ॥ ౧

య ఇదం శృణుయా ద్భక్త్యా శ్రావయేద్వా స్వయమ్పఠేత్ ।
నాసౌ ప్రాప్నోతి దురిత మిహాముత్ర చ కిఞ్చన ॥ ౨

తదిదం ప్రజపన్ స్వామీ విద్యాధీశో హయాననః ।
క్షత్రియశ్చే న్మహారుద్రో విక్రమాక్రాన్త సర్వభూః ॥ ౩

మహోదారో మహాకీర్తి ర్మహితో విజయీ భవత్ ।

ఊరుజ శ్చేదురుయశో ధనధాన్యసమృద్ధిమాన్ ॥ ౪
అశేష భోగసమ్భూతో ధనాధిపసమో భవేత్ ।
శ్రుణుయాదేవ వృషళ స్స్వయం విప్రాత్సుపూజితాత్ ॥ ౫
మహిమాన మవాప్నోతి మహిత్తైశ్వర్యభాజనం ।
శ్రీమతో హయశీర్షస్యనామ్నాం సాహస్ర ముత్తమమ్ ॥ ౬
శ్రుణ్వన్నరన్నవి నర స్సర్వాన్కామా నవాప్నుయాత్ ।
ధర్మార్థ కామసన్తాన భాగ్యారోగ్యోత్తమాయుషాం ॥ ౭
ప్రాపణే పరమో హేతుః స్తవరాజోఽ యమద్భుతః ।
హయగ్రీవే పరామ్భక్తి ముద్వహన్ య ఇమం పఠేత్ ॥ ౮
త్రిసన్ధ్యం నియత శ్శుద్ధ స్సోఽ పవర్గాయ కల్పతే ।
త్రిఃపఠ న్నాసాహస్రం ప్రత్యహం వాగధీశితుః ॥ ౯
మహతీం కీర్తి మాప్నోతి నిస్సీమాం స్థేయసీం ప్రియాం ।
వీర్యం బలం పటిత్వం చ మేధా శ్రద్ధా బలోన్నతీః ॥ ౧౦
సారస్వత సమృద్ధిం చ భవ్యాన్భోగ్యా న్న తాన్సతాన్ ।
అభిరూపాం వధూం సాధ్వీం సుహృదశ్చ హితైషిణః ॥ ౧౧
బ్రహ్మవిద్యాప్రవచనైః కాలక్షేపం చ సన్తతమ్ ।
హయగ్రీవపదామ్భోజసలిలస్యానుకూలతః ॥ ౧౨
లభేత నిర్మల శాంతో హంసోపాసనతత్పరః ।
శ్రీమత్పరమహంసస్య చిత్తోల్లాసనస సిద్విభౌ॥ ౧౩
ఇదం తు నామ్నాం సాహస్ర మష్టసాధన ముత్తమం ।
పాపీ పాపాద్విముక్త స్స్యాద్రోగీ రోగా ద్విముచ్యతే ॥ ౧౪
బద్ధో బన్ధా ద్విముచ్యేత భీతో భీతే ర్విముచ్యతే ।
ముక్తో దరిద్రో దారిద్ర్యా ద్భవే తూర్ణమనోరదః ॥ ౧౫
ఆపన్న ఆపదాముక్తో భవత్యేవ న సంశయః।
హంసార్చనపరో నిత్యం హంసార్చనపరాయణః ॥ ౧౬

నిర్ధూతకలుషో నిత్యం బ్రహ్మసాయుజ్య మాప్నుయాత్।
యే భక్తాః పరమే హంసే శ్రియా మిథునతాం గతే ॥ ౧౭

జన్మ వ్యాధి జరా నాశ భయభాజో న తే జనాః ।
ఆచార్య త్తదిదం స్తోత్ర మధిగత్య పఠేన్నరః ॥ ౧౮

తస్యేదం కల్పతే సిద్ధ్యై నాన్యథా వత్స కాశ్యప ।
ఆచార్య లక్షణైర్యుక్త మన్యంవాஉ உ త్మవిదుత్తమం ॥ ౧౯

వృత్వాஉ உ చార్యం సదా భక్త్యాసిద్ధ్యైత దిదమస్నుయాత్ ।
స యాతి పరమాం విద్యాం శకునిబ్రహ్మహార్షిణీం॥ ౨౦

హయాస్యనామసాహస్రస్తుతి రంహోవినాశినీ ।
పరమోహంస ఏవాదౌ ప్రణవం బ్రహ్మణేஉ దిశత్ ॥ ౨౧

ఉపాదిశ త్తతో వేదాన్ శ్రీమాన్ హయశిరో హరిః ।
తేనాసౌ స్తవరాజో హి హంసాఖ్య హయగోచరః ॥ ౨౨

విద్యాసామ్రాజ్యసమ్పత్తి మోక్షైకఫలసాధనం ।
సర్వవిత్స్వాత్మభావేన పరమం పద మాప్నుయాత్ ॥ ౨౩

న తత్ర సంశయ కశ్చిన్నిపుణః పరిపశ్యతి ।
తథాஉ పి స్వాత్మని ప్రేమసిన్ధుసన్ధుక్షణక్షమః ॥ ౨౪

ఇతీదం నామసాహస్రం సంగృహీతం తథోత్తరం ।
ఏవం సంగృహ్య దేవేన హయగ్రీవేణ పాలితమ్ ॥ ౨౫

స్తోత్రరత్న మిదం దత్తం మహ్యం తత్ కథితం తవ ।
హంసనామసహస్రస్య వైభవం పరమాద్భుతమ్ ॥ ౨౬

వక్తుం యథావ త్కశ్శక్తో వర్షకోటిశతైరపి ।
హయాస్యః పరమో హంసో హరిర్నా రాయణోஉ వ్యయః ॥ ౨౭

కారణం శరణం మృత్యు రమృతం చాఖిలాత్మనాం ।
సత్యం సత్యం పునస్సత్యం ధ్యేయో నారాయణో హరిః ॥ ౨౮

సమాన మధికం వేదాన్న దైవం కేశవాత్పరం ।

తత్త్వం విజ్ఞాతుకామానం ప్రమాణై స్సర్వతోముఖైః ॥ ౨౯

తత్త్వం స పరమోహంస ఏక ఏవ జనార్ధనః ।

ఇదం రహస్యం పరమం మహాపాతక నాశనమ్ ॥ ౩౦

సచాశుశ్రూషవే వాచ్యం నాభక్తాయ కదాచన ।

నాప్యన్య దేవతాయాపి న వాచ్యం నాస్తికాయచ ॥ ౩౧

అధీత్యైతద్గురుముఖా దన్వహం యః పఠేన్నరః ।

తద్వంశ్యా అపి సర్వే స్యు స్సమ్యక్సారస్వతోన్నతాః ॥ ౩౨

ఇతి హయవదనానానరవిన్దా న్మధులహరీవ నిరర్గళా గళన్తీ ।

జగతి దశశతీ తదీయన్నామ్నాం జయతి జడానపి గీర్షు యోజయన్తీ ॥ ౩౩

ఇతిపరాశర పురాణోక్తం శ్రీహయగ్రీవసహస్రనామస్తోత్రమ్ ॥

గుహ్యాతిగుహ్యగోప్తా త్త్వం గృహాణాస్మత్కృతం జపం ।

సిద్ధిర్భవతు మే దేవ త్వత్ప్రసాదాన్హ యానన ॥

అథ హృదయాది షడంగన్యాసం కృత్వా, అపరాధస్తవం పఠేత్ ॥

హయగ్రీవ స్తోత్రం

జ్ఞానానందమయం దేవం, నిర్మలస్ఫటికాకృతిమ్ ।
ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవ ముపాస్మహే ॥ 1

స్వతస్సిద్ధం శుద్ధస్ఫటికమణిభూభృత్ప్రతిభటం
సుధాసధ్రీచిభిర్ద్యుతిభిరవదాత త్రిభువనమ్ ।
అనంతైస్త్రయ్యంతై రనువిహిత హేషాహలహలః
హతాశేషా వద్యం హయవదనమీడే మహి మహః ॥ 2

సమాహారస్సామ్నాం ప్రతిపదమృచాం ధామ యజుషాం
లయః ప్రత్యూహానాం లహరివితతిర్బోధజలధేః ।
కదా దర్పక్షుభ్యత్కథ కకులకోలాహలభవం
హరత్వంతర్ధ్వాంతం హయవదన హేషాహలహలః ॥ 3

ప్రాచీ సంధ్యా కాచిదంతర్నిశాయాః, ప్రజ్ఞా దృష్టేరంజన శ్రీరపూర్వా ।
వక్త్రీ వేదాన్ భాతు మే వాజివక్త్రా, వాగీశాఖ్యా వాసుదేవస్య మూర్తిః ॥ 4

విశుద్ధ విజ్ఞాన ఘనస్వరూపం, విజ్ఞాన విశ్రాణన బద్ధదీక్షమ్ ।
దయానిధిం దేవభృతాం శరణ్యం, దేవం హయగ్రీవమహం ప్రపద్యే ॥ 5

అపౌరుషేయైరపివాక్ప్రపంచైః అద్యాపి తే భూతిమదృష్టసారామ్ ।
స్తువన్నతం ముగ్ధ ఇతి త్వయైవ, కారుణ్యతో నాథ కటాక్షణీయః ॥ 6

దాక్షిణ్యరమ్యా గిరిశస్య మూర్తిః దేవీ సరోజాసన ధర్మపత్నీ ।
వ్యాసాదయోఽపి వ్యపదేశ్యవాచః, స్ఫురంతి సర్వే తవ శక్తిలేశైః ॥ 7

మందో భవిష్యన్నియతం విరించిః వాచాం నిధేర్వంచిత భాగధేయః ।
దైత్యాపనీతాన్ దయయైవ భూయోఽప్యధ్యాపయిష్యోనిగమాన్నచేత్త్వమ్ । 8

వితర్కడోలాం వ్యవధూయ సత్త్వే బృహస్పతిం వర్తయసే యతస్త్వమ్ ।
తేనైవ దేవ! త్రిదశేశ్వరాణాం, అస్పృష్టడోలాయితమాధిరాజ్యమ్ ॥ 9